

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

**FRANSA'DAKİ TÜRK GÖÇMENLER ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR
ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Faik Ragıp AKSOY

Sivas

Temmuz 2019

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

**FRANSA'DAKİ TÜRK GÖÇMENLER ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR
ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Faik Ragıp AKSOY

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Fatih ARSLAN

Sivas

Haziran 2019

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Başlığı : Fransa'daki Türk Göçmenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma
Savunma Tarihi : 28.06.2019
Danışmanı : Doç. Dr. Fatih Arslan

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Doç. Dr. Mustafa Çağlayandereli

Üye : Doç. Dr. Fatih Arslan

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Mazlum

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Faik Ragıp Aksoy tarafından hazırlanan Fransa'daki Türk Göçmenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

02./07/2019

Faik Ragıp AKSOY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR DİZİNİ	iii
TABLolar LİSTESİ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM	3
AİLE	3
1.1.Aile Yapısı.....	4
1.2.Ailenin İşlevleri	5
1.3. Ailenin Önemi	8
1.4. Demokrasi	9
1.4.1. Siyasal Katılım.....	11
1.4.2. Çoğulculuk.....	13
1.5.Kültür.....	14
1.5.1.Çokkültürlülük.....	16
1.5.2.Kültürlenme	17
1.5.3.Entegrasyon	19
1.5.4.Asimilasyon	21
2.BÖLÜM	25
GÖÇ	25
2.1. İç Göç	26
2.2. Dış Göç.....	27
2.3. Uluslararası Göç Süreci.....	27
2.4. Göç Kuramları	29
2.4.1. Ekonomik (Neoklasik) Göç Kuramları.....	29
2.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı	31
2.4.3. İtme-Çekme Kuramı	31
2.4.4. Merkez-Çevre Kuramı	32
2.4.5. Dünya Sistemi Kuramı	33

2.4.6. Göç Sistemleri Kuramı	34
2.4.7. Ağ (Network) Kuramı.....	35
2.4.8.Fransa’da Türk Göçmen Süreci	36
2.4.8.1. Lille’deki Türk Göçmenlere Dair Bilgiler	41
3. BÖLÜM.....	53
ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	53
3.1. Araştırmanın Önemi	53
3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	53
3.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem Ve Teknikler	54
3.4. Araştırmada Kullanılan Ölçekler	55
3.5. Araştırmanın Hipotezleri	56
4.BÖLÜM.....	57
ANKET BULGULARININ SUNUMU VE YORUMLANMASI.....	57
5.BÖLÜM.....	89
MÜLAKATLAR.....	89
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	103
KAYNAKÇA	113
EKLER.....	119
EK 1. Anket Formu	119
Ek 2. Mülakat Soruları (Demografik Sorular) Cinsiyetiniz ?.....	124
ÖZGEÇMİŞ.....	127

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
O.D.T.Ü.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Fransa'da Ülkelere Ve Yıllara Göre Göçmenlerin Dağılımı.....	37
Tablo 2. Fransa'daki Göçmenlerin Siyasi Bölgelere Göre Dağılımı 2013	38
Tablo 3. 1964-1974 Yılları Arasında Türkiye'den Fransa'ya Gelen İşçi Nüfusu.....	39
Tablo 4. Lille'de Yaşayan Toplam Fransız ve Yabancı Nüfus Sayısı	42
Tablo 5. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek Nüfus Sayısı	42
Tablo 6. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Nüfus Sayısı.....	42
Tablo 7. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Toplam Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	43
Tablo 8. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	44
Tablo 9. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	45
Tablo 10. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Toplam Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	46
Tablo 11. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	47
Tablo 12. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	48
Tablo 13. Lille'de Yaşayan Toplam Yabancı vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	49
Tablo 14. Lille'de Yaşayan Yabancı Erkek Vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	50
Tablo 15. Lille'de Yaşayan Yabancı Kadın Vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	51
Tablo 16. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Durumları.....	57
Tablo 18. Araştırmaya Katılanların Yaş Durumları.....	57
Tablo 19. Araştırmaya Katılanların Doğum Yeri, Medeni Hal Ve Çocuk Sahibi Olma Durumları	58
Tablo 20. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumları	58
Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumları.....	59
Tablo 22. Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumları.....	59

Tablo 23. Araştırmaya Katılanların Vatandaşlık Durumları	60
Tablo 24. Araştırmaya Katılanların Fransa’da Kaldığı Süre Durumları	60
Tablo 25. Kültürlerarası Etkileşim Anketi Frekans Tablosu.....	62
Tablo 26. Aile Değerleri Anketi Frekans Tablosu	68
Tablo 27. Siyasal Katılım Anketi Frekans Tablosu	73
Tablo 28. Yaşa Göre Demografik Verilerin Ki-Kare Analizi Sonucu ve Çapraz Tablosu.....	78
Tablo 29. Demografik Verilere Göre Kültürlerarası Etkileşim Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları	81
Tablo 30. Demografik Verilere Göre Aile Değerleri Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları	83
Tablo 31. Demografik Verilere Göre Siyasal katılım Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları	85
Tablo 32. Anket Ortalamalarının Korelasyon Analizi	87
Tablo 33. Anketlerin Regresyon Analizi Sonuçları	87

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Fransa'da yaşayan Türk göçmenlerin uyum süreçlerinde ve yaşam standartlarında birinci ve ikinci kuşaklar açısından farklılıklar olup olmadığını belirlemek ve eğer farklılıklar varsa bunları nedenleri ile ortaya koymaktır.

Araştırmada öncelikle göçmenlerin göç etme ve bu tercihlerini Fransa üzerinde kullanmalarındaki nedenler araştırılmıştır. Göç sonrası yaşadıkları uyum sorunları, başta dil ve kültür farklılıkları olmak üzere ele alınmıştır. Kültürel etkileşim sonucu, aile değerleri, siyasi katılım ve kültürlenme düzeylerine dair değişimlerin hangi yönde ve ne ölçüde oldukları tespit edilmiştir.

Bir diğer önemli husus ise, Türk göçmenlere dair tüm bu uyum süreçleri, yaşanan zorluklar, kültürel etkileşim, adaptasyon ve entegrasyon süreçlerinin kuşaklar arasındaki farklılıklarıdır. Araştırmada kuşaklar arasında, aile değerleri, siyasi katılım ve kültürlenme düzeyleri bakımından farklılıklar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Fransa, Türk göçmenler, Kuşak Farkı, Aile değerleri, Siyasal katılım, Kültürlenme.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine whether there are differences between the first and second generations of Turkish immigrants living in France in terms of adaptation processes and living standards and to present them with reasons if there are differences.

The purpose of this study was to investigate the reasons for immigrants' emigration and their use of these preferences in France. The problems of integration after migration have been addressed, especially differences in language and culture. As a result of cultural interaction, changes in family values, political participation and culture levels were determined in the direction and extent of the changes.

Another important point is that all these adaptation processes for Turkish immigrants, the difficulties experienced, cultural interaction, adaptation and integration processes are different for generations. The study revealed differences between generations in terms of family values, political participation and cultural level.

Key Words: Immigrant, France, Turkish immigrants, Generation Gap, Family values, Political Participation, Acculturation.

GİRİŞ

Göç yüzyıllardan beri bireyleri, aileleri ve toplumları yakından etkileyen bir olgudur. Ayrıca göç; ekonomi, siyaset, tarih, psikoloji ve bilhassa sosyoloji bilimlerinin önemli bir ilgi alanıdır. Öyle ki, tarih boyu birçok devlet göçmenler üzerine politikalar üretmiştir. Hala gerek yerel gerekse uluslararası antlaşmalar ile göçmen politikaları düzenlenmeye ve kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır.

İnsan, doğası gereği her zaman daha iyi şartlara erişmek için çabalar. Toplumlar ve devletler de tıpkı insanlar gibi daha iyiye sahip olmak adına arayış içindedirler. Göç bazen de bu arayışların kesişmesi ile meydana gelmektedir. Tıpkı

20.yüzyılın ikinci yarısında dünya savaşı sonrası yeniden yapılanma sürecine giren ve iş gücü açığı olan Fransa ile tarımda makineleşme sonrası iş bulma sıkıntısına girmiş ve kendisine yeni bir fırsat arayan Türk vatandaşlarının yollarının kesişmesi gibi.

Varılacak yere ulaşılması ve göçün tamamlanması bireyler için yeni bir hayatın başlangıcı, hedeflere erişmek gibi anlamlar ifade etmekle beraber aynı zamanda birçok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Başta, insan olmanın en temel gereksinimlerinden ‘iletişim kurabilmek’ için dil bilmek gereksinimi gelmektedir. Boş zamanları değerlendirmek ve manevi ihtiyaçları gidermek adına kültürel farklılıkların üstesinden gelebilmek gerekmektedir. Bu noktada adaptasyon ve entegrasyon süreçleri çok önemli birer rol oynamaktadır.

Uyum sağlama ve yeni kültürle etkileşim halinde olmanın sonucu kültürlenme doğrultusunda yeni ve farklı kültürler ortaya çıkmaktadır. Göçmenler bazı kültürel alışkanlıklarını tamamen geride bırakıp, bazı alışkanlıklarını da yeni kültüre göre adapte etmektedirler. Fakat bazı şart ve koşullarda kendi kültürlerini tamamen dışarıda bırakıp, yeni kültüre birebir uygun bir yaşam tarzını benimsediklerinde ise asimilasyon başarı ile gerçekleşmiş demektir.

Birey yeni bir kültürel ortama uyum sağlarken değiştireceği alışkanlıklar bağlılık durumuna göre farklılık göstermektedir. Bazı konular değişime daha açık olmakla beraber bazı konular ise kırmızı çizgiler ile korunmaktadır. İçerisinde tabular barındıran, bağlılık düzeyi yüksek ve değişime en kapalı kavramlardan biri,

belki de birincisi ailedir. Toplumun en küçük birimi olan aile, Türk toplumu için çok önemli bir yere sahip olup, birçok değerın önünde yer almaktadır.

Siyasal tutum, bireylerin toplum içerisinde sahip oldukları statüleri göre değişim gösterebilmektedir. Kökenlerinden farklı bir ülkede yaşamlarını sürdüren ve göçmen statüsü altında yaşayan birçok Türk için de Fransa'da siyasal kimliklerini belirleme, gündemi takip etmek ve aktif olarak seçimlere veya siyasal aktivitelere katılmak önemlidir. Bunun yanı sıra geride bıraktıkları ama organik bağlarını koparmadıkları ve hatta hala birer vatandaşı oldukları Türkiye'nin siyasal gündemini takip etme oranları ve siyasal olaylar karşısında sergiledikleri aktif ya da pasif eylemler de göçmen yaşamlarına dair bize önemli ipuçları vermektedir.

Şüphesiz ki değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Göç tamamlanıp kültürel etkileşim yaşandıktan sonra zaman içerisinde ikinci kuşak büyüyerek yavaşça ilk göçmenlerin yerini almaya başlar. İkinci kuşak, ebeveynleri ile ortak kültürel değerlere sahip olduğu kadar farklılıklara da sahiptirler. İşte bu farklılıkların eğer varsa ne oldukları ve hangi boyutlarda yaşandıkları bu araştırmada anlatılmaktadır.

Yurtdışındaki Türk göçmenler ile ilgili literatüre bakıldığında asimilasyon ve entegrasyona dair çalışmalar arasında; Akın Öztürk'ün (2012) Amerika'daki göçmenler üzerine araştırması, Abdurrahman Karataş'ın (2006) Almanya'daki göçmenler incelemesi ve Cemran Anıl Öder'in (2008) Fransa'daki Kadın göçmenler ile ilgili çalışmaları bulunmaktadır. Aidiyet, kimlik ve çokkültürlülük üzerine dikkat çeken çalışmalar; Pınar Yazgan'ın (2010) Danimarka'daki göçmenler ve Mehmet Anık'ın (2011) İsveç'teki göçmenler üzerine olan araştırmalarıdır. Aile değerleri ve kuşaklar arası farklılıklara ilişkin çalışmalara bakıldığında ise, Sevim Atilla Demir'in (2010) Almanya'daki göçmenler ve boşanma örneği, Birgül Kapaklıkaya Eryörük'ün (2018) Avrupa geneli ebeveynler ve kuşak farklılıkları, Ferhat Değer'in (2008) Fransa ve kuşaklar arası etkileşim ve Birsen Şahin'in (2010) sosyal entegrasyon ve kültürleşme bağlamında kuşak farklılıkları ve Almanya örneği araştırmaları önemli çalışmalar arasında yer almaktadır.

1.BÖLÜM

AİLE

Ailenin oluşması için evlilik ve kan bağı ön koşul olarak görülmektedir. Bu bağlamda Williams ve diğerlerine göre aile, “aynı evde yaşayan ve aralarında kan bağı, evlilik veya evlat edinme yoluyla akrabalık ilişkisi olan iki veya daha fazla kişiden oluşan birim” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Paçacıoğlu 2018: 21). Benzer bir tanımla aile; evlilik, evlat edinme ve kan bağı ile ilişki içerisinde olan ve ortak bir yaşam alanını paylaşan toplumsal bir birimdir (Bozkurt 2011: 260).

Sosyolojik olarak toplumun en küçük yapı birimi olarak kabul gören aile, bireyin yaşamında kişiliğini bulması ve kendini tanıması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Bireyin topluma karışacağı ileriki yaşantısında, kendisini ayrı bir birey olarak tanımlamasına sebep olacak ilk deneyim ve bilgileri benimseyeceği yer ailedir.

Aile; birtakım sosyal, kültürel vb. fonksiyonları yerine getiren önemli bir kurumdur. Bu bağlamda aile nüfusu yenileme, milli kültürün aktarımı, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin işlevlerinin üstlenildiği bir kurumdur (Aydın 1997: 35).

İnsan yaradılışı gereği doğar, büyür ve nihayetinde ölür. Bu süreç içerisinde aldığı eğitim, yaptığı meslek, evlendiği kişi, özel ve toplumsal ilişkilerinde verdiği kararlar ve yapmış olduğu tercihlerde her zaman içinde doğup büyüdüğü ailenin izlerini taşımaktadır.

Aile, toplumsallıktan uzak olan çocukları toplumsal yaşama hazırlayan, onlara toplumsal yaşamda barınabilmeleri ve sağlıklı iletişim kurabilmeleri için belirli kültürel norm ve değerleri aktaran ve böylelikle toplumu devingen hale getiren bir kurumdur. Birey, ailesinden öğrenmiş olduğu davranış kalıplarını, normları ve değerleri mümkün olduğunca kendi akıl süzgecinden geçirip toplumsal eyleme dönüştürmektedir. Bu bağlamda her olgun bireyin tutum ve davranışlarının arka planında ailesinden almış olduğu norm ve değerler yatmaktadır. Ancak günümüzde artan bireyselleşme ve aile yapısının giderek yozlaşması, bireylerin ailesinden bağımsız ve hatta bazen kendi ailelerine tamamen zıt davranış kalıplarını benimsemesine yol açabilmektedir.

1.1.Aile Yapısı

Geçmişten günümüze insanlığın varoluşundan bu yana aile yapısı da toplumsal yapı gibi değişerek farklılıklar göstermektedir. Aile yapısını değerlendirmek ve sınıflandırmak için toplumsal değişim ve gelişimleri de incelemek gerekir. Günümüz insanı sosyal değişime büyük ilgi duymaktadır. Sosyal değişim, sosyal farklılaşma ve durum değiştirme halidir. Eğer değişim olumlu ise gelişmeye, olumsuz ise bozulmaya dönüşür. Geçmiş değerlidir çünkü değişmeyi anlamak adına geçmişi incelemek gerekir. Geçmiş, geleceği önceden görmemize yardım eder (Nirun 1994: 36).

Bu doğrultuda ailenin yapısal gelişimini toplumun tarihsel gelişimi ile paralel olarak ele almak gerekmektedir. Aile yapısı, avcı-toplayıcı dönemden modern döneme kadar birtakım değişimlere maruz kalmıştır. İlk başta avcı-toplayıcı dönemde revaçta olan aile tipi geniş ailedir. Geniş aile kırsalda yaşayan, geçimini tarımla sağlayan, erkeklerin sorumluluk aldığı ve son sözü söylediği, geleneklere bağlı bir aile tipidir (Gökçe 2011: 53).

Avcı-toplayıcı aile yapısının ortaya çıkışı büyük oranda ekonomik etkinliklerin bir sonucudur. Avcı ve toplayıcı olan ilk insanlar başta barınma, doğa olaylarından ve yırtıcı hayvanlardan korunma amaçlı sığındıkları mağaralarda yaşamaktadır. Erkek fiziksel gücü nedeni ile avlanmak için dışarıda, kadın ve çocuklar ise genellikle mağarada vakit geçirmektedir. İlerleyen dönemlerde tarımcılık faaliyetleri nedeniyle yerleşik hayata geçilmesi ile beraber artan işgücü nedeni ile aile yapısında büyümeler meydana gelmiştir. Toprağı işleme konusunda işgücüne duyulan gereksinim sonucu anne, baba, çocuklar ve eşleri ve onların da çocukları ile bir araya gelen geniş aile modeli ortaya çıkmıştır.

Modern dönemlere gelindiğinde ise değişen birtakım ekonomik etkinlikler, aile yapısını dönüşüme zorlamıştır. Modern dönemin revaçta olan aile yapısı çekirdek aile modeli ile özdeşleşmektedir. Nirun'a (1994: 36) göre 18 ve 19. yüzyıllarda endüstri, sanayi, bilim ve teknolojiye sağlanan büyük gelişmeler değişimi zorunlu kılmıştır. Değişim, aile yapısı da dâhil olmak üzere her alanda kendini göstermiş, şahısları ve kurumları ayrı ayrı etkilemiştir. Sanayileşme ve tarımda makineleşme dönemi ile birlikte insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması ve

özellikle köyden kente göçün artması ile geniş aile modeli yerini zaman içerisinde çekirdek aileye bırakmıştır. Sanayi öncesi toplumlar geleneksel, sanayileşmekte olan toplumlar ise geçiş toplumu olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenle aile de geçiş ailesi olarak kabul görmektedir. Çünkü toplumlar kentleşme ve sanayileşme dönemlerini yaşarken toplumsal yapıları ciddi anlamda değişime uğramaktadır (Gökçe 2011: 54).

Kısaca anne, baba ve çocuklardan oluşan bu çekirdek aile yapısı, hâkim olan kapitalist sistemin getirileri ve bunun en önemli sağlayıcılarından olan sosyo-teknolojik gelişmelerin artması sonucu giderek parçalanmaya başlamıştır. Yerel kültürlerin geleneksel özelliklerinin giderek azalması, egemen kültürde yaygın olan bireyci sistemin baskın kılınma çabaları ve yükselen feminizm, bireysel özgürlük vb. söylemler altında günümüzde ‘parçalanmış aileler’ ortaya çıkmıştır. Bu yeni parçalanmış ya da dağılmış aile yapısında çocuklar, ayrılan ebeveynlerinden biri ile yaşamakta ve diğeri ile sadece kısıtlı zamanlarda görüşebilmektedir. Hatta eğer ayrılan ebeveynlerinden biri ya da ikisi tekrardan bir başkası ile evlilik yapmış ise çocuklar ‘üvey’ ebeveynleri ve belki de kardeşleri ile alışlagelmişten farklı bir aile yapısında büyüyebilmektedir.

1.2.Ailenin İşlevleri

Bir insanı birey yapan kişiliği, değer yargıları, ahlak ve etik anlayışı, yetenekleri, zorluklarla başa çıkma kabiliyeti ile birlikte bütün etmenler, yetiştiği aile ortamında edindiği ilk tecrübelerle dayanmaktadır. Bireyin aile içinde kazandığı edinimler, onun toplum içinde sergilediği tutum ve tavırlarda en önemli rolü oynamaktadır.

Ailenin bazı temel işlevleri arasında; üreme, koruma, sevgi, eğitim, cinsellik, toplumsallaştırma ve boş zamanları değerlendirme işlevleri bulunmaktadır. Ogburn, ailenin işlevlerini, neslin devamını sağlama, koruma, toplumsallaşma, cinsel davranışın düzenlenmesi, sevgi ve toplumsal statü sağlanması olarak açıklamaktadır (Bozkurt 2011: 261).

İçli’ye (2002: 63) göre evlilik, cinsel ilişkileri yasallaştırır. Bu neticede neslin devamı sağlanmaktadır. Aile ise ebeveyn ile çocukların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenler. Neslin devamı, birikimlerin aktarılması ve var olanın üstüne konularak ilerlemesi adına üreme, ailenin birincil işlevidir. Ayrıca cinsel

kimlik kazanımları, çocukların kendi bedenlerini tanıması, cinsiyetler arasındaki fizyolojik farklılıklar, mahremiyet, toplumsal ahlak anlayışı içerisinde cinsel özgürlükler ya da kısıtlamalar ailenin yeni nesle aktarması gereken cinsel işlevlerdir.

Doğadaki diğer canlıların aksine insanın dünyaya geldiği ilk andan itibaren uzun ve meşakkatli bir bakım ve korunma sürecine ihtiyacı vardır. Ailenin işte tam da bu süreçte bebeğin gereksinimlerini karşılamak ve onu zarar görebileceği dış etmenlerden koruma işlevi vardır.

Ailenin bir başka önemli işlevi ise sosyalleşme üzerinedir. Sosyalleşme sürecinde aile üyeleri, çocuklarına toplumun mevcut kültürünü, normlarını, değerlerini, tutum ve davranış kalıplarını aktararak onları birer sosyal varlık haline getirmede önemli bir işleve sahiptir. Çocuklar kültürü, ebeveynlerinin gerekli öğretileri doğrultusunda benimser. Bu ilk edinimler çocuğun gelişim temelini dayanağını oluşturur. Genellikle anne ve babalar başarıya ulaşmak için gerekli yolları çocuklarına aktarırlar (Özkalp 1987: 81). Sevgi ortamında yetişmiş bireyler; huzursuz, güvenden yoksun ve hatta psikolojik ya da fiziksel fark etmeksizin şiddete maruz kalmış bireylere nazaran yetişkinlik dönemlerinde daha başarılı ve daha az sorunlu hayatlara sahiptirler. Bu noktada ebeveynlerin göstereceği ilgi, alaka ve sevginin türü ve boyutu, topluma kazandırılacak bireyin altyapısını oluşturmaktadır. Duverger'e (1998: 100) göre ailenin, çocukların bilinçaltı gelişimi üzerinde oluşturduğu etki, onların bilinçli sosyalleşmedeki rolü için çok önemlidir. Aile, toplumun geçerli kıldığı ahlak ve davranış kurallarını öğretir. İyi bir eğitim sürecinden geçen çocuk, iyi yetişmiş bir bireye dönüşecektir. Bu birey, aile, akraba ve arkadaş ilişkilerine dair yaşam kurallarını iyi benimsemiştir.

Eğitim, sanılanın aksine okulda öğretmen eşliğinde değil, evde aile bireyleri içerisinde başlayan bir süreçtir. Eğitimcilerin başarılı kuşaklar yetiştirmedeki pay ve rolleri yadsınamayacak kadar önemlidir. Fakat bir çocuk, öğretmeninden evvel anne ya da babasını kendisine rol model olarak almaktadır. Çocukların birey olma süreçlerinde onları hayata hazırlamak ve temel ihtiyaçlarını gidermek ailenin eğitim işlevleri arasındadır. Nirun'a (1994: 220) göre "aile – oyun grubu ve iş grupları resmi olsun olmasın yüksek derecede eğitici güçler, merkezler ve sistemlerdir".

Birey, sosyalleşmeye aile içerisinde akrabaları ile ilişkiler kurarak başlar. Aile üyelerinin yakınlık dereceleri, kurulacak bağlar ve davranış biçimleri sosyalleşmenin de ilk adımları olarak tanımlanmaktadır. Ailenin çok önemli bir sosyalleşme aracı olduğunu belirten İçli'ye (2002: 95) göre birey, doğum anından itibaren aile içinde toplumsallaşma sürecine girmektedir. İlk ve en önemli ilişkileri aile ile kurmaktadır. Çünkü ebeveynler de daha önce aynı süreci yaşamıştır. Ailenin yaşam tarzı ve beklentileri, benlik kavramı oluşumunda ve toplumsal beklentilerin aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Edindikleri tecrübe, deneyim ve disiplin yöntemlerini bu süreçte kendi çocuklarına aktarmaktadırlar. İçinde yaşanılan toplumun örf, adet, gelenek ve görenekleri, yaşam biçimleri, alışkanlıklar, tabular, normlar, statüler, uyulması gereken kurallar yine aile içerisinde bireylere aşılana değerlerdir. Kültürel etmenlerin kişilik oluşumundaki payının öneminden bahseden Burcu'ya (2007: 190) göre "özellikle sosyal normlar çocuğun yaşamının düzenlenmesi ve korunması açısından önemli bir kültürel belirleyicidir. Çocuğun alışkanlıklarının, tutumlarının kısaca hayat görüşünün şekillenmesinde, aktarılan kültürel değerlerin ve normların etkisi büyüktür".

Güngör'e (2003: 108) göre, aile üyelerinin davranışları ve çocuk için yarattıkları çevre, çocuklar üzerinde çok güçlü etkiler oluşturmaktadır. Ailenin, çocuk ile onun kültürü arasında ilk köprü olması açısından önemli bir yeri bulunmaktadır. Çocukların belli başlı sanat ve spor faaliyetlerine olan yetenekleri, ailenin ilgi ve alakası ile potansiyel olmaktan çıkıp eyleme dönüşebilir. Bu durum çocukların kültürel yönlerinin sağlıklı gelişimi ve topluma katacakları değerler açısından önemlidir.

Kısacası aile, neslin devamını sağlama, topluma yeni üyeler kazandırma ve bu yollarla toplumsalın devamlılığını sağlamada kilit bir rol oynamaktadır. Bireyin aile içerisinde öğrenmiş olduğu bütün düşünce sistemleri ve iletişim modelleri toplumsal alana yansımakta ve toplumun yönünü tayin etmektedir. Çocukların zihinsel gelişimleri için en hassas oldukları dönem, aile içerisinde gerçekleşmektedir. Çocuk, ilköğrenimlerini aile içinde gerçekleştirmektedir. Gelecekteki davranışlarını oluşturacak temeli de, önceden öğrenmiş olduğu bu düşünce ve değerler sistemi şekillendirecektir.

1.3. Ailenin Önemi

Bir şeyin önemini ona olan sevgi, ilgi, bağlılık, sadakat yani verilen değerler belirler. Aile değerlerini, toplumun değerlerinden bağımsız ele almak mümkün değildir. Aile, bireylerin kültürel, sosyal ve ekonomik değerlerini belirler. Bağımsız bir değişken olan aile, gençlere kendi beklentilerini değerler aşaması bağlamında sosyal, kültürel ve kişisel öğretiler olarak aktarmaktadır (Nirun 1994: 123).

Evrensel düzeyde kabul gören belli başlı normlar dışında her toplumun kendine özgü değişkenlik gösteren birtakım farklılıkları mevcuttur. Toplum içerisinde anlam bulan ve yeri olan değerler büyük oranda aile içerisinde de paralellik göstermektedir. Aileyi, toplumsallaşma sürecinin kaynağı olarak tanımlayan Nirun'a (1994: 69) göre toplum, varlığını sürdürebilmek ve birliğini korumak adına benimsediği değerleri, adetleri, örfleri, gelenekleri ve görenekleri ile kuralları sosyalizasyon kanalı ile insanlarına benimsetir ve uygulatır. İnsan, yaşam boyunca içinde bulunduğu sosyal gruplardan normları öğrenir. Aile de bu sosyalizasyon sürecinin kaynağıdır.

Değerler, sürekli üstüne yenileri eklenerek kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Zamanla bilim ve teknoloji etkisiyle sosyal alanda değişime uğrayabildikleri için aynı toplum içinde bile farklılıklar gösterebilmektedir. Hatta birçok konuda olduğu gibi toplumsal değerler de zaman içerisinde değişikliğe uğramış bazıları yok olmanın eşiğine gelmiştir. Bu bağlamda bazı aile değerleri de zamana ve çağın getirdiği yeniliklere yenik düşmeye başlamıştır.

Saygı, bir toplumun değerleri içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. Eskiden, saygısından ötürü, öğretmenin oturduğu kahvenin sokağından geçmemek için yolunu değiştiren öğrenciler, kendisinden yaşça büyüklerle konuşurken ceketini ilikleyen gençler ve evde anne ve babasının yanında bacak bacak üstüne bile atmayan çocuklar artık günümüzde kalmadı denecek kadar azalmıştır. Zamanında bu davranışları uygulamayanlar, 'aykırı, marjinal' ve hatta iyi aile eğitimi almamış olarak nitelendirilirdi. Günümüzde ise bu tip davranışlar bir disiplin sağlamaktan çok kişinin kişisel gelişimine ve kendini ifade etme biçimine ket vurduğu gerekçesiyle desteklenmektedir.

Erkek egemen zihniyetin ağır bastığı toplumlarda kadının çalışmasına hoş gözle bakılmamakta, ev işleri ile ilgilenmesi ve çocuk yetiştirmesi uygun görülmektedir. Daha eşitlikçi toplumlarda ise kadının çalışıp kendi parasını kazanması, ev ekonomisine katkıda bulunması ve erkeğin de ev işlerinde ve çocuk bakımında kadına yardımcı olması uygun görülen davranış biçimleridir.

Geleneksel yapının hâkim olduğu dönemlerde kız çocuklarının okutulmaması ve belli bir yaşa geldiklerinde rızası olsun yada olmasın evlendirilmeleri de modern zamanda yerini, cinsiyet farkı gözetmeksizin erkek çocuklar gibi eğitim gören, kendi ayakları üstünde duran ve kendi seçtikleri kişilerle yuva kuran kadınlara bırakmıştır.

Hakeza aile büyüklerinin sıklıkla şikâyet ettiği; gençlerin kendileri ile yeterince ilgilenmediği, çalışma şartları ve iş yoğunluğundan ötürü aile fertlerinin sıklıkla bir araya gelememesi ve özellikle bayramları, büyükleri ziyaret etmek yerine tatile çıkarak geçirmeleri de değişen aile değerlerine birer örnek teşkil etmektedir.

Bütün toplumlarda kuşaklar arası anlaşmazlıklar olabileceğini ve Türklerin geleneklerine bağlı bir toplum ve millet olduğunu belirten Nirun'a (1994: 110) göre Türk ailesi, genel anlamda temel niteliklere sahiptir. Tüm sosyal değişmelere karşın hala ailenin özünde koruduğu değerler barınmaktadır. Anne ve babaya saygı, büyüklere karşı gelmemek vb. davranışlar Türk ailesinde bugün bile geçerli değerlerdir.

1.4. Demokrasi

Demokrasi kelimesi etimolojik olarak değerlendirildiğinde 'halk iktidarı' anlamına gelmektedir. Eski Yunanda uygulanan bir yönetim şekli olmasının yanı sıra, batı tipi demokrasinin ilk örnekleri Ortaçağ'a kadar uzanmaktadır. Fakat batı tipi demokrasinin güncel halinin uygulanması bu yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Bu dönem içinde aydınlanma çağı ve Fransız ihtilali başta olmak üzere bazı tarihi olayların neticeleri de demokrasi kavramının oluşmasında ciddi rol oynamıştır. Günümüz batı tipi demokrasinin en belirgin özelliği olarak, serbest seçimle ve açık oyla teşkil edilen bir parlamentonun, dolayısıyla bir temsili sistem esası üzerine oturtulmuş bir parlamentonun varlığı sunulmaktadır (Ural 1999: 451).

Fakat Dahl'e göre, demokrasi adının Batı Medeniyeti tarafından konulması, sadece onlara özgü bir uygulama anlamına gelmez. Uygun imkânların yakalandığı her yerde ve zamanda demokrasi, kendine yer bulacaktır. (Akt. Mert 2018: 23-24).

Demokrasinin olmazsa olmaz koşulu; belirtildiği gibi kamuoyu, yani halkın sistemden razı olmasıdır. Demokratik ortamlarda halkın isteği gerçekleşeceğinden ötürü, demokratik rejimlerde bu yetkinin zorlanmadan kazanılması ancak yönetenler ve yönetilenler arasındaki iletişiminin aydınlık ve açık olması ile mümkün olabilmektedir. Demokrasi, toplumsal rızanın konuşulup söylenmesine imkân veren serbest seçimleri, temel olarak odak noktasına oturtur. Bu, yurttaşlar seçimler ile kendilerini idare edecek olan yöneticileri seçerek yönetime katılmış olurlar, anlamına gelmektedir. Demokrasilerde seçmenlerin oyunu kullanma sırasında mantıklı ve akılcı kararlar verebilmeleri, seçtiği yöneticileri sürekli olarak denetleyip hesap sorabilmeleri, onların yaptıkları siyasetten ve eylemlerden bihaber olmamaları için sürekli bilgilendirilmeleri gerekmektedir (Atabek 2002: 232-233).

Siyasi bir yönetim şekli olarak demokrasinin kabul edilmesinin yanında genel anlamda iki boyutunun daha olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilki; toplumsal demokrasi, ikincisi ise; örgütsel demokrasidir. Toplumsal demokrasi boyutu, özellikle kültürel olarak toplum yaşamında var olan demokrasiyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Toplumsal demokraside, aile içi ve arkadaş ilişkilerinden, farklı kültürlerle eğilim biçimine kadar insanların bireyler ve gruplar olarak ait oldukları düşünme ve davranma şekillerindeki demokratikliği yansıtmak amaç edinilmiştir. Örgütsel demokrasi ise herhangi bir örgüt içerisinde şartlar katılıma destek vermeye uygun olduğu hallerde kullanımı yaygın olan bir kavramdır. Ülkelerin siyasal ve toplumsal nitelikleri, katılıma yer verildiği örgütün nitelikleri, bireylerin katılım üslupları ve bilgi seviyeleri gibi birçok etmenin, örgüt içinde üyelerin kararlara katılma tarzı ve içeriği üzerinde ciddi şekilde etkisi olabilmektedir. Bir örgütte yer alan tüm üyeler yönetimin aldığı kararlara doğrudan katılımında bulunurken, bir başkasında dolaylı katılım içinde bulunabilmektedir. (Yağcı 1998: 17-18).

Demokrasinin çok farklı görüş ve boyutlara göre tanımlamaları yapılmıştır ve yapılmaya da devam etmektedir. Ancak bir ülkede demokratik uygulamalar söz

konusu ise ve bu demokrasinin ilerleyebilmesi, daha modern bir hal alması, sekteye uğramaması ya da olağan dışı olayların bunu engellemesini önlemek adına, tanımda vurgulanan noktaların sorunsuz bir biçimde uygulanması gerekmektedir.

İnsanların demokrasiyi algılamaları, onun doğru bir biçimde işlemesi için yeterli olmaz. Onun bireyler tarafından bütün değer ve özellikleriyle benimsenmesi gerekir. Çünkü demokrasi sadece bunun değerini bilen insanların var olmasıyla yaşamını sürdürebilir ve gelişebilir. İnsanların bu bilince sahip olma sürecindeki en önemli etmenler; okul, aile, arkadaş grubu, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, siyasi partiler, medya vb. olarak sıralanabilir. Bu etmenler arasında okul ve aile ayrı bir değere sahiptir. Demokrasinin geliştirilmesi için, onun sadece bir kurumunda olması yeterli olmaz. Okul, devlet ve ailenin bu süreçte birbirini bütünlemeleri ve sürekli olarak desteklemeleri gerekir (Güven 2008: 338).

1.4.1. Siyasal Katılım

Katılım, bireylerin içinde yaşamış oldukları toplumdaki birtakım sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik etkinliklere katılım gösterme olarak tanımlanmaktadır. Özel olarak siyasal katılım ise, içinde bulunulan toplumun tüm siyasal etkinliklerine dâhil olma olarak ifade edilmektedir. Seçme ve seçilme, gösteri ve yürüyüşler, eylem ve boykotlar, grev, bildiri hazırlama, dilekçe yazma vb. eylemler siyasal katılıma örnek teşkil etmektedir.

Şüphesiz ki siyasal katılımın gelişmesi ve katılım türlerinin gelişmesi demokrasinin gelişimi ile paralellik göstermektedir. Bu bakımdan siyasal katılım ile demokratik katılım neredeyse iç içe geçmiştir. Toğan'a (2006: 3) göre "halkın yönetim biçimine serbestçe katılmadığı toplumlarda demokrasiden de bahsedilemez".

Herkes tarafından üzerinde uzlaşılan tam bir tanımı olmasa da siyasal katılım, yurttaşların doğrudan ya da dolaylı olarak yönetici seçim ve kararlarını etkilemeyi hedefleyen girişimlerdir (Çam 1995: 169). Parry, Moyser ve Day'a göre katılma, "kamu politikalarının oluşturulması, yasalaştırılması ve yürütülmesi sürecinde yer almaktır. Kamusal kararları etkileme amacındaki yurttaşların eylemleridir" (Akt.: Çağla 2010: 81). Bousetta'ya göre "siyasal katılım kavramı, bireysel bir eylem olarak ve vatandaş bireyin siyasal tercihini oy verme yoluyla ifadesi olarak tanımlanır"

(Akt.: Ihlamur 2012: 140). Dursun'a (2002: 230) göre ise katılım, "bir siyasal toplumda bireylerin yerel ve ulusal düzeyde siyasal yöneticileri seçme ve yöneticilerin kendi istekleri ve menfaatleri doğrultusunda karar almalarını temin amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve eylemleri ifade etmektedir".

Şüphesiz ki tarihsel süreçte siyasi katılım da geçmişten günümüze değişime uğramıştır. Eski Roma demokrasi anlayışında yurttaş, siyasi iktidara doğrudan katılmaktaydı. Buna karşılık olarak ta Site'nin kendisinden beklentilerine ve özgürlüğünü sınırlayan fedakârlıklara da katlanmaktaydı. Günümüzde ise birkaç yılda bir sandığa gidip oy vererek, sadece halkın temsilcilerinin seçildiği yönetime katılma biçimi, oldukça soyut bir katılım şeklidir. Modern demokrasilerde bu tarz soyut katılımlara karşın fedakârlığa katlanmaktan söz edilemez. Modern yurttaş iktidara katılmaktan daha çok özgürlüklerin korunması ilgilendirmektedir (Sarıca 1999: 109).

Günümüz çağdaş demokrasilerinde yurttaşların belirli dönemlerde sadece seçme ve seçilme haklarını kullanarak siyasi katılımında bulunmaları yaygın anlamda kabul gören yeterliliğe sahip değildir. Siyasal katılma, yurttaşların siyasal sistem karşısındaki tutum ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır. Bu kavramın sadece seçim dönemlerinde oy vermektan ibaret sayılması yeterli ve doğru olmayan bir bakış açıdır. Siyasal katılım, basit bir meraktan yoğun bir eyleme kadar ulaşan geniş bir tutum ve icraat alanına denk gelmektedir (Kapani 2013: 144). Katılımı seçimlerle sınırlı kılmak, yurttaşlığın alanını sınırlamak ve o görevi imtiyazlı gruplara sunmak olur. Bu durumda da Site'nin yurttaşlık anlayışından öte gidilmemiş sayılır (Sarıbay 1998: 69)

Bilinçli, kendini ve çevresini yenileme ve değiştirme düşüncesindeki yurttaşlar, siyasal katılıma dâhil olmanın farklı yollarını uygulamakla yükümlüdür. Martinello'ya göre siyasal katılım, sadece seçimlerde oy vermekle sınırlı tutulmamalı; eylem, protesto, grev, boykot vb. yönleri de olmalıdır (Akt.: Ihlamur, 2012: 140). Seçim günleri oy verme işlemini gerçekleştirmek, katılımcı olmaya yeterlilik teşkil etmemektedir. Fakat siyasal katılım kavramı, sosyal ve siyasal bilimciler tarafından farklı yorumlanmaktadır. Kimi araştırmacılara göre siyasal katılım sadece oy kullanmaktan ibarettir. Kimi katılımcılara göre ise siyasal alanda

aktif bir biçimde faaliyette bulunmaktır. Bilimsel çalışmaların çoğunda siyasal katılım sadece oy kullanmak olarak ifade edilmiştir. Fakat günümüzde siyasal katılımın sadece oy kullanmaktan ibaret olmadığı aşikârdır (Çakan 2017: 6-7).

Özetle, yaşamın her anı ve alanında düşüncelerini demokratik yollar ile dile getirmek, düzendeki yanlışları vurgulamak, başkalarına aktarmak ve çoğulculuğu hedeflemek yurttaşın üzerine düşen görevlerdir. Yurttaşlar bu görevleri, sivil toplum kuruluşları, dernekler, sendikalar, basın yayın organları, panel, konferans, sempozyum etkinlikleri ve gerektiği taktirde yürüyüşler, gösteriler, grevler, boykotlar ve eylemler halinde yerine getirmelidir.

1.4.2. Çoğulculuk

Çoğulculuk kavramının iyi biçimde anlaşılabilmesi adına çoğulluk ve çoğulculuk kavramları arasındaki farkın tanımlanması gerekmektedir. Çoğulluk kavramı genel anlamda herhangi bir türün çokluğu ya da çeşitliliğini tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu nedenle çoğulculuktan ayrılması gerekmektedir. Çoğulluk ve çoğulculuk arasındaki ayrım, ‘tanımlama’ ile ‘değer biçme’ arasındaki farklarla ilgilidir. Çoğulluk kavramı en genel tabirle, bir takım çeşitliliğin bulunması durumunu açıklamak amacıyla kullanılmaktadır. Çoğulculuk kavramı ise, belirli bir çeşit çoğulluğa yönelik, çoğu zaman pozitif bir değerlendirmeyi belirtmek için tercih edilmektedir. Çoğulcu duruşları birçok araştırma alanında bulmak mümkündür. Bu çoğulculuk türlerinden temel olanları: Felsefi çoğulculuk, ontolojik çoğulculuk, metodolojik çoğulculuk, etnik çoğulculuk, dini çoğulculuk, politik çoğulculuk ve kültürel çoğulculuk türleridir (Erdoğan 2012: 70-71).

Tüm bu çoğulculuk türleri arasında genel anlamda daha ön planda tutulana etnik çoğulculuktur. Toplum içinde etnik çoğulculuğun çağdaş bağlamda önemli bir etkisi vardır. Etnik çoğulculuğun ilk boyutu olarak, batı ülkelerindeki birçok ulusun sadece kültürel olarak homojen olmadıkları, ayrıca etnik olarak ta çoğulcu bir yapıya sahip oldukları görülmektedir. Etnik çoğulculuğun ikinci boyutu ise etnik azınlıkların, çoğunluğu temsil eden popülasyonun temel görüşüne dâhil olma sorunudur. Üçüncü boyut ise, geniş çapta çoğulculuğun, sadece modern dünyanın birçok millet ya da devletini karakterize etmediğidir. Aynı zamanda bir takım ahlaki liderler öncülüğünde huzur içinde bir arada yaşama, hoşgörü, insan ve toplum

haklarına uyum çatısı altında birleşen kimseleri de kapsamaktadır (Momin vd., 2010: 204).

Çoğulculuk, kavramsal olarak açıklanmasının yanında demokrasi ile de yakından ilişkilendirilmektedir. Bu tür kavramlar bütündür ve birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Çoğulculuğun, demokrasi üzerinde de bir iradesi vardır. Çoğulculuk kavramı eğer, Truman ve Latham'ın tanımladığı gibi, 'baskı gruplarının hükümet kararlarını etkilemek için savaştığı bir siyasal sistem' ise, bütün modern demokrasilerin çoğulcu bir tarafının var olduğuna dikkat çekmek kaçınılmaz olmaktadır. Baskı grupları, bazı demokratik sistemlerde diğerlerine nazaran daha fazla dikkat çeker ve örgüt yapıları, kaynakları ve siyasî hamleleri bakımından olası farklar barındırmaktadır. Ancak, siyasal iletişim ve örgütlenme özgürlüğüne sahip olan sistemlerde, baskı gruplarının varlığı kaçınılmaz bir olaydır. Baskı grupları faaliyetlerinin halk için olup olmadığı veya kamu yararı açısından ne denli gerçekçi olduğu ile alakalı bir o kadar da önem arz eden pratik sorunlar mevcuttur (Bal 2013: 142-143).

1.5.Kültür

Kültür kelimesinin doğuşuna dönük ilk tahminler kelimenin kök anlamının 'tarım' ile özdeşleştiğidir. Dilbilimciler, 'kültür' kelimesinin Latince toprak kültürü anlamına karşılık gelen 'edere-cultura' kelimesinden geldiğini ileri sürmektedir. Bunu destekler nitelikteki başka bir araştırmada kültür kelimesinin kökeninin Latince 'ikamet etmek, yetiştirmek' gibi manaları olan 'colere' kök kelimesinden çıkan 'cultura' olduğu görüşü hâkimdir. Colere; işlemek, onarmak, ekip biçmek, iyileştirmek, gibi birçok anlama gelmektedir. Bu fiilden üretilen 'cultura' terimi, ilk kez tarımsal çeşitlilikte kullanılmıştır (Bayık 2014: 3-4).

UNESCO, 'dünya kültür politikaları konferansı' sonuç bildirgesinde kültürü, bir toplum ya da grubu tanımlayan maddi, manevi, zihinsel ve duygusal niteliklerin birleşiminden meydana gelen bir bütün olarak tanımlamaktadır. Ayrıca kültürün, sadece bilim ve edebiyat gibi alanları değil, yaşam tarzlarını, temel hak ve özgürlükleri, değer yargılarını, gelenek görenekleri ve inançları da içeren bir olgu olduğu da vurgulanmaktadır (UNESCO 1982).

Willams'a göre tarihsel sürece bakıldığında kültür kelimesinin maruz kaldığı değişiklikler, onun günümüzde kavramsal bakımdan üç farklı tarzda ele alındığını göstermektedir. Bunlardan ilki bireyin ve toplumların düşünsel ve dinsel gelişimini tanımlamaktır. İkincisi, düşünsel ve sanatsal etkinliklere ve bunların sinema, tiyatro vb. ürünlerine sahip olmaktır. Üçüncü ve sonuncusu ise bireyler, topluluklar ve toplumlar için bir yaşam tarzı, etkinlikler, inançlar ve gelenekler meydana getirmektir. Bahsedilen tanımlamalar da dâhil olmak üzere birçok bilim adamının farklı kültür tanımlarına ulaşmak mümkündür. Smith, kültür üzerine yapılan tanımlara dair farklı yaklaşımlar belirlemiştir. Bunlardan ilki olan 'betimsel' tanımlar için kültür; sosyal hayatı şekillendiren ciddi bir olgu olarak görülmekte ve kültürü oluşturan öğeler kanun, inanç, sanat, ahlak, gelenekler ve bireye ait olan özel alanlar olarak tanımlanmaktadır. 'Tarihsel' tanımlar kültürü, nesilden nesle devam eden bir miras olarak tanımlamaktadır. 'Kuralcı' tanımlar ise iki biçimde ortaya çıkmıştır. Birincisi; kültürü, insanların davranışlarını belirleyen bir kurallar bütünü gibi tanımak, ikincisi ise davranışlardan bahsetmeksizin değer yargılarının önemini vurgulamaktır. 'Psikolojik' tanımlara göre kültür, insanların iletişim halinde olmasında, öğrenmesinde ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamasında aracı görevi görmektedir. 'Yapısalcı' tanımlar ise kültürün, fark edilebilir nitelikler içindeki ilişkiler bütünü olduğuna dikkati çekmektedir. Kültürü 'genetik' açıdan ele alanlar ise kültürün nasıl meydana geldiğini ve varlığını devam ettirdiğine yönelik tanımlar kullanmaktadır (Akt. Oğuz 2011: 130-131).

Tüm bu tanımlamalar ışığında genel olarak bir toplumda kültür ve onu meydana getiren gelenek, görenek, örf, adet, anane, dini inanç, ahlak anlayışı vb. öğeler arasında sıkı bir bağ olduğu söylenebilir. Kültürü oluşturan tüm bu etmenler genellikle toplum içindeki ortak sorunları çözmek ve ihtiyaçları gidermek adına çeşitli deneme ve yanılgılar sonucu oluşur. Yerleşik bir hal aldıklarında ise artık farklı olmaktan çıkıp 'doğal' şeyler olarak benimsenir. Giyim şekli, selamlaşma, tokalaşma, gibi gözle görülebilen ya da düşünüş, duyuş gibi sözlerle anlatıma kavuşturulan biçimlerde ortaya çıkar. Aile yaşamından arkadaşlık ilişkilerine, tüketim kalıplarından dinsel uygulamalara kadar birçok alanda görülür (Ozankaya 1991: 165).

1.5.1. Çokkültürlülük

Çokkültürlülük, kültürel çoğulculukla şekil alan toplumlar için tercih edilen bir kavramdır. Çokkültürlülük, dini, etnik veya kültürel farklılıkların önyargısız bir şekilde onaylanması, hoşgörü duyulması, toplumların daha çok sivil katılımına ve kimlik problemlerine özgürlükçü bir yapı sağlamaktadır. Farklı kültürler, etnik veya dini gruplar sadece takip edilecek birer yerel folklor unsuru olmaktan çıkıp, toplumsal ve siyasal alanlarda kendilerini rahatça gösterebilme yetisinde olmalıdır (Erdoğan 2012: 74).

Çokkültürlülük, kimliğin, var olmanın, grup hakları sınırlarının ve kültürlerarası iletişimin kurallarının onları belirleyenler aracılığıyla değil de onlardan etkilenenler ile tekrar boyut kazandırılmasıdır. Kimliğe ırk, cinsiyet, sınıf gözlüğüyle bakmak yerine, kültür tarafından bakmak, toplumsal ilişkileri tek taraflı değil çok yönlü analiz etme işidir. Çokkültürlülük, tek bir küresel gerçeğin olmadığını savunmak, insanların sayısı kadar doğrunun; gruplar, kültürler ve etnik topluluklar sayısı kadar da yaşam şeklinin olduğunu kabul etmektir. Ulus yapısına ve çağdaş millet tarzına yok edici bir şekilde bakmamanın yanı sıra, birlik içinde çokluk düşüncesine inanmayı işlemektir (Mansouri 2015: 9-10).

Bir başka açıdan çokkültürlülük, bir çeşit kültürel göreceliktir. Çokkültürlülük, hiçbir kültürün diğerinden iyi olmadığı ve kimsenin kendi kültürel normlarını yükseltirken diğerlerinin kültürünü küçük görmekten alıkoyan toplumsal bir kavramdır. Çokkültürlü toplumlarda devlet, kendini oluşturan tüm kültürlere sahiptir ve bazılarının sayıca az olması bunların devlet üzerindeki haklarını değiştirmemektedir. Hepsi kamu desteğinden eşit oranda pay almalıdır. Çocuklar, ebeveynlerinin isteği doğrultusunda kendi topluluklarının dili ve kültüründe eğitime tabi tutulmalıdır. Farklı toplulukların gelenek ve göreneklerine saygı duyulmalı ve bunlara ulaşım mümkün olduğunca elverişli kılınmalıdır. Azınlıklar, yardım grupları, müzeler ve sanat gruplarına net bir şekilde kamu desteği verilmeli, radyo ve televizyon gibi kamu medyası da toplumun çokkültürlü yapısını gösterecek yollar izlemelidir (Karaca 2018: 42).

Çokkültürlü yapıya sahip toplumlar, kültürel çeşitliliğe iki şekilde tepki vermektedir. İlk olarak toplumlar, ait oldukları farklılığı pozitif bir bakış açısıyla

değerlendirip, saygı duyup desteklemekte ve toplumdaki etnik ve dini her türden kültürel arzulara dikkat etmektedir. Bu durumdaki toplumların çokkültürcü bir yönelim içinde olduklarından rahatlıkla bahsedilebilir. İkinci olarak ta toplum, özellikle siyasi birlik düşüncesiyle etnik ya da dini azınlık birimleri egemen kültür içinde asimile etmeye çalışmaktadır. Bu tür çabalar ise ‘tekkültürcü’ olarak tanımlanmaktadır. Bu, çeşitliliğe verilen tepki biçiminde gelişmektedir. Tarih içerisinde devletlerin sürdürdükleri politikalar, ya egemen gruplar içindeki farklılıkları ayrıştırıcı olarak kabul edip asimile etme, ya da toplumsal farklılıkların gerçeğini onaylama ve tanıma doğrultusunda meydana gelmiştir (Erdoğan, 2012: 76). Eğer çokkültürlü topluma sahip bir ülke çağdaş seviyelerde yaşam sürmek istiyorsa sağlanması gerek bazı koşullar mevcuttur. Öncelikle toplumda yer alan tüm üyeler, potansiyellerini gerçekleştirme konusunda eşit fırsatlara sahip olmalı, programlara ve hizmetlere eşit oranda erişebilmelidir. Her insan, kendi kültürünü önyargısız veya dezavantajlı durumlara maruz bırakılmadan koruyabilmeli ve diğer kültürleri anlamaya ve benimsemeye teşvik edilmelidir. Göçmenlerin tüm ihtiyaçları, tüm toplum adına mevcut programlar ve hizmetler tarafından karşılanmalıdır. Göçmenlerin çabuk şekilde kendilerine güvenebilmelerine yardımcı olmak amacıyla yapılacak olan yardımın esirgenmesi ihtimali mümkün olduğunca ortadan kaldırılmalıdır (Clyne, Jupp 2011: 42).

Çokkültürlülük sisteminde belirtilen olmazsa olmaz koşullar sağlanmadığında kendi modelinin aksi bir durum yaşanmış olacak ve olay klasik köktenci anlayışa doğru kayacaktır. Saygı ve haklar üzerine kurulmuş bir düzende çoğulculuk değil çokkültürlülük yaşamını sürdürür. Aksi halde dışlama ve ötekileştirme varsa etnik kimlikler arasında bloklaşma vardır ve bu çokkültürlülüğü dışlayan bir durumdur.

1.5.2.Kültürlenme

Sahip olunan kültürün, başka bir kültürle etkileşime girmesi sonucu ortaya yeni ve öncekilerden farklı bir kültür çıkması durumuna kültürlenme denir. Kültürlenme, özellikle farklı kültürel altyapılara sahip bireylerin bir araya gelmeleri ya da göç yoluyla gerçekleşen etkileşimler sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kültürel uyum sürecinde ele alınacak olan kültürlenme kavramı, orijinal kültür içinde sonradan ortaya çıkan bir veya daha fazla grubun değişimlerle devam eden ilişkisini ve farklı kültürlerden gelen bireylerin aynı gruplarda ilişki sürmesinin sonuçlarını kapsamaktadır. Kültürlenme, bir grubun kültüründe meydana gelen değişimdir ve bireyin psikolojisinde de değişiklik yaratmaktadır (Aliyev, Öğülmüş, 2016: 90-91).

“Belli bir toplumun alt kültürlerinden, ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve grupların, buluşması ve bir etkileşim süresi sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan yepyeni bir birleşime varılması, ulaşılması” kültürlenmedir (Güvenç 1979: 131).

Göç hareketlerinin, kültürlenme üzerinde çok önemli etkisi vardır. Bilhassa yakın tarihte sosyolojik açıdan büyük öneme sahip olan; tarımda makineleşme sonrası kırdan kente göç ve beraberinde getirdikleri bunun en net örnekleridir. Göç ve kültürlenme her zaman çok kolay olmayan, sancılı ve bireyi psikolojik olarak zorlayan durumlardır. Eski alışkanlıkların beraberinde taşınması, yeniye uyum sağlamanın zaman alması ve iki farklı kültürün harmanlanması bireyi güçlüğü itmektedir. Göç, kültürel değişime katkı sağlayan güçlü faktörlerden bir tanesidir. Göçün bir de, kültürel kimlik oluşumu ve gelişimine göz ardı edilemeyecek bir katkısı mevcuttur. Göçmen, kendi kültürüne ilave olarak göç ettiği yerin kültürünü de öğrenir ve kendinden sonra gelen nesil de o kültürel yapının içinde doğar ve büyür (Atila, Demir 2010: 50).

Evlilik yolu ile hayatlarını birleştiren kişilerin beraberlerinde getirdikleri kültürlerin karşılıklı ilişkisi sonucu meydana gelen oluşum ve üniversite eğitimi için başka bir şehre giden öğrencilerin paylaştıkları yurt odasında birbirlerinden edindikleri kazanımlar sonucu ortaya çıkan yeni kültürler birer kültürlenme ürünüdür.

Kültürlenme sürecinde geçiş her zaman kolay değildir. Geçiş evresinde birey psikolojik sorunlar yaşayabilir. Geçiş evresi aynı zamanda değişim evresidir. Üç evreden meydana gelir. İlki; ayrılma evresidir. Bu evrede birey sosyal rol ve statüleriyle ilişkisini kesmektedir. Daha sonra yeni rollere uyum sağlamak için

adapte olur ve değişir. Son evre birleşme evresidir. Bu evrede birey kendini yeni rol ve statü ile bütünlemektedir (Aliyev, Öğülmüş 2016: 91).

Özellikle çokkültürlü yapıya sahip toplumların kendi kültürel niteliklerini devam ettirebilmeleri için birtakım önlemler almaları gerekmektedir. Örneğın dilin, kültürel kimliğın muhafaza edilmesindeki en mühim gereç olduğunu tespit eden

Fransa, 1994 yılında bu konuda gerekli tedbirleri alarak kendi topraklarında İngilizcenin yayılmasına karşı bir süreç başlatmıştır (Kapaklıkaya, Eryörük 2018: 7)

Sosyolojik yorumlarda sıklıkla karşılaşılan büyük kentler ve çevrelerindeki gecekondulaşma ve arabesk kültür, tam anlamıyla birer kültürlenme örneğidir. Kırdan gelen alışkanlıkların tamamından kopmak veya hepsini kentte devam ettirmek olası bir durum değildir. Aynı şekilde kent kültürünün de tamamen benimsenmesi ya da reddedilmesi söz konusu değildir. Bu durum sonucunda ortaya çıkan toplumsal buhran, gecekondulaşma ile birlikte yeni yaşam tarzı ve kendini ifade etme biçimi olarak arabesk müzik türünü doğurmuştur.

Benzer şekilde, birinci kuşak Türk göçmenlerin ilk hedefi, gittikleri ülkelerde para biriktirerek Türkiye'ye geri dönmek olmuştur. Bu düşünce onların eklendikleri toplum ile etkileşimlerine ve kültürel paylaşımlarına ket vurmuştur. Bu sebeptendir ki yaşadıkları bölgenin dilini öğrenmek adına fırsat yaratıp gayret sarf etmemişlerdir. Gittikleri yerde kalıcı olmaya karar verdiklerinde ise bu göçmenler kendi evlerinde yarattıkları 'küçük Türkiye' içine kendilerini kapatmış, eski alışkanlıklarını devam ettirmiş ve yeni kültüre uyum sağlayamamıştır (Akkaya 2012: 54).

1.5.3.Entegrasyon

Göç sonucu ortaya çıkan ilk sorunların başında, göçmenlerin uyum sorunları gelmektedir. Kültürel özellikleri ve sosyal iletişimleri birbirinden farklı olan bireylerin yeni bir sosyal yapıya ve kültürel çevreye uyum sağlamaları daima zor olmakla beraber birçok uyum sağlamanın gerçekleştiğı de bilinmektedir. Değişik kültür öğelerinin bir bütün içinde birbirine kenetlenmesine kültürel bütünleşme yani entegrasyon denilmektedir. Farklılıklarla birlikte yakınlaşma ya da benzeşme, gerek ulusal gerekse de uluslararası kültürü zengin kılmaktadır. Mesela bir insanın gerek ana dilini konuşması gerekse de bir başka yabancı dili konuşmayı öğrenmesi kültürel yakınlaşmayı ve zenginliğı ifade etmektedir. Bireylerin farklı kültürel özelliklere

hoşgörü ve saygıyla yaklaşımları, toplumsal uyumun ve beraberliğin sağlanmasında ciddi ve önemli bir adımdır.

Entegrasyon, bütünleşme olarak ta ifade edilmektedir ve ziyadesiyle tartışmalı ve geniş bir kavramdır. Entegrasyon kavramı diğer tüm kültürlerin egemen kültürle bütünleşmesi olarak tanımlanırken asimilasyona benzetilmektedir. Bir yandan da kişinin toplumla uyum içinde yaşarken kendi kültürünü de koruması, iki kültüre ait verileri karıştırmayacak şekilde yaşamını devam ettirmesi olarak tanımlanmaktadır. Kültürel etkileşimle yakın bir anlam da içeren entegrasyon, toplumdaki bireylerin birbirleriyle iletişim kurmalarının ilkelerini yansıtır. Kültürel etkileşim olgusunda, karşılıklı etkileşim nihayetinde her iki kültürün de değişime uğraması sonucuna varılmaktadır. Kısacası entegrasyon ile yoğun etkileşim neticesinde sentez bir kültür meydana gelir. Bu, bir nevi egemen kültüre entegre olma şeklinde de yorumlanabilmektedir. Fakat ideal bir entegrasyon için kültürlerin eşit olmaları gerekir ve haliyle hâkim bir kültürden söz edilemez (Çötök 2010: 21-22).

Her ne kadar yaygın olarak kabul görmese de entegrasyon, asimile olmak ile aynı anlamda da kullanılmaktadır. Entegrasyona bu anlamı yükleyenler, azınlık grupta yer alan üyelerin, kendi grupları içindeki öz kimliklerini yitirip, gitgide çoğunluğun bireyi olmaya başlamalarını vurgulamaktadır. Öte yandan entegre olmak, azınlığın kendi kültürünü ve etnik duygusunu terk etmeksizin çoğunluğa karışması demektir. Uyum kavramı çoğu zaman değişik anlamlarda kullanılan ve içeriği kullanıldığı yere ve kişiye göre değişebilen bir kavramdır. Entegrasyon kavramı yerine kullanılan uyum kavramı ile o ülkede yaşayan vatandaşların toplumsal ilişkilerinde, eğitim ve iş hayatlarında ciddi sorunlarla karşılaşmadan hayatlarını devam ettirebilmeleri anlaşılmaktadır. Fakat aynı kavram, bazı toplumlarda aynışma veya kültürel farklılıkların yok edilmesi anlamında da kullanılabilmektedir. Parekh'e göre bireyler kültürleriyle birçok farklı boyutlarda ilişki kurarlar. Bunlar içinde üç boyut çok yaygındır. İlkinde bireyler anlam ve önem sistemini içten benimser. İyi bir baba, oğul, eş, komşu, arkadaş ve insan ideallerine dikkatle uyarak kültürel bakımdan otantik yaşamlar sürmeyi devam ettirirler. İkincisinde ise bireyler daha yenilikçidir. Kendi kültürlerine bağlı kalırken, diğer kültürlerden değerli gördükleri inançları ve adetleri akıllıca ödünç alarak, kültürlerini

zenginleştirip genişletmektedir. Son olarak ta bazı bireyler, kültürel bakımdan boştaır. Hiçbir kültüre bağlılık hissetmez, kültürler arasında serbestçe gezer, hoşlarına giden inançları, adetleri, yaşam biçimlerini kendince benimserler. Bu bireyler, kendilerine özgü derleme bir yaşam biçimi ortaya koyar (Akt. Yeşildağ 2008: 25).

Tüm tanımlanan boyutlar çerçevesinde kültürel çeşitlilik kendini tanıma, kendini aşma, ve özeleştirme gibi insan özgürlüğünün önemli önkoşullarını kuvvetlendirmek için nesnel bir iyiliktir. Hem de değeri bireysel seçimlerden değil, insan özgürlüğü ve mutluluğunun temel bir şartı olmasından dolayı oluşan bir iyiliktir. Toplumlar serbest bırakıldıkları ve istedikleri kültürü yaşamaları için baskıya maruz kalmadıkları takdirde çağdaş toplum anlayışına geçiş başlamış demektir (Yeşildağ 2008: 26-27).

1.5.4.Asimilasyon

Asimilasyon kavramı, en az iki ayrı kültürel sistemin etkileşimde bulunmasıyla başlayan bir sürecinin yönünü tanımlamaktadır. Bu etkileşim neticesinde bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi giderek kendine benzetmesi ve himayesi altına alması süreci ortaya çıkmaktadır. Asimilasyon, bağımlı ve etkilenen konumuna gelmiş bir kültürün, başka kültür tarafından zorla kendine özgü unsurlarından arındırılması, içinin boşaltılması ve saptırılması sürecidir. Ayrıca kültürel sistemin, diğer sistemin kendi karakteristik özelliklerine ulaşmaya yardımcı olan araçlarını ortadan kaldırılması ile oluşturduğu boşluklara kendi özelliklerini, amaç ve araçlarını doldurup kendi çevresine katması anlamına gelmektedir (Hossein 2009: 52).

Toplumlar, etnik, mezhepsel farklılıklara göre ayrı gruplardan oluşmaktadır. Bu farklılıklar beraberinde alışkanlıklar, davranışlar ve kültürel çeşitlilik barındırmaktadır. Asimilasyon, toplum içerisinde yer alan tüm bu çeşitliliklerin zaman içerisinde erimesi ve nihayetinde yok olması sürecidir (Alba, Nee 2003: 10).

Asimilasyon, baskın kültürün bağımlı kültüre ait maddi, teknolojik, ideolojik vb. özgün karakteristik özellikleri zorla değiştirip dönüştürmesi ve kendi bünyesine katmasını sağlayan bir süreçtir. Bu süreçte meydana gelen değişiklikler, bağımlı kültür açısından asimilasyon süreci olarak adlandırılmaktadır (Gordon, 1964: 63-64).

Berry'ye göre, çokkültürlü toplumlarda kültürel gruplar ve bireyler sürekli olarak kültürleşme ile karşı karşıya gelmektedir. Bu noktada iki önemli soruya verilen cevaplar kültürleşme stratejilerini belirlemektedir. Bu sorular: 'Kültürel kimlik ve özellikleri devam ettirmek önemli midir?' ve 'Baskın toplumla olan ilişkiyi sürdürmek önemli midir?' şeklindedir. Bu sorulara verilen evet ya da hayır cevapları doğrultusunda; 'bütünleşme, asimilasyon, ayrılma ve marjinalleşme' stratejileri ortaya çıkmaktadır (Saygın, Hasta 2018: 315).

Wilfrid ve Zanden, asimilasyon sürecinin kültürel ve sosyal boyutlarını iki farklı şekilde ele almaktadır. Kültürleşme olarak da tanımlanan kültürel asimilasyon, farklı geleneklerden insanların ortak eylem, dil veya giyim şekillerine sahip olmaları sürecidir. Bütünleşme olarak ta ifade edilen sosyal asimilasyon ise, farklı kurumlar ya da sosyal yapılarıdaki insanların ortak bir kurumsal yaşam içerisinde eriyip birbirine karıştığı bir süreçtir (Akt. Hossein 2009: 54).

Asimilasyon, bir kültürleşme süreci olarak tanımlanmaz. Her iki kültürel sürecin de olması için en az iki kültürel sistemin birbirleriyle karşılaşması ve temasta bulunmaları gerekmektedir. Bundan dolayı kültürler arası ilişki ve etkileşim gerekli koşuldur. Fakat etkileşimin biçimi ve özelliği farklıdır. Kültürleşmede, kültürler arası ilişkide, karşılıklı serbest alışveriş vardır. Asimilasyonda ise, kültürler arası etkileşim ve ilişkinin yönü kültürlerden birinin diğeri üzerine planlı ve programlı bir biçimde baskısı ve üstünü kaplaması söz konusudur. Dolayısıyla bir kültürel sistemin diğeri yutması ve özümsemesi hedeflenmektedir.

Asimilasyon, ancak kültürleşme sürecinin olası biçimlerinden biri olabilir. Kültürleşme ve Asimilasyonun ortak ve farklı belirgin özellikleri bulunmaktadır. Her ikisi de dinamik bir süreçtir ve hem birey hem de grup süreci olarak ele alınabilirler. Her ikisi de doğrudan temas içermesine rağmen kültürleşme iki yönlü de gerçekleşebilirken, asimilasyon tek yönlüdür. Kültürleşme için değerlerin değişimi gerekmez fakat asimilasyon için değerlerin değişimi gerekmektedir. Referans grup ve içsel değişim gerekmeden de kültürleşme yaşanabilirken, asimilasyon için her iki durumda değişmesi gerekmektedir (Teske, Nelson 1974: 365).

Ancak günümüzde asimilasyon eskisi kadar mümkün görülmemektedir. Yaklaşık elli yıl öncesine kadar başka bir ülkeye göç eden kişinin geride bıraktığı

ülkesiyle bağlarını koparması ve gittiği ülkenin özelliklerini benimsemesi daha güç olmaktadır. Ulaşım imkânlarının güçlüğü, uzun zaman alması ve pahalılığı, sık gerçekleşecek ziyaretlere engel olmuştur. O zamanlarda posta dışında iletişim kurma ve haberleşme imkânının olmayışı da bu durumu pekiştirmiştir. Fakat günümüzde, telefon ve bilgisayar ile birlikte internetinde gelişmesi ile ‘uzaklar yakın’ hale gelmektedir. En hızlı ulaşım sağlayan havayolu ulaşımı ile de artık seyahatler giderek çoğalmaya başlamıştır.

2.BÖLÜM

GÖÇ

İnsanlık tarihi incelemelerinde yerleşik hayata geçişin, toprağın ekilip biçilmesi yani tarımsal faaliyetlere başlanması ile gerçekleştiği söylenmektedir. Bu dönemden çok daha önce, insanoğlu henüz ‘avcı – toplayıcı’ dönemini yaşarken bile vahşi hayvanlardan ve doğa olaylarından korunmak, hayatlarını idame ettirebilmek ve sığınacak daha güvenli mağara bulmak için buldukları bölgeleri terk ederek ‘göç’ faaliyetinde bulunmuştur. Et ve sütlerinden gıda, yünlerinden giyinme ihtiyaçlarını karşıladıkları besi hayvanlarını evcilleştirdikleri ve toprağı işledikleri ilerleyen dönemlerde insanlar, mineral bakımdan zengin, tarıma elverişli topraklar ve ılıman iklim arayışına girmiş ve kitleler halindeki göç hareketlerine başlamıştır.

“Göç, yerleşik bir düzenden ayrılarak yeniden yerleşik bir düzene geçebilmek için girişilen eylemdir.” (Tuncay, 2000: 19). Bu yer değiştirme eylemi kır ve kent gibi yaşam alanları arasında meydana gelmektedir. Bir yerleşim birimi içerisinde, mahalle ya da semtler arasındaki yer değiştirmeler, göç olarak kabul edilmemektedir. Ayrıca yer değiştirmede sürede önemli bir etkidir. Göreceli olmasına rağmen bu değişimlerin süresi de göç kriteri açısından önemlidir. Ancak bu değişimlerde amaç gidilen bölgeye yerleşmek ise göç olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda herhangi bir yerleşme ya da taşınma amacı gütmeyen seyahatler göç olarak değerlendirilmemektedir (Es, Ateş 2005: 211).

Göç; oldukça farklı nedenlerle, yaşanılan yerden yeni yaşam alanına doğru gerçekleşen bir eylemdir. Yer değiştirme amacının sürekli yerleşim ya da geriye dönüş olması fark etmeksizin, kısa veya uzun zamanlı toplumsal ve bireysel bir yer değiştirme hareketidir (Ertürk 2012: 11).

Başlangıçta bir nevi zorunluluk kaynaklı gerçekleşen göç hareketleri; özel mülkiyetin ortaya çıkması, toplumların oluşması ve devletlerin kurulması ile kendini farklı şekillerde göstermeye başlamıştır. Devletlerin büyüme ve genişleme politikaları sonucu komşuları ile girdikleri savaşlar sonrası kaybedilen ya da kazanılan topraklardaki halkın karşılıklı yer değiştirmesi, ‘mübadele’ olarak

adlandırılan zorunlu göç tiplerinden biridir. Bunun yanı sıra; yaşadıkları bölgede doğal afete maruz kalmış insanların, kendilerine yeni birer yuva arayışları içerisinde başka toprakları keşfe çıkmaları da bir diğer zorunlu göç örneğidir.

Toplumun ekonomik ve kültürel yapısı ile doğrudan ilgili olan göçün, çok yönlü bir karakteri mevcuttur. Göçün, ülke nüfusu üzerinde ve bu nüfusun niteliği hususunda ciddi bir katkısı vardır. Göçün sahip olduğu güç, şehir ve ya ülke nüfusunu geliştirebileceği gibi olumsuz yönde de etkileyebilmektedir (Es, Ateş 2005: 210). Göç eylemi doğal afetler, savaş gibi tamamen zorunlu nedenlerle olabileceği gibi; yeni iş imkânları, daha iyi yaşam şartları ya da hayatlarında değişiklik arayan ‘maceraperest ruhlu’ insanların kararlarıyla da gerçekleşebilmektedir.

Dünya üzerinde kitlesel olarak ciddi etkiler bırakan göç olayları da mevcuttur. İlkçağı bitirip ortaçağı açan, 350 ile 800 yılları arasında Avrupa’ya insan akını sağlayan ‘kavimler göçü’ buna bir örnektir. Ayrıca göçün; hafif bir rüzgarı küresel bir etkiye dönüştürme gücü vardır. Yeryüzünde en çok inananı bulunan dinlerden biri olan İslam dini peygamberinin, yanında birkaç ‘inanan’ ile birlikte Müslümanlığı yaymak için Mekke’den Medine’ye göç etmesi de bu bağlamda değerlendirilmektedir.

2.1. İç Göç

Bireylerin çeşitli sebeplerden ötürü, hayatlarına devam ettikleri bölgelerden yine aynı ülke sınırları içerisinde bir başka bölgeye taşınmalarına iç göç denmektedir.

Endüstrileşen toplumların evrimi sırasındaki dönüşümlere paralel olarak ortaya çıkan, kırsal alandan kentsel alana doğru gerçekleşen ve tek yönlü uyum hareketi olarak adlandırılan göç, bu duruma iyi bir örnektir (Tekeli 1975: 159). Tarih sahnesinin ilerleyen dönemlerinde sanayi devrimi ile birlikte tarımda makineleşmeye geçişin, özellikle ‘kırsal bölgeler’ üzerindeki olumsuz etkileri iç göçü hızlandırmıştır. Toprağı işlemede makineye olan bağımlılık, insana olan ihtiyacı azaltmıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan işsizlik ile birlikte evlerini geçindirmek zorunda olan insanlar, içine düştükleri çaresiz durumdan çıkış yolunu kente göç etmekte bulmuştur.

Türkiye’deki iç göçler genellikle köyden kente doğru gerçekleşmiştir. Tarımda makineleşme döneminden sonra köylerde azalan iş imkânları, kan davaları,

terör, yetersiz altyapı ve sağlık alanındaki hizmet sorunları ve mirastan dolayı tarım alanlarının bölünüp parçalanması kırdan göç etme nedenleri arasındadır. Sanayileşme ve gelişen ulaşım imkânlarına bağlı olarak giderek artan nüfus ve eğitim olanaklarının daha iyi durumda olması da bu göçün yönünün kente doğru tayin edilme sebebidir (Atila Demir 2010: 17).

2.2. Dış Göç

Bireylerin, doğup büyüdüğü, eğitim gördükleri, iş hayatına atıldıkları, yuva kurdukları ve hatta diline, inancına, kültürüne bağlı oldukları toplumlardan çeşitli sebeplerle ayrılıp bir başka toplumda hayatlarına devam etmelerine dış göç denmektedir.

Bir ülkeden bir başka ülkeye sınırları aşarak gerçekleşen göçe dış göç denir. Ekonomik nedenler, dış göçe sebep olan belli başlı nedenler arasında en önde gelenidir. Doğal afetler, savaşlar, etnik nedenler ve uluslararası anlaşmalar doğrultusunda gerçekleşen nüfus mübadeleleri, diğer dış göç nedenleri arasında yer almaktadır (Atila Demir 2010: 18).

Dış göçler de kendi içerisinde, gerçekleşme sebeplerinden ötürü farklılık göstermektedir. İyi bir eğitim almış, branşında uzman fakat ülkesinde hak ettiğini düşündüğü mevkilere gelemeyen, ya da ülkesinin fiziki şartları gerekli imkânları sağlayamaya elverişli durumda olmayan bireyler, daha iyi şartlarda çalışabilmek adına yurtdışına 'beyin göçü' gerçekleştirmektedir.

Etnik, mezhepsel ya da siyasi nedenler ile hali hazırda vatandaşı buldukları devlet ile politik sorunlar yaşayan bireyler ve yine iç savaş tehdidinden ötürü can güvenliğinin tehlike altında bulunduğunu dile getiren bireylerin, 'iltica' yolu ile bir başka ülkeye göç etmeleri de bir başka dış göç örneğidir.

2.3. Uluslararası Göç Süreci

3.yüzyılda dış göç, tek başına uluslararası göçü açıklamak için yeterli değildir. Küresel göçler ve toplumsal etkileri üzerine yapılan çalışmalar ise modern zamana tekabül etmektedir. Göç konusu, bilimsel tartışmalara ancak 19. yüzyılda konu olmaya başlamıştır (Abadan, Unat 2017: 52). Bu, sanayileşmenin ve küreselleşmenin getirdiği uluslararası emek göçünün etki ve boyutlarının incelendiği

bir dönemdir. Göç hareketlerinin son dönemdeki ayırt edici özellikleri ile insanların küresel kapsamı ve uluslararası politikadaki konumu son derece önemli ekonomik ve sosyal konulardır (Castles, Miller 2008: 5). Uluslararası nüfus hareketleri, ikili ve bölgesel ilişkileri, ulusal güvenliği ve kimliği etkilemek suretiyle dünya genelindeki ülkeleri yeniden yapılandırmaktadır. Küreselleşme sürecinde kilit bir rolü bulunan uluslararası göç, uluslararası politik düzenin kökten dönüşümüne katkı sağlamaktadır. Hedef ve kaynak ülke arasında gerçekleşen göçler sonucunda yaşanan kritik gelişmeler uluslararası göçü, uluslararası siyasetin birinci gündem maddesi yapmıştır. Yeni kalkınan dünyanın sanayileşen ekonomilerine dönük hızla artan emek göçü, gelişmiş ülkelere gerçekleşen sığınmacı sayılarındaki artış, göç ve etnik farklılık ile alakalı olarak ırkçı şiddeti artmıştır. Uluslararası göçe yönelik genel yaklaşımları tekrardan boyutlandıran ise 11 Eylül 2001'de gerçekleşen terörist saldırılar olmuştur (Castles, Miller 2008: 1).

“21. yüzyılda yaşanan göç dalgasının günümüzün en önemli sorunlarından biri olduğu görülmektedir. Eskiden göç denilince ekonomik sebepler daha ağır basarken, şimdi ise özellikle Müslüman coğrafyanın maruz kaldığı yoğun savaşlar, bu toprakların gittikçe daha çok göç vermesine neden olmaktadır” (Develi 2017: 1348).

Göç süreci, uluslararası göç ve etkilediği diğer boyutların etkileşiminin bir özetidir. Uluslararası göçü, daha iyi bir imkân peşinde olan bireyin göç kararı alması ve kendi köklerinden hızlıca uzaklaşıp, yeni bir ülke ve kültür içinde asimile olması gibi basit bir eylem olarak düşünmemek gerekir. Göç, bireyin ve devamındaki neslin kalan tüm yaşamını kapsayan ve etkileyen çok daha geniş ve önemli bir süreçtir.

Göç, gerçekleştiği her iki ülkenin de toplumsal düzenini birçok boyutta etkileyerek karmaşık bir süreç meydana getirir. Göç, hayatın birçok alanına dokunduğu için birden fazla disiplini ilgilendirmektedir (Castles ve Miller, 2008: 29-30). Uluslararası göçün nedenlerini inceleyen yaklaşımlar, tarih, sosyoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi gibi birçok farklı bilim dalları içerisinde yer almış ve disiplinler arası bir nitelik kazanmıştır (Öner 2015: 29).

Uluslararası göç ve onun bireyler, toplumlar ve ülkeler üzerinde yarattığı etkileri açıklamaya, anlamaya ve çözümlere üretmeye dair birçok farklı bilim dalı ve disiplin çeşitli kuram ve yaklaşımlar üretmektedir.

2.4. Göç Kuramları

Bireyleri, toplulukları ve devletleri derinden etkileyen hatta bunlar üzerindeki olumlu – olumsuz etkileri; psikoloji, sosyoloji, siyaset, tarih, ekonomi vb. bilim dalları tarafından incelenen göç üzerine birçok kuram vardır. Tüm disiplinlerin üzerinde uzlaştığı genel bir göç teorisi bulunmamaktadır. Fakat sosyologlar, ekonomistler ve fiziki plancılar tarafından geliştirilen çok sayıda ilk basamağı oluşturan genellemeler seviyesinde hipotezler mevcuttur (Tekeli 1975: 158). Bunlardan belli başlıları: Ekonomik (neoklasik) göç kuramları, göç edilecek mesafeyi baz alan ‘kesişen fırsatlar kuramı’, ülkeler arası göçmen değişimine dayanan ‘göç sistemleri kuramı’, tarihsel yapısalcı yaklaşım ve ağ (network) kuramıdır.

Bunlara ek olarak, araştırmada daha çok faydalanacağımız ve Fransa’daki Türk göçmenleri açıklama ve anlamada yardımcı olacak itme-çekme ve merkez-çevre kuramları üzerinde durulacaktır.

2.4.1. Ekonomik (Neoklasik) Göç Kuramları

Birçok konuda olduğu gibi ekonomi, göç için de en temel ve açıklanması unsurların başında gelmektedir. Bu teori, göçün yapısal belirleyicileri üzerinde odaklanan makro yaklaşımların yanı sıra bireyin davranışının incelendiği mikro yaklaşıma da dayanmaktadır (Toksöz 2006: 16). İlk olarak, 19. yüzyıl coğrafyacısı

Ravenstein, göçün istatistiksel kullanımını formüle etmiştir. Neoklasik ekonomi perspektifi, göç üzerine kurulan ilk sistematik kuramı barındırmaktadır (Castles, Miller 2008: 31). Ravenstein, kuramını, birey tercihleri, kırsal ve şehir yapısı ve ekonomik eşitsizliklerle birleştirerek, bir açıdan itici ve çekici etmenler başlığı altında kurmaktadır. Bu model göçün, kaynak ülkedeki yoksulluk, işsizlik, politik baskı, kötü yaşam şartları gibi olumsuz etmenler ile hedef ülkedeki daha iyi gelir, eğitim, refah, eşitlik gibi olumlu etmenlerle ortaya çıktığını vurgulamaktadır (Gençler 2015: 10).

Neoklasik ekonomi göç hareketini, gelir maksimizasyonu ile alakalı, ekonomik temelli bireysel bir karar olarak görmektedir. Odağında göçün maliyeti bulunmaktadır ve bu durumu ülkeler arasındaki istihdam şartları ve ücret farklılıklarına bağlamaktadır (Massey vd., 2014: 13). Uluslararası göçün nedeni, emek hususundaki arz ve talep alanında ortaya çıkan coğrafi farklılıktır. Emek fazlası bulunan ülkeler, düşük bir ücret piyasasına sahiptir. Fakat sınırlı emek piyasasına sahip olan ülkelerin ücret düzeyi yüksektir. Ücret farklılığından ötürü düşük ücretli işçiler, yüksek ücretli ülkelere göç etmeyi tercih etmektedir (Abadan Unat 2017: 53). Bu kurama göre, zengin sermayeye sahip olan ülkede işgücü arzının arttığı ve ücretlerin düştüğü, sermaye bakımından fakir olan ülkede ise tam tersi olarak işgücü arzının düştüğü ve ücretlerin arttığı bir denge söz konusu olmalıdır. Ekonomik kuramın bu modeli, bireysel kararların mikro seviyesine değinmeden, sadece işgücü piyasasının yapısal koşullarına odaklanarak uluslararası göçün nedenlerini makro düzeyde incelemektedir. Ekonomik kuramın mikro yaklaşımına göre ise göç, aktörlerin göçten olumlu bir kazanç sağlamayı hedefledikleri için göç kararı aldıkları zamanlarda, göçmenlerin gelir maksimizasyonuna ulaşmak için aldıkları kararın neticesidir (Öner 2015: 32).

Chiswick'e göre ekonomik kuramın temel unsuru insan sermayesidir. İnsanlar eğitimlerine ve kariyerlerine yatırım yapma kararı aldıkları gibi göç için de yatırım yapmaya karar verirler. Çünkü göç insan sermayesini artırır ve bu da potansiyel kazanç imkânları yaratır. İnsanlar, mevcut şartlarda kazandıklarından ve göç sırasında harcamak zorunda oldukları miktardan daha fazlasını kazanmayı bekledikleri ülkelere göç edeceklerdir (Akt. Castles-Miller, 2008: 31). Bir başka ifade ile bireyler, rasyonel düşünce sistemlerini kullanarak maliyet/ kar hesabı yaparak daha yüksek gelirlere ulaşabilecekleri yerlere göç etme eğilimindedir (Abadan Unat, 2017: 54).

Sonuç olarak, ekonomik kuram, göçün sebeplerini açıklama açısından yetersiz ve tarih dışı bulunarak eleştirilmiştir. Bu kuram, göç kararı vermede birçok etken dışarıda tutularak, işgücü piyasasına odaklanmıştır. Bu bağlamda, menşe ve hedef ülkelerde pazarlar dengelendiğinde uluslararası göçün durması beklenmektedir. Fakat gerçek hayatta bu durum gerçekleşmemiştir.

2.4.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Kesişen fırsatlar, arz-talep dengesine benzer bir ilişkiden bahsetmektedir. 1940-1960 yılları arasında Stouffer tarafından öne sürülen kuram, hareketlilik ve mesafe arasında zorunlu bir ilişki olmadığını varsaymaktadır (Akt. Öner 2015: 31). Jansen'e göre, göç edilecek bölgede iş bulma imkânı fazla ise oraya göç edecek insan sayısı da fazla olacaktır. Bir bakıma, uzak yerlere göç eden insanların sayısı, göç edilen bölgedeki fırsatların çokluğu ile orantılıdır. (Akt. Yalçın 2004: 28).

2.4.3. İtme-Çekme Kuramı

İtme-çekme kuramı, Everett Lee tarafından 1966 yılında formüle edilmiş ve içeriği oluşturulmuştur. İlerleyen senelerde bu kurama çeşitli katkılar yapılmış ve kuram geliştirilmiştir. Yapılan bu geliştirmeler ölçüsünde Lee'nin oluşturduğu ilk formül tamamıyla korunmuş, yapılan katkılar kuramın temelini bozmamıştır (Çağlayan 2006: 72).

Eğer birey yaşadığı yerden vazgeçip başka bir yere taşınma düşüncesi içindeyse, şüphesiz ki bireyi bu yerde olumsuz etkileyen, yani 'iten' çeşitli faktörler mevcuttur. Bundan sonraki süreçte yani varılacak yeri seçme aşamasında ise bireyin ihtiyacı olan şey; kendisini cezp eden, yaşam standardını ileriye taşıyacak ve istediği ölçüde hayat şartlarının, yani kendisini 'çeken' faktörlerin bulunduğu bir coğrafya seçmek olacaktır.

İtici etkenler; kalıcı iş bulma sorunu, ev kiralari, ulaşım ücretleri vb. hayat şartlarının pahalılığı gibi ekonomik temelli olabilir. İklim şartlarının elverişsizliği, olumsuz hava koşulları, yaşanan bölgedeki eğitim, sağlık vb. temel ihtiyaç altyapısının görece yetersiz bulunması ve ya kültürel aktivite yapılanmasının noksanlığı gibi jeopolitik temelli de olabilmektedir. Lee'ye göre, ileri sektörler ve istihdam olanakları ile iş bulma ve gelir sağlama fırsatları, göçmenleri çekici faktörler olarak kentlere yerleşmeleri için etkilemektedir (Akt. Ertürk 2012: 17).

İtme-çekme kuramına göre, hem göç edilen hem de varılan yerde, itici ve çekici faktörler bulunmaktadır. Doğal olarak itici faktörler ile çekici faktörler bir bütünlük oluşturarak göçü tetiklemektedir. 1960'lı yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik buhran neticesinde kırsal kesimdeki vatandaşların içinde bulunduğu sorunlar ele alındığında, Avrupa'ya ilk göç eden vatandaşların özellikle

kırsal kesimden olması açıklanabilir bir durumdur. Bu noktada itme-çekme faktörünün işlevsel olduğu ortaya çıkmaktadır. O zamanların Türkiye’indeki itici faktörü kırsal yaşamın ekonomik yetersizliği ve Avrupa’nın çekici faktörü ekonomik refah düzeyinin bir araya gelmesi Türk göçünün başlangıcıdır (Ertürk 2012: 17-18).

İçinde bulunulan şartlar ne olursa olsun, bir birey için yaşadığı yeri terk etme kararını vermek elbette ki hiç kolay değildir. Bir gecede göç kararı almak; çok nadir ve zorunlu durumlar dışında pek mümkün olmamaktadır. Göç; uzun bir planlama, avantajları ve dezavantajları hesaplama sürecidir.

Bir yerin bir göçmen tarafından tercih edilmesini sağlayan çekici faktörler de itici faktörlere bağlı olarak farklı nedenlere dayandırılabilir. İş imkânları, sosyal ve kültürel hayatın düzenliliği, iklim şartlarının elverişliliği vb. birçok etmen o bölgenin ‘çekici’ olmasına sebebiyet vermektedir. Türkiye’den bir örnek verecek olursak, emekli bir birey iş olanaklarına bakmaksızın daha ılıman bir iklimde yaşamayı tercih ettiği için güney kıyılarına göç edebilmektedir.

2.4.4. Merkez-Çevre Kuramı

Tarihten günümüze kadar uzanan süreçte toplulukların toplumları ve akabinde toplumların da devletleri oluşturması ile dünya üzerinde ülke sınırları çizilmeye başlanmıştır. Diğerlerine oranla ekonomik ve askeri yönden güçlü olan ülkeler bu durumu muhafaza etmek ve güçlerine güç katmak adına yeni yerler fethetme ve topraklarını çoğaltma gayreti içerisinde olmuştur. Bunun için de hedeflerini, madeni yönden zengin altyapı kaynaklarına sahip toraklar üzerine kurulu ülkelerden seçmiştir. Başarabildikleri ölçüde sömürü düzeni uyguladıkları bu ülkelerden, ucuz iş gücü karşılığı çıkardıkları hammaddeleri, kendi ülkelerindeki fabrikalarda işleyip çok daha yüksek fiyatlara ihraç etmektedir. Böylelikle ekonomilerini canlı tutan ve kendi içerisinde sosyal bir devlet yapısı kurmayı başarabilen ülkeler, bünyesinde barındırdıkları çok uluslu şirketler ile birlikte ekonomik, siyasi ve askeri gücün de yaratmış olduğu imkânlar neticesinde yeryüzündeki diğer ülkelere nazaran daha gelişmiş birer ‘merkez’ ülke olma fırsatını yakalamıştır.

Bu kurama göre çevre olarak atfedilen ülkeler, merkez ülkelerin kapitalist sistemleri için vazgeçilemeyecek derecede ihtiyaç duyulan bir konumdadır. Karşılıklı

bağlılık içerisinde, merkez ülkeleri ihtiyacı olan; çalıştırmak için ucuz işgücü, işlemek için hammadde ve üretimin satılması için gereken pazar, yani çevre ülkelerdir (Değer 2008: 6).

Merkez ülkelerin, ‘uydu’ ya da ‘çevre’ olarak adlandırılan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere göre, birçok konuda olduğu gibi göç hususunda tercih sebebi olma üstünlüğü bulunmaktadır. Merkez ülkeler özellikle uzun yıllar hegemonyalarını sürdürdükleri, dil ve inanç sistemlerini yerleştirip yaygınlaştırdıkları çevre ülkelerden yoğun bir biçimde göçe maruz kalmaktadır. Çünkü insanlar göç etmeye karar verdikleri zaman varacakları yeni yerlerde dil ve inanç sorunu yaşamaktan kaçınmaktadır. Şartlar elverdiği sürece seçimlerini bu sorunu minimum düzeyde atlayabilecekleri yerleri tercih ederek yapmaktadır.

Merkez-çevre, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki karşılıklı çıkar ve sömürü düzenine atıfta bulunan bir kuramdır. Bu kurama göre göç, ilerlemeyi tetikleyen bir sistem olmaktan çok, göçmen işçi gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarının gelişmiş ülkeler yararına kullanılmasını sağlamaktadır. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerin ilerlemesine olumsuz bir şekilde yansımaktadır (Güllüoğınar 2012: 67).

Çevre ülke vatandaşlarının cazibe merkezi haline gelen merkez ülkeler, gerekli yasal düzenlemeler altında istihdam etmek üzere birçok insanı göçmen olarak kabul etmektedir. Bunun yanı sıra, kendi yetenek ve becerileri doğrultusunda, yetiştiğı ülkede çalışmaya imkân kılacak yeterli altyapıyı bulamayan ya da ilgili merciiler tarafından gerekli desteğı göremeyen birçok insan çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru beyin göçü gerçekleştirmektedir.

2.4.5. Dünya Sistemi Kuramı

Ucuz insan ve emek gücünün kapital sistemler adına çalıştığını vurgulayan uluslararası göç kuramıdır. 1974 yılında Wallerstein’in ortaya çıkardığı tarihsel yapısalcı yaklaşımlarla beraber birçok teorisyen de göçün temelini, ulusal ekonomilerde meydana gelen ikili pazarlardan ziyade, dünya pazarının 16. yüzyıldan bu yana gerçekleşen büyümesi ile açıklamaktadır (Abadan, Unat 2017: 61). Bu yaklaşım, dünya ekonomisinde adil olmayan ekonomik ve siyasal dengelere dikkat çekmekte ve entelektüel altyapısını Marksist politik ekonomi ve dünya sistemi

teorilerinden almaktadır. Bu yaklaşımda, kapitalist sürecin yayılcı doğasından kaynaklanan ucuz emek gücünün, sermaye için harekete geçirilmesinin neticesinde göç, sermaye edinmek adına kullanılan bir nevi ucuz emek hareketi olarak görülmektedir (Castles, Miller 2008: 34-35).

Sassen, Portes ve diğerlerinin 1980'lere kadar uzanan çalışmalarına göre, kapitalist sistemde işgücünün gerekli esneklik ve ucuzlukta olmadığı durumlarda çözüm göçmen işgücünde aranmaktadır (Akt. Toksöz 2006: 19).

Dünya sistemi teorisi, dünyayı merkez, yarı- çevre ve çevre ülkeleri olarak bölmektedir. Yarı çevre olarak tanımlanan ülkelerin çevre ülke seviyesine gelme ve merkez ülkeler grubuna katılma gayretleri onları diğerlerinden ayırmaktadır. Her ne kadar bu ülkeler, çevre ülkelerden farklı görünseler de onlarda merkez ülkeler tarafından sömürülme ve zarara uğratılma bakımından çevre ülkeler ile aynı konumdadır (Akt. Yalçın 2004: 38-39).

Uluslararası göç sayesinde, yoksul ülke kaynaklarının sömürülmesi ve eşit olmayan kalkınmanın sağlanması ile zaten iyi konumda olan ülkelerin daha da zenginleşmesi sağlanmaktadır. Dünya sistemi teorisi emek göçünü; merkez kapitalist ülkeler ile az gelişmiş çevre ülkeler arasında hileler ile yapılandırılmış ilişkisinin ana ayaklarından biri olarak ifade etmektedir. Bu noktada dolaylı olarak göçün sağladığı getiri, dünya ekonomisinin kontrol altında tutulması ve çevre ve yarı-çevre ülkelerin merkez ülkelere olan bağımlılığın sürdürülmesi olmaktadır (Castles, Miller 2008: 35).

Dünya sistemi teorisine göre, merkez ülkelerde işçi açığı meydana geldiğinde, çevre ülkelerden merkez ülkelere işçi göçleri gerçekleşmektedir. Çevre ülkelerinin sahip olduğu hammadde ve işgücü, kapitalist sistemin getirisi olarak merkez ülkelerin eline geçmektedir (Yalçın 2004: 40).

2.4.6. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemi, göç alan ve veren iki ya da daha fazla ülke tarafından oluşturulur. Göç sistemleri kuramı, göç alıp veren iki ülke arasında daha önce kurulan ilişkilere dikkat çeker ve bu ülkeler arasında mesafe fazla olsa bile, göç etmede bu ilişkilerin önemli olduğu anlatılmak istenir. Fawcett ve Zlotnik'e göre göç sistemi, genellikle merkez ülkelerden meydana gelen bir alıcı bölge ve büyük

göçmen akımlarının yaşandığı gönderici ülkeden oluşmaktadır (Akt. Massey vd., 2014: 33).

Çağlayan'a göre göç sistemleri kuramında, mesafenin rolü üzerinde durulmaktadır. Göçmen alışverişi ile birden fazla ülke göç sistemleri yaratmaktadır. Zaten göçten önce de mevcut bulunan ilişkiler bağlamında, göç hareketleri meydana gelmektedir (Akt. Ela Özcan, 201). Uluslararası göçün, özellikle "sömürgeci devletler ile bu devletlerin geçmişteki sömürgeleri arasında ortaya çıktığı ileri sürülmektedir" (Toksöz 2006: 20).

Genel olarak, göç sistemleri teorisi, göçün gerçekleştiği ülkeler arasında sömürgecilik, politik etkileşim ve ekonomik yatırım bulunan ve zaten kurulu olan bağlar dolayısıyla meydana geldiğini savunmaktadır (Castles, Miller 2008:).

2.4.7. Ağ (Network) Kuramı

Göçmen ağları, göçmenler ve eski göçmenler arasındaki bağı, akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri ve paylaşılan toplumun kökleri aracılığıyla kurmaktadır (Massey vd., 28). Bu teori, göçmenlerin kurdukları ağlar sayesinde, o bölgeye doğru gerçekleşen göçlerin devam etmesi konusuna odaklanmıştır (Yalçın, 2004: 49) Bu etkileşimler neticesinde göçmene düşen maliyet gideri ve riskler azalmaktadır. Aynı zamanda ağlar, göçmenin seyahat, konaklama ve iş bulma sürecini finanse etmektedir. Bu sayede ağlar, göçmene geniş bir hareket alanı fırsatı sağlamaktadır (Toksöz 2006: 21).

Ağ teorisinde, azalan maliyetler ve risklere dikkat çekerek göçün hızını ve yönü açıklanmaya çalışmıştır. Buna göre göçmenler, ilk kuşak göçmenlere bağlıdır. İkinci kuşak göçmenler ise, vardıkları noktada yardım almak ve iş bulmak amaçlı akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerinden faydalanmaktadır. Göçmen ağları, istihdam imkânlarını ve gerekli bilgileri göçmenlere aktarmaktadır. Bu, hem onların alacakları riskler minimuma indirmekte hem de yararlanabilecekleri imkânlardan haberdar olma fırsatı doğurmaktadır (Massey vd., 2014: 29).

Wilpert'a göre, ilk kuşak göçmenler, göç veren ve göç alan ülkeler arasında köprü konumunda bulunmaktadır. Sonraki kuşak göçmenler, ilk kuşak göçmenlerin tecrübelerinden yararlanır (Akt, Yalçın 2004: 50).

2.4.8.Fransa'da Türk Göçmen Süreci

20. yüzyıl ortalarında, gelişen bilim ve teknoloji ile beraber uluslararası göç gibi tüm dünyayı etkileyen gelişmeler de yaşanmıştır. Dünya savaşlarından sonra sanayileşmede hız kazanan Batı Avrupa, oluşan iş gücü ihtiyacını Akdeniz ülkelerinden giderme yoluna başvurmuş ve dış göç süreci başlamıştır (Atila Demir 2010: 33).

Sanayi devrimi sonrası buharlı makinelerin icadıyla birlikte kurulan büyük fabrikalar, tarihteki yerlerini almıştır. Ancak hemen akabinde yaşanan ve aralarındaki mesafe gayet kısa olan birinci ve ikinci dünya savaşları sonrasında, özellikle Batı

Avrupa ülkeleri çok ciddi rakamlara ulaşan insan kayıpları vermiş ve derin yaralar almıştır. Büyük imparatorlukların devamı olan ve zaten birçok farklı kıtada güçlü sömürgeleri bulunan bu devletler, oluşan işgücü açığını kapatmak ve aldıkları yaraları onarmak adına geçmişlerinden yabancı olmadıkları bir yol izleyip göçmen alımlarına başlamıştır.

Batı Avrupalı bu emperyalist devletler, sömürgeleri altında bulunan devletlerden tarih boyunca farklı yollarla faydalanmıştır. Yer altı kaynaklarını çıkarmak, topraklarını işlemek, ekonomik gelirlerinden pay almak, ordularına asker sağlamak ve hatta insanların köle olarak kullanmak bunlardan belli başlılarıdır. Fakat ikinci dünya savaşı sonrası yeniden yapılanma sürecine giren bu ülkeler, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren artan insan hakları söylemleri ve sömürgeciliğin şekil değiştirmesi ile birlikte işgücü açığını karşılamak adına diğer ülkeler ile işçi alımı üzerine anlaşmalar imzalamıştır.

Amerika'nın Marshall yardımları ile birlikte birçok Avrupa ülkesi dünya savaşlarının izlerini silmiş ve büyük ekonomik atılımlara imza atmıştır. Ancak bu sefer de fabrikalarında istihdam edilecek işgücü sorunu baş göstermiştir. Bu durumda eski kolonilerinden, ya da az gelişmiş ülkelere işgücü istemelerine neden olmuştur. Türkiye ise 1960'lı yıllarda başta Almanya, sonra da diğer ülkelerin istekleri üzerine yurtdışına işçi gönderme sürecine dâhil olmuştur (Değer 2008: 12).

Fransa, bu süreçte en çok göçmen işçi kabul eden ülkelerden biri olmuş ve 1950'lerin ikinci yarısından 1960'ların sonuna kadar, düzenli bir biçimde göçmen işçi kabul etmiştir (Değer 2008: 9).

Tablo 1’de 1962 ile 1999 yılları arasında Fransa’da bulunan, 5 farklı kıtadan ülkelerin göçmen sayısı gösterilmektedir.

Tablo 1. Fransa'da Ülkelere Ve Yıllara Göre Göçmenlerin Dağılımı

	1962	1968	1975	1982	1990	1999	2009
	%	%	%	%	%	%	%
Avrupa	78,7	76,4	67,2	57,3	50,4	44,9	37,7
İspanya	18,0	21,0	15,2	11,7	9,5	7,3	4,6
İtalya	31,8	23,9	17,2	14,1	11,6	8,8	5,7
Portekiz	2,0	8,8	16,9	15,8	14,4	13,3	10,8
Polonya	9,5	6,7	4,8	3,9	3,4	2,3	?
Diğer Avrupa Ülkeleri	17,5	16,1	13,1	11,7	11,4	13,2	16,6
Afrika	14,9	19,9	28,0	33,2	35,9	39,3	42,7
Cezayir	11,6	11,7	14,3	14,8	13,3	13,3	13,3
Fas	1,1	3,3	6,6	9,1	11,0	12,1	12,2
Tunus	1,5	3,5	4,7	5,0	5,0	4,7	4,4
Diğer Afrika Ülkeleri	0,7	1,4	2,4	4,3	6,6	9,1	12,8
Asya	2,4	2,5	3,6	8,0	11,4	12,8	14,2
Türkiye	1,4	1,3	1,9	3,0	4,0	4,0	4,5
Kamboçya, Laos, Vietnam	0,4	0,6	0,7	3,0	3,7	3,7	3,0
Diğer Asya Ülkeleri	0,6	0,6	1,0	1,9	3,6	5,0	6,8
Amerika,	3,2	1,1	1,3	1,6	2,3	3,0	5,4
Belilenmemiş	0,8	0,1	///	///	///	///	///
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	2.861.280	3.281.060	3.887.460	4.037.036	4.165.952	4.306.094	5.433.000

https:

[//fr.wikipedia.org/wiki/Donn%C3%A9es_statistiques_sur_l%27immigration_en_France](https://fr.wikipedia.org/wiki/Donn%C3%A9es_statistiques_sur_l%27immigration_en_France)

Tablo 1’deki veriler incelendiğinde, belirtilen yıllar arasında Türkiye’den Fransa’ya olan göçün kademeli bir biçimde arttığı görülmektedir. Fransa’ya en çok göçmen işçi sağlayan ülkelerin başında komşuları İspanya ve İtalya gelmektedir. Takip eden yıllarda, İspanya ve İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinden sağlanan göçmen akışı giderek azalmaktadır. Fas, Tunus ve Cezayir gibi eski Fransız kolonisi ülkelerden, Fransa’ya gerçekleşen göçmen işçi akımı ise yıllar içerisinde hızla artarak ilerlemiştir. Bu durum özellikle emperyalist ve kapitalist merkez ülkelerin, az gelişmiş ya da gelişmekte olan çevre ülkelerden ya da kolonilerden sağladığı ucuz işgücüne dayanan ilişkilere atıfta bulunan göç sistemleri kuramını desteklemektedir.

Göçmen bireyler açısından ise, merkez ülkedeki istihdam, dolgun ücret ve daha iyi imkânlar gibi çekici faktörler göz önüne alındığında, itme-çekme kuramının önemi ortaya çıkmaktadır.

Fransa, bu yapılanma ve yeniden kalkınma döneminde sadece Türkiye'den değil, başta tarihin eski dönemlerinde sömürge olarak kullandıkları Kuzey Afrika ülkeleri olan Cezayir, Fas ve Tunus olmak üzere İtalya ve Portekiz gibi ülkelerden de göçmenler kabul etmiştir.

Tablo 2'de Fransa'daki göçmenlerin siyasi bölgelere göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. Fransa'daki Göçmenlerin Siyasi Bölgelere Göre Dağılımı 2013

		Yabancı Sayısı	Nüfustaki Oranları (%)	Arupa Birliği Üyeleri %	Cezayir (%)	Fas (%)	Tunus (%)	Türkiye (%)
84	Auvergne-Rhône-Alpes	475.842	6,1	36,8	15,9	7,5	5,2	8,5
27	Bourgogne-Franche-Comté	121.064	4,3	34,5	11,7	13,6	2,9	10,8
53	Bretagne	72.699	2,2	43,8	4,0	7,1	1,9	7,8
24	Centre-Val de Loire	113.319	4,4	36,6	7,3	14,4	2,2	9,3
94	Corse	29.212	9,1	48,5	3,3	35,8	6,5	0,1
44	Grand Est	323.967	5,8	41,8	11,2	9,1	1,6	13,1
32	Hauts-de-France	205.691	3,4	33,4	18,2	19,0	2,2	4,3
11	Île-de-France	1.573.350	13,2	28,7	12,1	8,8	4,3	3,6
28	Normandie	88.345	2,7	32,1	12,3	10,5	3,0	8,2
75	Nouvelle-Aquitaine	241.289	4,1	57,5	5,2	10,8	1,4	3,6
76	Occitanie	305.905	5,4	46,5	9,4	20,6	2,0	2,4
52	Pays de la Loire	87.261	2,4	33,1	7,2	9,3	4,0	6,3
93	Provence-Alpes-Côte d'Azur	327.621	6,6	35,9	15,8	13,9	10,6	2,9
P	Şehirler	2.392.216	4,6	40,3	11,9	12,7	3,9	6,6
M	Metropoller	3.965.566	6,2	35,7	12,0	11,2	4,1	5,5

https://www.insee.fr/fr/statistiques/2012716#tableau-TCRD_010_tab1_regions2016

Marshall yardımları sonrası tarımda makineleşme sürecine giren Türkiye’de, kırsal kesimde işsizlik oranı giderek artmış ve özellikle büyük kentlere doğru gerçekleşen göç hız kazanmıştır. Özellikle Marmara bölgesine ve İstanbul’a gerçekleşen bu göç sürecinde iş garantisi bulunmadığı için Avrupa ülkelerinin çeşitli sektörlerde çalıştırılmak üzere gerçekleştirilecek işçi alımları, Türk vatandaşlarının yoğun ilgisini çekmiştir. Takip eden süreçte, 1960’lı yıllarda karşılıklı antlaşmalar ile Türkiye ve Fransa arasında resmi göçmen alımları başlamıştır. 1965 ile 1973 yılları arası düzenli bir şekilde devam eden işgücü göçünün öne çıkan özelliği; göçmen işçi sayısındaki orantısız cinsiyet farkıdır. Bu süreçte çalışmak için Fransa’ya göç eden Türk göçmenlerden çok azını kadınlar oluşturmaktadır (Öder 2008: 53).

Tablo 3’te 1964-1974 yılları arasında Türkiye’den Fransa’ya gelen işçi nüfusun cinsiyetlere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3. 1964-1974 Yılları Arasında Türkiye’den Fransa’ya Gelen İşçi Nüfusu

Yıl	Kadın	Erkek	Toplam
1964	-	25	25
1970	44	8.992	9.036
1972	38	9.572	10.610
1974	33	10.544	10.577

<http://www3.csgeb.gov.tr/csgebPortal/diyih.portal?page=yayinlar>

Aslında bu iki ülke arasında geçmişte farklı sebepler ile de olsa benzer bir göç süreci yaşanmıştır. Henüz cumhuriyet kurulmadan önce Osmanlı İmparatorluğu döneminde, özellikle belirgin sanat ve bilim dallarında eğitim almaları, hızla ilerleyen teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri ve öğrendiklerini paylaşarak geliştirmeleri için birçok öğrenci başta Fransa olmak üzere birçok Avrupa ülkesine devlet desteği ve teşviki ile gönderilmiştir.

1970’li yılların sonlarında Türkiye’de meydana gelen iç kaos ve 1980 darbesi sonrası birçok vatandaş, siyasi sığınmacı olarak benzer Avrupa ülkeleri gibi kendilerini kabul eden Fransa’ya göç etmiştir. Bu süreci, darbe sonrası ilan edilen olağanüstü hal ile oluşan baskı ortamı ve özellikle 1990’larda hızla tırmanan

güneydoğu sorunu ve terör faaliyetleri yüzünden birçok vatandaşın kendilerinden öncekileri takip etmesi ile beraber Fransa'ya göçün devamı izlemiştir. Türkiye'nin içinde bulunduğu kritik siyasi sürecin itici bir faktör olması ve Fransa'nın da iş garantisi içeren daha iyi bir hayat şartı sunması, bir kez daha itme-çekme kuramına atıfta bulunmaktadır.

Milenyum çağı olarak kabul edilen 21. yüzyılın başlarında ise, Türkiye'den Fransa'ya göç süreci şekil değiştirmeye başlamıştır. İlk göçmenler büyük çoğunlukla erkelerden oluşmuş ve bu bireyler ailelerini geride bırakıp tek başlarına çalışmaya gitmişti. Zaman içerisinde bazı göçmenler Fransa'ya yerleşme kararı almış, bazıları ise yurda kesin dönüş yapmıştır. Fransa'ya yerleşen göçmenler, Türkiye'de yaşayan bir kadın ile evlenerek ve ya zaten evli olanlar, aile birleşimi ile birlikte zamanında geride bırakmak zorunda kaldıkları eşlerini ve çocuklarını yanlarına alarak, iki ülke arasında tekrardan ciddi bir göç süreci başlatmıştır.

Ağ (network) kuramında, birinci dalga göçmenlerin bir sonraki göçmenler için köprü görevi gördüğü söylenmektedir. Fransa'ya yerleşen ilk göçmenlerin, birbirleri ve Türkiye ile bağlarını koparmamaları, iletişim halinde olmaları ve dernekleşmeleri, göç kararı almak için düşünen birçok yurttaş için büyük önem arz etmektedir. Yurda temelli dönüş yapan veya kısa süreli de olsa tatillerini değerlendirmek için vatan toprağına dönen göçmenler, geride kalanlar için önemli derecede özendirici birer faktör olmuştur. Türkiye'deki yakınlarına, oradaki görece daha rahat yaşam tarzı ve hayat şartlarını anlatmaları, pahalı ve dönemin şartları gereği ülkede bulunmayan, belki de daha önce hiç görmedikleri hediyeler sunmaları, onlar gibi uzaklarda yeni bir başlangıç hayalleri kuran birçok insanda heves uyandırmıştır.

Göç, içinde iş imkânları, iyi bir gelecek vb. umutlar barındırdığı kadar, kültürel uyumsuzluklar, dil problemleri, ötekileşme ve bunların doğrutusunda meydana gelen toplumsal çatışmalar sonucu, hayal kırıklıkları da barındırmaktadır. Milliyetçi kimlikleri ile tanınan Fransız halkının da bu süreçte yapıcı ve benimseyici bir tavır sergilemekten uzak olması, zaten zor olan şartları göçmenler adına daha da ağırlaştırmıştır. İlk dönem göçmenler genellikle kırsal bölgelerden gelme, eğitim seviyesi düşük, yabancı dil bilmeyen kimselerdi. Fabrikalarda, tekstil atölyelerinde,

maden işletmelerinde ve inşaatlarda işçi olarak ya da temizlik hizmetlerinde çalışmışlardı. Yetersiz kalan eğitim seviyeleri ve dil kabiliyetleri, zaten ‘yabancı’ olmanın verdiği çekingenlikle birlikte onları iyice içlerine kapanmaya zorlamıştır. Bu durum onların yeni bir kültüre alışma ve uyum sağlama süreçlerini olumsuz yönde etkilemiştir. Temel düzeyde işlerini görece kadar dil pratiği edinen, aile içinde ve sosyal hayatında içe dönük ve kendi geleneklerini yaşamayı sürdüren ilk kuşak göçmen profili, Fransa’da yetişen ikinci kuşak ile değişim göstermeye başlamıştır.

2.4.8.1. Lille’deki Türk Göçmenlere Dair Bilgiler

Fransa’nın Lille şehri, bu araştırmanın da örneklemini oluşturmaktadır. Lille, sadece Türk göçmenlerden ibaret değil, birçok farklı etnik kökenden göçmenin de yoğunlukta yaşadığı bir şehirdir. Bu nedendir ki Lille’de yaşayan göçmen nüfusa dair demografik veriler oldukça büyük önem arz etmektedir. Ayrıca Lille kentinin bu denli göçe maruz kalması, kesişen fırsatlar kuramı ile açıklanabilir. Lille için gerekli işgücü talebini, daha iyi şartlar uğruna göç eden bireyler karşılayarak, fırsatların kesişmesi sağlanmıştır.

Tablo 4’te Lille’de yaşayan Fransız ve yabancıların yaş aralıklarına göre toplam verileri gösterilmektedir. Lille genelinde Fransız vatandaşların yabancılara oranla yaklaşık bir milyon daha fazla oldukları görülmektedir. Buna rağmen, Lille şehrinde yabancı sayısındaki fazlalık, Lille’in bir sanayi şehri olması ile açıklanmaktadır. Özellikle, 1990’ların sonuna kadar bünyesinde birçok tekstil atölyesi ve fabrika barındıran Lille, çekici etmenleri ile çevre ülkeler işgücünün odak noktasındaki merkez kapitalist kentlerinden biri olmuştur. 1960’lı yıllar ile 1990’lı yıllar arası yoğun göçe maruz kalan Lille, atölyeler ve fabrikaların kapanmasının ardından uğrak bir göç merkezi olmaktan çıkmıştır. Lille, artık çekici unsurlar barındıran bir merkez olmasa da, yerleşen göçmenlerin oluşturduğu ağlar sayesinde göç almaya devam etmektedir.

Tablo 4. Lille’de Yaşayan Toplam Fransız ve Yabancı Nüfus Sayısı

Basitleştirilmiş Uyrıklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Fransız	215.475	170.319	414.429	260.360	1.060.583
Yabancılar	13.139	9.388	37.714	20.617	80.857
Toplam	228.615	179.706	452.142	280.977	1.141.440

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 5 ve Tablo 6’da ise Lille’de yaşayan Fransız ve yabancıların yaş aralıklarına ve cinsiyetlere göre erkek ve kadın nüfus verileri gösterilmektedir. Fransızlarda kadın nüfusu daha fazla iken, yabancılarda erkek nüfusu daha fazladır.

Tablo 5. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek Nüfus Sayısı

Basitleştirilmiş Uyrıklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Fransız	110.036	83.893	202.838	110.086	506.853
Yabancılar	6.626	4.597	19.103	10.797	41.122
Toplam	116.662	88490	221.940	120.882	547.975

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 6. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Nüfus Sayısı

Basitleştirilmiş Uyrıklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Fransız	105.439	86.425	211.591	150.275	553.730
Yabancılar	6.514	4.791	18.611	9.820	39.736
Toplam	111.953	91.216	230.202	160.095	593.465

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 7’de Lille’de yaşayan Fransız ve yabancı toplam vatandaşların ülkeler bazında yaş gruplarına göre dağılımı verilmektedir. Lille’de yaşayan göçmenler

genellikle, Cezayir ve Fas gibi Kuzey Afrika ülkeleri başta olmak üzere diğer Afrika ülkeleri ve Avrupa Birliği vatandaşlarından oluşmaktadır. Fransa’da yaşayan Kuzey Afrikalı göçmenlerin yoğunluğunu, dünya sistemleri kuramı ile açıklamak mümkündür. Gelişmekte olan ya da az gelişmiş bu ülkeler, kolonisi oldukları Fransa için potansiyel işgücü oluşturmaktadır.

Tablo 7. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Toplam Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Gruplandırılmış Uyruklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Doğuştan Fransız Vatandaşları	213.570	165.040	389.061	246.000	1.013.671
Sonradan Fransız Vatandaşı olanlar	1.906	5.279	25.368	14.360	46.912
Portekizliler	458	316	2.743	3.281	6.799
İtalyanlar	207	215	1.080	1.662	3.165
İspanyollar	445	186	1005	608	2.244
AB vatandaşları	1.770	1.301	4.626	1.772	9.468
Diğer Avrupa Ülkeleri Vatandaşları	494	310	873	170	1.848
Cezayirliler	3.032	1.201	9.527	6.510	20.269
Faslılar	2.569	1.594	7.020	4.268	15.451
Tunuslular	288	214	1360	366	2.228
Diğer Afrika Ülkeleri Vatandaşları	2.482	2.272	4.959	808	10.521
Türkler	361	131	1.098	463	2.053
Diğer Uyruklular	1.032	1.646	3.425	709	6.811
Toplam	228.615	179.706	452.142	280.977	1.141.440

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 8 ve 9’da Lille’de yaşayan Fransız ve yabancı toplam vatandaşların ülkeler bazında cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı verilmektedir. Türk

göçmenlere dikkat edildiğinde erken-kadın oranlarının birbirine yakın ve orta yaş grubunun sayıca çok daha olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Gruplandırılmış Uyruklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Doğuştan Fransız Vatandaşları	109.093	81.235	190.236	103.181	483.745
Sonradan Fransız Vatandaşı olanlar	943	2.658	12.602	6.905	23.108
Portekizliler	239	168	1.602	1.608	3.616
İtalyanlar	90	108	673	937	1.808
İspanyollar	213	76	584	344	1.217
AB vatandaşları	922	582	2.094	736	4.335
Diğer Avrupa Ülkeleri Vatandaşları	259	167	364	77	867
Cezayirliler	1.497	578	4.729	3.507	10.311
Faslılar	1.328	847	3.680	2.358	8.213
Tunuslular	151	116	869	196	1.332
Diğer Afrika Ülkeleri Vatandaşları	1.250	1.109	2.308	474	5.141
Türkler	181	66	595	230	1.072
Diğer Uyrukluklar	495	780	1.605	330	3.210
Toplam	116.662	88.490	221.940	120.882	547.975

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 9. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Vatandaşların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Gruplandırılmış Uyruklar					
	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Doğuştan Fransız Vatandaşları	104.477	83.805	198.825	142.819	529.926
Sonradan Fransız Vatandaşı olanlar	962	2.621	12.766	7.455	23.804
Portekizliler	219	149	1141	1.674	3.182
İtalyanlar	117	107	407	725	1.357
İspanyollar	232	110	421	265	1.028
AB vatandaşları	848	719	2.531	1.036	5.134
Diğer Avrupa Ülkeleri Vatandaşları	235	143	509	93	980
Cezayirliler	1.535	623	4.798	3.003	9.959
Faslılar	1.241	747	3.340	1.910	7.238
Tunuslular	137	98	491	170	896
Diğer Afrika Ülkeleri Vatandaşları	1.232	1.164	2.650	334	5.380
Türkler	181	65	503	233	981
Diğer Uyruklular	537	866	1.820	379	3.601
Toplam	111.953	91.216	230.202	160.095	593.465

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 10’da Lille’de yaşayan Fransız ve yabancı toplam vatandaşların doğdukları ülkeler bazında yaş gruplarına göre dağılımı gösterilmektedir. Türkiye’nin, İspanya ve Fas’ın ardından hemen 3. sırada yer alması dikkat çekmektedir. Fransa’da yaşayan Türk kökenli vatandaşların büyük çoğunluğu

Fransa'da doğmuş demektir. Bu da, ikinci kuşak ve sonraki göçmenlerin sayıca, dikkate alınacak kadar önemli olduklarını vurgulamaktadır.

Tablo 10. Lille'de Yaşayan Fransız ve Yabancı Toplam Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	15'ten Küçükler	15 ile 24Arası	25 ile 54Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Portekiz	221	162	2.879	4.131	7.393
İtalya	193	179	803	2.579	3.754
İspanya	407	170	713	889	2.178
AB Ülkeleri	1.277	1.474	6.089	4.353	13.192
Diğer Avrupa Ülkeleri	219	449	1.257	340	2.264
Cezayir	846	2.186	15.834	9.466	28.331
Fas	272	1.872	12.656	5.812	20.612
Tunus	79	236	1.937	740	2.993
Diğer Afrika Ülkeleri	720	2.768	7.906	1.855	13.248
Türkiye	51	142	1.564	579	2.336
Diğer Ülkeler	678	2.244	5.967	1.964	10.852
Toplam	4.962	11.882	57.603	32.707	107.154

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 11 ve 12'de Lille'de yaşayan Fransız ve yabancı toplam vatandaşların doğdukları ülkeler bazında yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılımı gösterilmektedir. Türk göçmenler içerisinde erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Erkek Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Portekiz	126	90	1.515	2.044	3.775
İtalya	103	92	407	1.298	1.900
İspanya	205	67	359	463	1.094
AB ülkeleri	609	651	2.655	1.393	5.308
Diğer Avrupa Ülkeleri	120	234	495	146	996
Cezayir	406	1.046	7.975	5.084	14.510
Fas	134	962	6.740	3.353	11.189
Tunus	39	125	1.238	464	1.865
Diğer Afrika Ülkeleri	331	1.389	3.777	1.072	6.569
Türkiye	29	76	834	302	1.241
Diğer Ülkeler	301	1.059	2.776	1.060	5.196
Toplam	2.403	5.792	28.770	16.679	53.644

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 12. Lille’de Yaşayan Fransız ve Yabancı Kadın Vatandaşların Doğdukları Ülkeler Bazında Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

	15’ten Küçükler	15 ile 24 Arası	25 ile 54 Arası	55 ve Üzeri	Toplam
Portekiz	94	72	1.365	2.088	3.618
İtalya	90	88	396	1.280	1.853
İspanya	202	102	353	426	1.084
AB Vatandaşları	668	823	3.434	2.960	7.885
Diğer Avrupa Ülkeleri	98	215	761	194	1.268
Cezayir	440	1.140	7.859	4.382	13.821
Fas	138	910	5.916	2.459	9.423
Tunus	40	111	699	277	1.127
Diğer Avrupa Ülkeleri	389	1.379	4.128	782	6.679
Türkiye	22	66	730	277	1.095
Diğer Ülkeler	377	1.184	3.191	903	5.656
Toplam	2.559	6.090	28.833	16.028	53.510

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 13’te Lille’de yaşayan toplam yabancı vatandaşların meslek gruplarına göre dağılımı gösterilmektedir. Türk göçmenler baz alındığında en kalabalık grubun işçi statüsü olduğu görülmektedir. Bu durum, yarı çevre ülke Türkiye’den merkez ülke Fransa’ya gerçekleşen göçün temel nedeni olan işgücünü açıklar niteliktedir. Kalifiye olmayan diğerlerinin de sayısal üstünlüğü önem arz ederken, sadece 3 göçmenin çiftçi olarak çalışması da dikkat çekmektedir.

Tablo 13. Lille’de Yaşayan Toplam Yabancı vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

	Çiftçi	Esnaf ve Girişimci	İleri Düzey Yönetici	Diğer Meslekler	İşsiz	İşçi	Emekliler	Kalifiye Olmayan Diğerleri	Toplam
Portekiz	0	195	220	470	1.071	1.771	2.809	859	7.395
İtalya	5	106	267	208	272	343	1.952	633	3.786
İspanya	0	62	217	251	152	188	663	682	2.214
AB Ülkeleri	17	348	1.717	1.499	1.469	1.284	3.024	3.676	13.034
Diğer Avrupa Ülkeleri	6	55	190	260	255	260	163	1074	2263
Cezayir	14	987	969	1.983	4.210	4.884	5.564	9.773	28.384
Fas	3	659	1.318	1.619	3.013	3.854	3.191	6.994	20.650
Tunus	0	205	252	256	400	593	417	868	2.990
Diğer Afrika Ülkeleri	16	345	1.189	1.383	2.887	1.659	696	5.024	13.199
Türkiye	3	183	53	101	342	572	338	791	2.384
Diğer Ülkeler	4	472	1.339	1.172	1.255	1.406	774	4.333	10.756
Toplam	67	3.617	7.731	9.203	15.325	16.814	19.592	34.707	107.056

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 14 ve 15’te Lille’de yaşayan toplam yabancı vatandaşların meslek gruplarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı gösterilmektedir. İşsiz göçmen sayısı her iki cinsiyette de çoğunlukta, çiftçilerin tamamı erkektir. İşçi statüsünde çalışanlarda ise erkekler, kadınlara oranla büyük bir fark yaratmışlardır.

Tablo 14. Lille’de Yaşayan Yabancı Erkek Vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

	Çiftçi	Esnaf ve Girişimci	İleri Düzey Yönetici	Diğer Meslekler	İşsiz	İşçi	Emekliler	Kalifiye Olmayan Diğerleri	Toplam
Portekiz	0	149	165	301	105	1.311	1.433	317	3.781
İtalya	5	82	135	113	79	248	1.028	251	1.941
İspanya	0	49	101	148	28	141	352	307	1.126
AB Ülkeleri	5	208	850	589	303	972	810	1462	5198
Diğer Avrupa Ülkeleri	3	31	104	98	64	199	73	418	990
Cezayir	14	878	682	1.082	1.513	4.032	3.422	2.951	14.574
Fas	3	584	1.014	1.082	1.108	3.355	2.268	1.806	11.220
Tunus	0	193	187	176	194	522	284	309	1.865
Diğer Afrika Ülkeleri	15	210	812	669	1.046	1.125	426	2.224	6.527
Türkiye	3	164	32	45	139	488	210	186	1.268
Diğer Ülkeler	4	338	781	522	444	949	386	1.685	5.109
Toplam	51	2.886	4.861	4.826	5.023	13.341	10.693	11.918	53.599

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

Tablo 15. Lille’de Yaşayan Yabancı Kadın Vatandaşların Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

	Çiftçi	Esnaf ve Girişimci	İleri Düzey Yönetici	Diğer Meslekler	İşsiz	İşçi	Emekliler	Kalifiye Olmayan Diğerleri	Toplam
Portekiz	0	46	55	169	966	460	1376	543	3.614
İtalya	0	24	132	94	193	96	925	381	1.846
İspanya	0	13	116	103	124	47	311	375	1.087
AB Ülkeleri	12	139	867	911	1.165	313	2.214	2.214	7.836
Diğer Avrupa Ülkeleri	3	24	87	162	191	61	89	656	1.273
Cezayir	0	109	288	901	2.697	852	2.142	6.821	13.810
Fas	0	75	304	537	1.904	499	923	5.188	9.430
Tunus	0	12	65	80	206	71	133	559	1.125
Diğer Afrika Ülkeleri	1	135	376	714	1.841	534	270	2.800	6.672
Türkiye	0	19	21	55	204	84	128	605	1.116
Diğer Ülkeler	0	135	558	650	810	457	389	2.648	5.647
Toplam	16	731	2.870	4.377	10.301	3.473	8.899	22.789	53.456

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410>

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

3.1. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma; Fransa'da yaşayan Türk göçmenlerin, bu sürece dair yaşamışlıklarını konu edinmektedir. Türkiye'den hangi sebepler ile göç etme kararı aldıkları, neden Fransa'ya yerleşmeyi tercih ettikleri, göç sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve uyum süreçleri araştırma için önem teşkil etmektedir. Araştırma, göçmenlerin yıllar içerisinde elde ettikleri sayesinde eriştikleri konuma, Türkiye'ye dönüş fikirlerine ve kendilerini takip eden ikinci kuşak ile aralarındaki farklılıklara ilişkin bilgileri içermektedir.

Göçü gerçekleştiren ilk kuşak ile onların Fransa'da doğan, yetişen ve eğitim gören ikinci kuşak olarak adlandırılan çocukları arasında sosyolojik olarak incelenmesi gereken temel farklar mevcuttur. İlk kuşak, en başta dil bilmeme olmak üzere, günlük hayata entegre olamama, farklı yaşam kültürüne alışamama ve kendilerini buraya ait hissetmemekten ötürü öteki olma gibi temel sorunlarla karşılaşmıştır. İkinci kuşak ise; Fransa'da doğma ve eğitim alma avantajlarından dolayı bu sorunlardan ziyade, kuşak farkının da getirisi ile beraber ebeveynleri ile bazı konulara dair anlaşamama ve uzlaşamama sorunları ve kökenlerinin uzandığı Türkiye topraklarına yabancılaşma hissetmektedir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Fransa'nın kuzeyinde Nord Pas de Calais coğrafi bölgesinin metropolü konumunda bulunan Lille, bünyesinde önemli ölçüde Türk göçmen barındıran şehirlerden biridir. Lille, Türk göçmen nüfusunun yoğun olarak bulunduğu Avrupa ülkelerinden Belçika sınırında bulunmaktadır. Güneybatısında yer alan ve tünel ile İngiltere'ye ulaşım imkânı veren Manş denizine, karayolu ile yaklaşık bir saat mesafededir. Avrupa'daki Türk göçmenlerin büyük bir çoğunluğu, aile fertlerinin çeşitli ülkelere yayılması ile büyümektedir. Örneğin; Fransa'da yaşayan bireyin kardeşi Almanya'da, amcası Hollanda'da, yeğeni Belçika'da yaşamaktadır. Bu sebepten coğrafi konum olarak Lille, Türk göçmenlerin yerleşim adına tercih etmekte zorluk çekmedikleri bir şehirdir.

Araştırmanın evrenini işçi alımı, iltica, aile birleşimi, kaçak yollar vb. sebeplerden ötürü Fransa'ya yerleşen Türk göçmenler ve onları takip eden ikinci kuşak oluşturmaktadır. Bu çalışmada, bahsedilen farklılıklar üzerinde durulmuş, anket uygulama tekniği ve birebir mülakat yöntemi ile sebepler/sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Örneklem sayısı açıklama yöntemi olasılığına göre örneklem oluşturulmuştur. Örneklem formülü:

$$n = \frac{P \cdot Q \cdot Z^2}{d^2}$$

$$P = \text{Türk nüfusu} / \text{Toplam nüfus} (2336/233.000) \quad Q = 1 - P$$

$$Z = 1.96 \text{ (\%95 güven)}$$

$$d = 0.01 \text{ (\%1 hata) dolayısı ile; } n = 77$$

% 95 güven ve % 1 hata payı olasılığına göre araştırma için yeterli katılımcı sayısı 77 olarak belirlenmiştir. Fakat öngörülebilecek bazı problemlere önlem amaçlı, katılımcı sayısı 96 ya çıkarılmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem Ve Teknikler

Bu çalışmada katılımcılar rastgele seçim metodu ile belirlenmiştir. Katılımcılar, aile ortamında ve ev yaşantıları gözlenerek birebir mülakat gerçekleştirilmiştir. Anket soruları 'Beşli Likert Tekniği' kullanılarak hazırlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veri seti SPSS 25.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Öncelikle, katılımcılar hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla demografik verilerin frekans tablosu hazırlanmıştır. Devamında ise anketlere verilen cevapların frekans tablosu yapılarak, verilen cevaplar hakkında genel kanılar elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın odak noktası, Fransa'da yaşayan 30 yaş üstü ve altı Türk göçmenler olmasından dolayı, yaş ile diğer demografik verilerin Ki-Kare Analizleri yapılmıştır. Anketlerin tutarlılığını test etmek amacıyla Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Uygun düzenlemeler yapıldıktan sonra, çalışmaya dahil edilen sorular birleştirilerek anket ortalamaları hesaplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov Z testi sonucuna göre uygun test grubu belirlenmiştir. Anket ortalamalarının demografik verilere göre karşılaştırılmasında ikiden fazla kategorili demografik veriler için Kruskal Wallis H testi ve iki kategorili değişkenler için ise Mann-Whitney U testi

kullanılmıştır. Anket ortalamalarının ortak değişimini ölçmek için Spearman Korelasyon Testi, aralarındaki nedenselliği ortaya koyabilmek için Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır.

3.4. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırmaya dâhil edilen anketlere verilen cevapların tutarlılığı, güvenilirlik analizi ile test edilmiştir. Dolayısıyla, soruların katılımcılar tarafından anlaşılır olması, cevapların düzenli olması ve ortak bir anlayışla anketlerin doldurulup doldurulmadığı incelenmiştir. Güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach's Alpha değerleri, analize dâhil edilen soru sayısı ve tutarsızlığa sebep olan (çıkartılan) sorular Tablo 16'da görülebilmektedir. Buna göre;

- Ev kadını olmak; çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bir şeydir.
- Evlilik dışı cinsel ilişki kurulmamalıdır.
- Eşler arasındaki sadakat kavramının içeriği günümüz koşullarında yeniden tanımlanmalıdır.
- Eşimin anne-babasının bakımını üstlenmek istemem.
- Bir evlilik kişilerin kadar ailelerin de evliliğidir.
- Günümüz koşullarının ortaya çıkardığı aile modeli beni endişelendiriyor

İfadeleri tutarsızlığa sebep olduğundan ötürü, analizin bu aşamasından sonra araştırma dışı bırakılmıştır.

Tablo 16'ya bakıldığında, kültürlerarası etkileşim ve aile değerleri anketlerinin 'güvenilir', siyasal katılım anketinin ise 'çok güvenilir' olduğu anlaşılmaktadır. Analizin devam eden kısımlarında araştırmaya dâhil edilmesi planlanan soruların, ilgili anket başlığında ortalamaları alınarak; demografik verilerle olan farklılıkları incelenmiştir. Kolmogorov Simirnov Z testi sonucunda anket ortalamalarının hiçbirinin normal dağılıma uygun olmadığı ($p < 0,05$), dolayısıyla fark analizlerinin, parametrik olmayan test grupları ile yapılmasına karar verilmiştir. Anket ortalamalarının normal dağılıma uygun olmaması sebebiyle, temel tanımlayıcı

istatistiklerin yanı sıra medyan, kartil ve IQR (Interquartile Range) istatistikleri de dâhil edilmiştir.

Tablo 16. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach's Alpha	N of Items	Çıkarılan Sorular
Kültürler Arası Etkileşim	0,830	50	-
Aile Değerleri	0,660	26	-
	0,750	20	2,6,8,9,16,18
Siyasi Katılım	0,933	26	-

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Göçmen kuşaklar arasında çok kültürlülük, toplumsal katılım ve aile olguları çerçevesinde araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H1: Birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenlerin aile değerleri arasında fark vardır.

H2: Birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenlerin siyasi katılımları arasında fark vardır.

H3: Birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenlerin kültürlenme düzeyleri arasında fark vardır.

4.BÖLÜM

ANKET BULGULARININ SUNUMU VE YORUMLANMASI

Bu bölümde materyal metot kısmında bahsedilen veri seti üzerinde, uygun analiz teknikleri ile çözümlenmelere gidilmiştir. Böylelikle araştırmada yer alan katılımcıların gerek demografik özellikleri gerekse bu özelliklere göre anketlere verdikleri cevapların sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Demografik değişkenlerin frekans tablolarında, katılımcıların mevcut demografik özelliklerine göre hazırlanmış frekans ve yüzdeler yer almaktadır.

Tablo 17. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	49	51,0
Erkek	47	49,0

Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan katılımcıların 49'u (%51) kadın, 47'si (%49) ise erkektir. Böylelikle cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, hemen hemen eşit sayıda katılımcının yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 18. Araştırmaya Katılanların Yaş Durumları

Yaş	Frekans	Yüzde
18-30	28	29,2
30+	68	70,8

Tablo 18'deki yaş verilerine bakıldığında ise, 30 yaşının üstünde (%70,8) Fransa'da yaşayan Türklerin daha fazla olduğu hesaplanmıştır. Fransa'da yaşamını devam ettiren 30 yaş ve üstü birinci kuşağın devamını sağlayan ikinci kuşak için, araştırmada önemli bir yeri bulunan 'siyasal katılım' değerlendirmesinin anlam bulması adına, seçme ve seçilme hakkı için reşitlik ilkesi göz önünde bulundurularak yaş alt sınırı 18 olarak belirlenmiştir. Bu durum, araştırmanın vurgu yaptığı ikinci kuşak hedef kitlesini daraltmakla beraber demografik yayılıma uygun şekilde hesaplanmıştır.

Tablo 19. Araştırmaya Katılanların Doğum Yeri, Medeni Hal Ve Çocuk Sahibi Olma Durumları

Doğum	Frekans	Yüzde
Türkiye	59	61,5
Fransa	37	38,5
Medeni Hal		
Evli	65	67,7
Bekar	25	26,0
Dul	6	6,3
Çocuk		
Var	68	70,8
Yok	28	29,2

Benzer şekilde Tablo 19’da, katılımcıların çoğunluğunun Türkiye doğumlu (%61,5) olduğu ve çocuk sahibi (%70,8) olan evli (%67,7) kişilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Özellikle Türkiye doğumlu katılımcıların çoğunlukta olması da, araştırma evrenindeki reşit olan ve Fransa doğumlu ikinci kuşak katılımcıların nicel azlığını desteklemektedir. Katılımcıların çoğunun Türkiye doğumlu olması, 1960’lı yıllardan itibaren istihdam için Türkiye’den Fransa’ya göç eden işgücünü de temsil etmektedir. Bu açılarından bakıldığında bahsi geçen değişkenlerin birbirleriyle tutarlı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 20. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumları

Eğitim	Frekans	Yüzde
Okur Yazar Değil	5	5,2
İlkokul	5	5,2
Ortaokul	12	12,5
Lise	44	45,8
Üniversite	30	31,3

Eğitim durumuna göre Tablo 20 incelendiğinde, yaklaşık her 10 kişiden birinin (n=10) okur- yazar olmadığı ya da ilkokul mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun lise mezunu (%45,8) olduğu yaklaşık üçte birinin ise üniversite mezunu (n=30) olduğu hesaplanmıştır. En az lise seviyesi olmak üzere

katılımcılardan büyük çoğunluğun belli bir temel eğitim seviyesine sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 21. Araştırmaya Katılanların Gelir Durumları

Gelir	Frekans	Yüzde
Düşük (1200€dan az)	31	32,6
Orta (1200€2000€)	55	57,9
Yüksek (2000€dan fazla)	9	9,5

Tablo 21'deki gelir durumuna bakıldığında, düşük ve orta gelirliilerin çoğunlukta olduğu (%90,5), buna karşın yüksek gelir kazananların ise %9,5'lik bir kısmı oluşturduğu gözlemlenmektedir. Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğunun, normal gelirlere sahip oldukları söylenebilir. Yarıdan biraz daha fazla katılımcının ise orta seviyede kazanç elde ettikleri belirlenmiştir. 10 da 1'lik bir kısım ise yüksek gelire sahiptir.

Ekonomi, uluslararası göçün en büyük nedenlerinden biridir. Ravenstein'in tarihsel-yapısalcı yaklaşımında da belirttiği üzere göçmenler, mevcut ekonomik durumlarından memnun olmayıp, daha iyi ekonomik şartlara kavuşmak adına göç eylemini gerçekleştirmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasının, Fransa şartlarında hiçte azımsanmayacak olan orta gelire sahip olmaları, en azından maddi amaçlarına ulaştıklarını göstermektedir.

Tablo 22. Araştırmaya Katılanların Çalışma Durumları

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
İşsiz	32	33,7
Emekli	7	7,4
Öğrenci	21	22,1
Çalışan	35	36,8

Tablo 22'deki çalışma durumuna bakıldığında işsiz, emekli ve öğrencilerin toplam katılımcıların %63,2'sini oluşturduğu; çalışan kesimin ise %36,8'ini teşkil ettiği görülmüştür. Katılımcılar içerisinde çalışan kesimin sadece 3'te 1'lik bölümü oluşturmasına rağmen, orta gelir düzeyine sahip olma oranının yüksek çıkması;

Fransa'nın, öğrenci, işsiz ve emekli vatandaşlar üzerinde uyguladığı sosyal devlet politikaları ve maddi yardımların önemli bir katkısı bulunmaktadır.

Tablo 23. Araştırmaya Katılanların Vatandaşlık Durumları

Vatandaşlık	Frekans	Yüzde
Türkiye	37	39,4
Fransa	15	16,0
Çifte Vatandaş	42	44,7

Vatandaşlık açısından bakıldığında; 42 kişinin (%44,7) çifte vatandaş olduğu, T.C. vatandaşlarının, Fransa vatandaşlarının iki katından daha fazla (%39,4) olduğu hesaplanmıştır. Tablo 23'e göre katılımcıların küçük bir çoğunluğunun sadece Fransız vatandaşı olmaları, yine daha önce belirtilen, ikinci neslin evrendeki oranını desteklemektedir. Sadece Türkiye vatandaşlığı bulunan katılımcıları, çifte vatandaşlık hakları bulunmalarına rağmen tercih etmeyenler ve henüz çifte vatandaşlık hakları bulunmayan fakat çeşitli kategorilerdeki oturma izinlerine sahip olan katılımcılar oluşturmaktadır.

Uluslararası göçü açıklamakta yararlanılan kuramların hemen hepsi, göçmenlerin ekonomi dışında, daha iyi standartlara erişme ümidinde olduklarını belirtir. Günümüz politik koşullarında Fransız pasaportuna sahip olmanın, Türk pasaportuna kıyasla başta seyahat önceliği ve kolaylığı gibi diğer birçok önceliği vardır. Göçmenlerin, hedefledikleri mali hedefler dışında bu tarz imtiyazlara sahip oldukları da gözlemlenmektedir.

Tablo 24. Araştırmaya Katılanların Fransa'da Kaldığı Süre Durumları

Fransa'da Kalınan Süre (Yıl)	Frekans	Yüzde
1-9	5	5,5
10-19	34	37,4
20-29	26	28,6
30+	26	28,6

Tablo 24'e göre 10 yıla kadar Fransa'da yaşayan Türklerin, katılımcıların %5,5'lik kısmını oluşturduğu, diğer kategorilerde ise hemen hemen eşit bir dağılımın olduğu anlaşılmıştır. 20 yıl altı ve üstü olarak değerlendirdiğimizde Fransa'da kalınan süre açısından katılımcıların birbirlerine yakın oranlarda oldukları anlaşılmaktadır. 10 yıldan az bir süredir Fransa'da yaşayan katılımcıların ise genele göre oranı epey bir düşüktür. Yıllar içerisinde giderek azalan işgücü ihtiyacı ve göçmen nüfusa olan doyum sonucu değişen göçmen politikaları bağlamında, 1990'lı yıllardan itibaren özellikle toplu işçi göçü alımı tamamlanmıştır. Buna rağmen göç kapısının tamamen kapanmaması ise, ağ teorisinin de işaret ettiği, Fransa'ya yerleşen göçmenlerin oluşturduğu network sayesinde gerçekleşen münferit göçler ve aile birleşimleri ile politik sığınmalar ve beyin göçlerinden kaynaklanmaktadır. Bu durumda özellikle son 10 yılda Türkiye'den Fransa'ya göçün, daha eski yıllara göre düşük oranda seyrettiği söylenebilir.

Tablo 25. Kültürlerarası Etkileşim Anketi Frekans Tablosu

Sorular	İstatistik	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Türkçeyi Fransızcadan daha iyi yazıyorum	n	17	26	6	24	23
	%	17,70%	27,10%	6,30%	25,00%	24,00%
Hem Türkçede hem de Fransızcada iyi yazıyorum	n	14	33	5	28	14
	%	14,90%	35,10%	5,30%	29,80%	14,90%
Zorunlu olmadıkça Fransızca konuşmuyorum	n	29	26	6	21	13
	%	30,50%	27,40%	6,30%	22,10%	13,70%
Hem Fransızca'yı hem de Türkçeyi istediğim zaman rahatlıkla kullanıyorum	n	16	13	7	34	26
	%	16,70%	13,50%	7,30%	35,40%	27,10%
Kendi evimde ve hemşerilerimle beraberken sadece Türkçeyi kullanıyorum.	n	11	21	4	34	26
	%	11,50%	21,90%	4,20%	35,40%	27,10%
Türk vatandaşlarıyla daha iyi anlaşırım.	n	21	18	19	23	15
	%	21,90%	18,80%	19,80%	24,00%	15,60%
Fransızlarla daha iyi anlaşırım.	n	22	25	20	17	11
	%	23,20%	26,30%	21,10%	17,90%	11,60%
Sadece Fransızlarla sosyalleşmeyi tercih ediyorum.	n	26	40	12	8	7
	%	28,00%	43,00%	12,90%	8,60%	7,50%
Hem Türklerle hem de Fransızlarla sosyalleşirim	n	7	6	8	47	26
	%	7,40%	6,40%	8,50%	50,00%	27,70%
Arkadaşlarımı sadece Fransızlarla arasından seçerim.	n	42	37	8	6	2
	%	44,20%	38,90%	8,40%	6,30%	2,10%
Arkadaşlarımı hem Fransızlarla hem de kendi vatandaşlarımdan seçerim	n	12	13	12	40	19
	%	12,50%	13,50%	12,50%	41,70%	19,80%
Türkiye’de yaşamayı tercih ederim.	n	11	26	32	15	9
	%	11,80%	28,00%	34,40%	16,10%	9,70%
Fransa’da yaşamayı tercih ederim.	n	10	16	27	29	12
	%	10,60%	17,00%	28,70%	30,90%	12,80%
Hem Fransa’da hem de kendi ülkemde yaşayabilirim.	n	8	7	19	35	26
	%	8,40%	7,40%	20,00%	36,80%	27,40%
En yakın arkadaşlarım Fransızlardan oluşur.	n	24	39	12	16	5
	%	25,00%	40,60%	12,50%	16,70%	5,20%
Sadece Türklerin yanında kendimi rahat hissedirim.	n	20	36	10	18	10
	%	21,30%	38,30%	10,60%	19,10%	10,60%
Türklerin beni daha iyi anladığını düşünüyorum	n	19	25	15	29	6
	%	20,20%	26,60%	16,00%	30,90%	6,40%
Fransızların beni daha iyi	n	13	40	19	21	3

anladığımı düşünüyorum	%	13,50%	41,70%	19,80%	21,90%	3,10%
Gelecek için planlarımı Türkiye'ye göre yapıyorum.	n	21	21	23	15	8
	%	23,90%	23,90%	26,10%	17,00%	9,10%
Gelecek için planlarımı Fransa'ya göre yapıyorum.	n	7	24	25	26	12
	%	7,40%	25,50%	26,60%	27,70%	12,80%
Sadece Türklerin milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.	n	32	32	7	10	14
	%	33,70%	33,70%	7,40%	10,50%	14,70%
Hem Fransızların hem de ülkemin milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.	n	5	10	6	42	33
	%	5,20%	10,40%	6,30%	43,80%	34,40%
Sadece Türkiye'yi memleketim olarak görüyorum.	n	18	24	6	30	17
	%	18,90%	25,30%	6,30%	31,60%	17,90%
Sadece Fransa'yı memleketim olarak görüyorum.	n	23	40	12	16	3
	%	24,50%	42,60%	12,80%	17,00%	3,20%
Hem Fransa'yı hem de Türkiye'yi memleketim olarak görüyorum.	n	7	13	10	42	24
	%	7,30%	13,50%	10,40%	43,80%	25,00%
Türkleri daha çok severim.	n	18	27	17	17	15
	%	19,10%	28,70%	18,10%	18,10%	16,00%
Fransızları daha çok severim	n	16	36	22	15	5
	%	17,00%	38,30%	23,40%	16,00%	5,30%
Kendimi Türkiye'ye ait hissediyorum.	n	14	19	18	30	14
	%	14,70%	20,00%	18,90%	31,60%	14,70%
Kendimi Fransa'ya ait hissediyorum.	n	13	30	24	21	5
	%	14,00%	32,30%	25,80%	22,60%	5,40%
Kendimi her iki ülke insanlarından da farklı görmem.	n	7	10	16	37	25
	%	7,40%	10,50%	16,80%	38,90%	26,30%
Kendimi yetiştiğim kültüre yakın hissediyorum.	n	7	14	8	40	27
	%	7,30%	14,60%	8,30%	41,70%	28,10%
Yetiştığım kültürden çok buradaki kültüre kendimi yakın hissediyorum.	n	18	38	18	16	3
	%	19,40%	40,90%	19,40%	17,20%	3,20%
Boş zamanlarımı genellikle Türklerle geçirmeyi tercih ederim.	n	12	29	22	25	8
	%	12,50%	30,20%	22,90%	26,00%	8,30%
Boş zamanlarımı genellikle Fransızlarla geçirmeyi tercih ederim.	n	16	41	25	11	2
	%	16,80%	43,20%	26,30%	11,60%	2,10%
Sadece Türk müziğini dinlerim.	n	21	43	10	14	7
	%	22,10%	45,30%	10,50%	14,70%	7,40%
Sadece Fransız müziğini dinlerim.	n	25	49	5	12	4
	%	26,30%	51,60%	5,30%	12,60%	4,20%
Her iki ülke müziğini de	n	4	11	13	42	26

dinlerim	%	4,20%	11,50%	13,50%	43,80%	27,10%
Türk yemeklerini tercih ediyorum.	n	5	20	7	23	40
	%	5,30%	21,10%	7,40%	24,20%	42,10%
Türk gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.	n	12	14	14	25	31
	%	12,50%	14,60%	14,60%	26,00%	32,30%
Gerektiğinde iki ülkenin de gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.	n	15	15	5	47	14
	%	15,60%	15,60%	5,20%	49,00%	14,60%
Türkiye'nin eğlence türlerini tercih ediyorum.	n	8	21	11	36	20
	%	8,30%	21,90%	11,50%	37,50%	20,80%
Sadece Türklerle evlenmeyi tercih ediyorum.	n	17	21	12	18	27
	%	17,90%	22,10%	12,60%	18,90%	28,40%
Sadece Fransızlarla evlenmeyi tercih ediyorum.	n	38	32	15	4	4
	%	40,90%	34,40%	16,10%	4,30%	4,30%
Her iki ülke vatandaşlarıyla da evlenebilirim.	n	17	14	24	30	10
	%	17,90%	14,70%	25,30%	31,60%	10,50%
Türkler etnik kökenimden dolayı beni dışlamaz.	n	9	8	28	25	8
	%	11,50%	10,30%	35,90%	32,10%	10,30%
Her iki ülkede de etnik kökenimden dolayı dışlanmam.	n	14	15	30	27	9
	%	14,70%	15,80%	31,60%	28,40%	9,50%
Türkiye'den bağlarımı koparmam çok zor.	n	4	9	7	42	34
	%	4,20%	9,40%	7,30%	43,80%	35,40%
Her iki ülkeden de bağlarımı koparmam çok zor.	n	3	12	13	46	21
	%	3,20%	12,60%	13,70%	48,40%	22,10%
Kendimi duygusal olarak Türklere daha yakın hissediyorum.	n	9	14	11	39	23
	%	9,40%	14,60%	11,50%	40,60%	24,00%
Kendimi duygusal olarak Fransızlara daha yakın hissediyorum.	n	14	42	27	11	2
	%	14,60%	43,80%	28,10%	11,50%	2,10%

Kültürlerarası etkileşim anketinde yer alan sorulara Tablo 25'te yer verilmiştir. Bu tabloda soru bazlı olarak verilen cevapların frekans ve yüzdeleri yer almaktadır. Sorular incelendiğinde en çok 'kesinlikle katılmıyorum' cevabı, 10. Soru olan "Arkadaşlarımı sadece Fransızlar arasından seçerim" sorusuna (%44,2) verilmiştir. Bu durumda katılımcıların neredeyse yarısının arkadaş edinme konusunda sadece Fransızlarla iletişim kurmak yerine, başka milletlerden de arkadaş edininip 'çokkültürlü' bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Çünkü çokkültürlülük tanımında dil, din ya da cinsiyet önemsenmeden, tek tip olmayan kültürel farklılık ve çeşitliliklerden faydalanma yer almaktadır.

Eğer Türk göçmenler, kendi vatandaşlarından ziyade sadece Fransız vatandaşları ile arkadaşlık kurmak isteselerdi, bu noktada onların asimile oldukları söylenebilirdi. Tam tersi bir durumda, Fransız vatandaşları ile arkadaşlık kurmak istemeselerdi eğer, bu sefer de kültürel entegrasyonun başarısız bir şekilde gerçekleşmesi söz konusu olabilirdi. Fakat katılımcıların arkadaş seçme hususunda tutucu ya da seçici bir tavır sergilemedikleri, farklı kültürler ile uyumlu bir şekilde arkadaşlık ilişkilerine açık oldukları gözlemlenmiştir.

‘Katılmıyorum’ şikkının en çok seçildiği soru; “Sadece Fransız müziğini dinlerim” (%51,6) sorusunda görülmektedir. Bir motivasyon, eğlence ya da rahatlama unsuru olan müziğin, katılımcılar arasında tek bir kanaldan ziyade farklı tarzlardan edinildiği sonucuna varılabilir. Katılımcılar, ‘müzik evrenseldir’ deyişi ile paralellik göstererek ‘çokkültürlülük’ etkisi altında müzik zevklerini açık bir şekilde ifade etmektedirler.

Kültürün kelime anlamlarından biri de; iyileştirmek, onarmaktır. Müziğin de ruha iyi geldiği, onu iyileştirdiği bilinmektedir. Kültürün betimsel tanımında yaşam tarzı, ahlak ve gelenekler gibi nesillere aktarılan değerlerin yanında sanat ta yer almaktadır. Müzik, sanatın en yaygın icra alanlarından bir tanesidir. Böylelikle, Fransa’daki Türk göçmenlerin, kültürel paylaşımlar sonucu tek düzelikten uzak, çokkültürlülüğe yakın oldukları söylenebilir.

Kararsızlığın en çok yaşandığı soru; “Türkiye’de yaşamayı tercih ederim” sorusu (%34,4) olarak hesaplanmıştır. Hasret anlamı taşıyan Türkiye ve bir gün geri dönme ümidiyle göç edilen Fransa’da yaşamak arasında kararsız kalmak, farklı kuşak göçmenler arasında değişiklikler göstermektedir. Birinci kuşak için doğup büyüdükleri yer anlamına gelen Türkiye, ikinci kuşak için sadece büyüklerinin anılarından ve tatil ziyaretlerinden ibaret ata topraklarıdır. Fransa ise, ikinci kuşak için halen yaşadıkları, eğitim gördükleri ve sosyal çevrelerini kurdukları yaşam alanıdır. Bu iki kuşak arasında oluşan farklı aidiyet duyguları ve aynı zamanda birbirlerinden kopmalarını zorlaştıran aile bağları, tam da bu belirsizliğin ana sebeplerindendir denilebilir. Nihayetinde göçmenler Türkiye ile bağlarını tam olarak koparmış olmasalar da, yıllar içerisinde edindikleri belli başlı kazanımlar ve alışkanlıklar mevcuttur. Çünkü manevi hisler biryana, maddi ve fiziksel bazı engeller

göçmenleri kararsızlığa itmektedir. Bu nedenledir ki Türkiye'ye dönme veya orada yaşama fikri göçmenler için zor bir karardır ve Türkiye'ye dönmek istemeyen göçmenleri 'asimile olmuşlar' şeklinde değerlendirmek doğru bir yargı olmayacaktır. Çünkü asimilasyondan bahsedebilmek için, dil, din, örf, adetler gibi özelliklerin hâkim kültür tarafından dönüştürülmesi gerekmektedir.

Türk göçmenlerin bu kararsızlığını açıklamak için, zamanında onları Türkiye'den Fransa'ya sürükleyen itici ve çekici nedenlerdeki değişimi incelemek gerekmektedir. Özellikle ilk göç dalgasının yaşandığı yıllardaki ekonomik fark günümüzde daralmaktadır. Darbe sonrası kaos ortamı ile etnik ve mezhep çatışmaları da giderek azalmaktadır. Bu ve benzeri itici ve çekici etmenler arasındaki makas boyunun kısılması, göçmenlerin hayatlarını ilgilendiren bu gibi kararlar hususunda kararsız kalmalarına neden olabilmektedir.

Ankete cevap verenlerin 'katılıyorum' şikkını en çok seçtikleri sorular "Hem Türklerle hem Fransızlarla sosyalleşirim" (%50) ve "Gerektiğinde iki ülkenin de gelenek ve göreneklerine göre yaşarım" (%49) sorularıdır. Bu noktada katılımcıların herhangi bir etnik köken ayrımı gözetmeksizin, her iki farklı kültüre mensup birey ve adetlerle uyumlu bir etkileşim içine girmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu noktada entegrasyonun, doğru ve güçlü bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Her iki kültür arasında herhangi bir uyuşmazlık ya da ciddi bir sorun olmadan, insanların değişen şartlara adapte olup entegrasyonlarını başarı ile tamamladıkları söylenebilir.

Çünkü entegrasyon, Türk göçmenlerde gözlemlendiği gibi, azınlık grubun kültürünü ve etnik yapısını bırakmadan Fransızlara, yani çoğunluğun kültürüne ayak uydurması demektir.

Katılımcıların yoğunlukla 'kesinlikle katılıyorum' cevabını verdikleri soru "Hem Fransızların hem de Türkiye'nin milli marşına ve bayrağına saygı duyarım" (%34,4) sorusudur. Uyum sorunları ve kültürleşmenin yıpratıcı yönleri bir tarafa, bir milletin ve ulusun bayrağına ve milli marşına olan saygının yeri ayrıdır. Çokkültürlülük, hiçbir kültürü bir diğerinden nitelikli ya da hakir görmemeyi gerektirir. Herhangi bir kültür ögesini bir diğer ögeye kıyasla hor görmek ya da değerli kılma, çokkültürlülük adına doğru bir yaklaşım değildir. Katılımcıların da, bu görüşü destekler nitelikteki cevapları, istatistiksel biçimde ortaya konmuştur.

Genel olarak bakıldığında bu ankete cevap veren katılımcıların sorulara %16,3 kesinlikle katılmadıkları, %25,3 katılmadıkları, %15,5 kararsız kaldıkları,

%27,1 katıldıkları ve %15,8 kesinlikle katıldıkları hesaplanmıştır. Aynı zamanda yukarıda bahsi geçen oranlar göz önüne alındığında, anketin amacına uygun olarak kültürlerarası etkileşimin ılımlı bir şekilde yaşandığı, ayrıca Türk kökeninin daha baskın olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunlukla Türkiye doğumlu olmaları ve daha önce belirtildiği gibi siyasal katılım değerlendirmesine bağlı olarak 18 yaş kısıtlaması, her ne kadar da kültürlenmenin uyumlu yaşandığına dair verileri bize sunsa da her şeye rağmen baskın olan egemen kültürün Türk kültürü olduğunu göstermektedir.

Son olarak, Türk göçmenlerin çoğunlukla kendi aralarında ve ev ortamlarında Türkçe konuşmayı tercih ettikleri ve bunu rahatlıkla dile getirdikleri belirlenmiştir. Bu, Fransa'nın asimilasyon programından ziyade, göçmelere karşı demokratik yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Aslında bu hoşgörü ve anlayışlı durum, itme-çekme kuramı bağlamında; farklı etnik kökene sahip göçmenlerin bir zamanlar Türkiye'de rahatça ana dillerini konuşamadıkları için Fransa'da buldukları çekici etmenlerden bir tanesidir.

Tablo 26. Aile Değerleri Anketi Frekans Tablosu

Sorular	İstatistik	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Evde son sözü baba söylemelidir.	n	24	30	9	17	15
	%	25,30%	31,60%	9,50%	17,90%	15,80%
Ev kadını olmak da, çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bir şeydir.	n	7	21	14	37	15
	%	7,40%	22,30%	14,90%	39,40%	16,00%
Genç erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasında sakınca görmüyorum.	n	32	16	19	19	10
	%	33,30%	16,70%	19,80%	19,80%	10,40%
Kadınların ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir.	n	44	26	15	9	2
	%	45,80%	27,10%	15,60%	9,40%	2,10%
Huzurevleri anne babama benden daha iyi bakarlar.	n	44	24	15	7	5
	%	46,30%	25,30%	15,80%	7,40%	5,30%
Evlilik dışı cinsel ilişki kurulmamalıdır.	n	22	16	12	15	31
	%	22,90%	16,70%	12,50%	15,60%	32,30%
Kadın dediğin evi çekip çevirir.	n	16	19	13	28	20
	%	16,70%	19,80%	13,50%	29,20%	20,80%
Eşler arasındaki sadakat kavramının içeriği günümüz koşullarında yeniden tanımlanmalıdır.	n	8	14	36	20	13
	%	8,80%	15,40%	39,60%	22,00%	14,30%
Eşimin anne babasının bakımını üstlenmek istemem.	n	24	30	21	15	5
	%	25,30%	31,60%	22,10%	15,80%	5,30%
Çalışan bir anne de, çocuklarıyla çalışmayan bir anne kadar sıcak ve güvenli ilişkiler kurabilir.	n	13	15	6	37	24
	%	13,70%	15,80%	6,30%	38,90%	25,30%
Evlili de olsa erkekler çapkınlık yapabilirler.	n	59	14	7	8	7
	%	62,10%	14,70%	7,40%	8,40%	7,40%
Çocuk sahibi çiftler mutsuz olsalar da evliliklerini sürdürmelidirler.	n	27	22	25	15	7
	%	28,10%	22,90%	26,00%	15,60%	7,30%
Kadınlar kocalarından önce eve dönmüş olmalıydılar.	n	24	30	14	15	13
	%	25,00%	31,30%	14,60%	15,60%	13,50%
Birlikte yaşamak için evlilik şart değil.	n	41	19	14	10	12
	%	42,70%	19,80%	14,60%	10,40%	12,50%
Erkeklerin ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir.	n	48	20	14	8	6
	%	50,00%	20,80%	14,60%	8,30%	6,30%
Bir evlilik kişiler kadar ailelerin de evliliğidir.	n	12	12	17	34	19
	%	12,80%	12,80%	18,10%	36,20%	20,20%
Kızların flört etmesi onların	n	34	18	19	16	8

bireysel gelişimlerini destekler.	%	35,80%	18,90%	20,00%	16,80%	8,40%
Günümüz koşullarının ortaya çıkardığı aile modeli beni endişelendiriyor.	n	9	13	17	32	24
	%	9,50%	13,70%	17,90%	33,70%	25,30%
Kadın, her zaman kocasına itaat etmelidir.	n	15	21	12	15	9
	%	20,80%	29,20%	16,70%	20,80%	12,50%
Bir kadın, evlenmeden de çocuk sahibi olabilir.	n	34	24	14	13	10
	%	35,80%	25,30%	14,70%	13,70%	10,50%
Çocuklar küçükken anne işine ara vermeli veya yarı zamanlı (part time) çalışmalıdır.	n	12	13	16	39	15
	%	12,60%	13,70%	16,80%	41,10%	15,80%
Ev hanımlarının yaşamlarını çekilmez buluyorum.	n	19	29	25	19	3
	%	20,00%	30,50%	26,30%	20,00%	3,20%
Ne olursa olsun evlilikler ömür boyu sürmeli.	n	18	15	19	20	22
	%	19,10%	16,00%	20,20%	21,30%	23,40%
Genç kızların evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasında sakınca görmüyorum.	n	46	16	16	11	6
	%	48,40%	16,80%	16,80%	11,60%	6,30%
Evlilik, modası geçmiş bir olgudur.	n	47	21	15	7	5
	%	49,50%	22,10%	15,80%	7,40%	5,30%
Birlikte yaşamak evlilik sorumluluklarına karşı uygun bir çözümdür.	n	20	15	27	24	8
	%	21,30%	16,00%	28,70%	25,50%	8,50%

Aile değerleri anketinde yer alan sorulara Tablo 26’da yer verilmiştir. Bu tabloda soru bazlı olarak verilen cevapların frekans ve yüzdeleri yer almaktadır. Sorular incelendiğinde en çok ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı, 11. Soru olan “Evliliğe de olsa erkekler çapkınlık yapabilirler” sorusuna (%62,1) verilmiştir. Son dönemlerde zamana uygun biçimde değişime uğramakta olan Türk aile yapısı, geleneksel bir formatta bulunmaktadır. Bu yapı, kendi içerisinde çok tartışılan ve özellikle feminist yaklaşımların tepkilerine maruz kalan ataerkillikten ötürü, erkeğin daha özgür davranışlar sergilediği bir yapıdır. Fakat sonuçlarda, kültürlenmenin etkisi ve evli ve çocuk sahibi kadın katılımcıların da çoğunluğu ile cinsiyet fark etmeksizin sadakat vurgusu ön plana çıkmaktadır. Azalma eğiliminde olsa da geleneksel Türk aile yapısı içerisinde geçmişten beri yeri olan erkek egemen anlayış, modern zaman ve kültürlenmenin de getirişiyle yerini daha eşitlikçi bir anlayışa bırakmaktadır.

Aile yapısı açıklamalarında, toplumsal değişimin aile yapısı üzerindeki etkisi üzerinde durulmaktadır. Küresel çaptaki cinsiyet eşitliği vurguları ve mücadelesinin, Türk aile yapısını da etkilediği bariz bir şekilde görölmektedir. Kendisine nazaran görece daha eşitlikçi ve modern bir altyapısı bulunan Fransız aile yapısı karşısında, Türk örflerine sahip göçmen vatandaşların kültürel etkileşim sonucu kadın-erkek ilişkilerine getirdiği bakış açısı ortadadır.

‘Katılmıyorum’ şikkının en çok seçildiği üç soru bulunmaktadır. Bunlar “Evde son sözü baba söylemelidir” (%31,6), “Eşimin anne-babasının bakımını üstlenmek istemem ”(%31,6) ve “Kadınlar kocalarından önce eve dönmüş olmalıdırlar” (%31,3) sorularıdır. Ailenin tanımı yapılırken, ‘ortak yaşam alanını paylaşım’ vurgusu dikkat çekmektedir. Burada altı çizilmesi gereken nokta; tıpkı ‘hayat müşterektir’ sözünde olduğu gibi, paylaşılan ortak alanın sadece maddi alan olmadığıdır. Aileyi, eşlerden birini veya çocukları ilgilendiren konularda anne ve babanın eşit söz hakkına ve ağırlığa sahip olmaları gerekmektedir. Ve ya gerektiğinde kadınların eve kocalarından geç dönebilmesi özgürlüğüne sahip olmaları gerekmektedir. Günümüz aile ilişkilerinde ataerkil yapının daha eşitlikçi bir yapıya dönüşmesi bağlamında aileyi ilgilendiren kararların, herkesin fikri alınarak verilmesi ve kadınların da sosyal hayatlarında erkeklerden ayrı bir uygulamaya maruz kalmamaları gerektiği sonuçlarda gözlemlenmektedir. Bu durum, aile değerlerinin kültürlenme ile beraber cinsiyetler arasında eşit bir dağılıma sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Fakat eşlerin anne-babalarının bakımlarını üstlenmek söz konusu olduğunda Fransız kültürünün aksine, kültürel etkileşim sonucu geleneksel Türk aile örf ve adetlerinin görece daha çok benimsendiği gözlemlenmektedir. Bireyci kültürün yaygın olduğu Fransız aile yapısında genellikle belli bir yaşa gelmiş olan ebeveynlerden kendi bakımlarını yalnız başlarına üstelenebilenler evlerinde, varsa eşleri ile eğer yoksa kendi başlarına yaşamlarını sürdürmektedir. Şayet bir başkasının bakımına muhtaç olacak durumda olanlar ise, yaşlı bakım ve huzur evlerinde yaşamlarını devam ettirmektedir.

Ailenin önemi ve işlevlerinden bahsedilirken, örf, adet, gelenek ve göreneklerin nesillerden nesillere aktarılması önemli bir yer tutmaktadır. Toplumdaki

tüm değişimler, yozlaşan değerler ve kültürel etkileşime rağmen; Türk göçmenler, ‘büyüklerini saymak’ gibi bazı aile değerlerini baskın kılmayı başarmıştır. Geleneksel Türk aile yapısı büyüklere, yaşlılara ve bakıma muhtaç kimselere olan saygıyı ön planda tutmaktadır. Hele ki bu kişiler anne ve babalar ise, onlarla beraber yaşamak ve sorunları ile ilgilenmek bir görevdir. Bu yüzden iki kültür arasında gerçekleşen başarılı entegrasyona rağmen bu hususun uygulamasında Türk aile yapısı ağır basmaktadır.

Kararsızlığın en çok yaşandığı soru; “Eşler arasındaki sadakat kavramının içeriği günümüz koşullarında yeniden tanımlanmalıdır” sorusu (%39,6) olarak hesaplanmıştır. Burada sadakat kavramının katılımcılar tarafından, sadece eşlerini aldatmak olarak mı yoksa daha geleneksel yapı içerisinde, son sözü söyleyen kişinin baba olması, kadının kocasından önce eve gelmesi gibi bağlılık gösteren tutumların da göz önünde tutulup tutulmadığı bilinmemektedir.

Ankete cevap verenlerin ‘katılıyorum’ şikkını en çok seçtikleri soru “Çocuklar küçükken, anne işine ara vermeli veya yarı-zamanlı çalışmalıdır” (%41,1) sorusudur. Batı kültürünü doğu kültüründen, başka bir deyişle Fransız kültürünü Türk kültüründen ayıran en belirgin özelliklerin başında; geleneksel olmaktan ziyade bireyci bir tavır sergilenmesi gelmektedir. Fransız kültüründe çocukların, bakıcı ya da kreş eğitmenleri tarafından bakılması yaygın bir tutumken, Türk kültüründe yaygın olarak, çocuğu annenin yetiştirmesi tutumu görülmektedir. Bu sonuç bize, göçmen Türk aile yapısının geleneksel tavrını ortaya koymaya devam ettirdiğini göstermektedir. Yaşlıların bakımını üstlenme konusunda da geleneksel bir tavır sergileyen katılımcılar, çocuk yetiştirme konusunda da benzer bir tutum sergileyerek kendi içlerindeki tutarlılığı bir kez daha ortaya koymuşlardır.

Bu konuda dikkat edilmesi gerek bir başka nokta ise, ailenin sosyalleştirme ve eğitim işlevidir. Eğitim, okulda öğretmenden önce, evde anne-babadan başlamaktadır. Benzer şekilde çocuğun sosyalleşme süreci de toplumdan önce aile fertleri ve akraba üyeleri ile yaşanmaktadır. Henüz bebek yaşta sayılacak çocukların, bakıcı ya da kreş öğretmenlerinden önce anne ile alışveriş halinde olmaları, psikolojik gelişimleri ve kültürel normların aktarılması noktasında daha faydalı olmaktadır.

Cevaplayanların yoğunlukla ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabını verdikleri soru “Evlilik dışı cinsel ilişki kurulmamalıdır” (%32,3) sorusudur. 21. yüzyılda cinselliğin hala tabu olduğu değerlere sahip Türk aile yapısının, dini öğretileri de göz ardı etmeksizin, cinselliğin özgürce yaşandığı bir kültürle etkileşime girmesine rağmen kapalı yapısının korunduğu gözlemlenmektedir.

Ailenin işlevleri arasında dinsel ve cinsel işlevleri de vardır. Dinsel öğretiler doğrultusunda evlilik öncesi haram olan cinsel ilişki, kültürel etkileşime baskın gelmekte ve nesiller arası aktarımda sekteye uğramadan ‘tabu’ olarak algılanmaya devam etmektedir.

Genel olarak bakıldığında bu ankete cevap veren katılımcıların sorulara

%28,6 kesinlikle katılmadıkları, %21 katılmadıkları, %17,6 kararsız kaldıkları, %20 katıldıkları ve %12,8 kesinlikle katıldıkları hesaplanmıştır. Aynı zamanda yukarıda bahsi geçen oranlar göz önüne alındığında, anketin amacına uygun olarak aile değerleri konusunda başka araştırmalara da katkısı olabileceği düşünülen sonuçlar elde edildiğine inanılmaktadır.

Tablo 27. Siyasal Katılım Anketi Frekans Tablosu

Sorular	İstatistik	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Güncel siyasi tartışmalara katılır mısınız?	n	12	7	32	22	23
	%	12,50%	7,30%	33,30%	22,90%	24,00%
Ailenizle siyasi konuları tartışır mısınız?	n	6	15	32	19	24
	%	6,30%	15,60%	33,30%	19,80%	25,00%
Arkadaşlarınızla siyasi konuları tartışır mısınız?	n	8	17	32	17	21
	%	8,40%	17,90%	33,70%	17,90%	22,10%
İnternet sitelerinde yapılan güncel siyaset ile ilgili anketlere görüş bildirir misiniz?	n	4	7	16	14	55
	%	4,20%	7,30%	16,70%	14,60%	57,30%
Genel seçimlerde oy kullanır mısınız?	n	40	15	20	4	17
	%	41,70%	15,60%	20,80%	4,20%	17,70%
Siyasal konulardaki imza kampanyalarına katılır mısınız?	n	2	7	27	22	36
	%	2,10%	7,40%	28,70%	23,40%	38,30%
Yasal olarak izin verilmiş gösterilere, yürüyüşlere katılır mısınız?	n	3	6	32	15	40
	%	3,10%	6,30%	33,30%	15,60%	41,70%
İzinsiz olarak düzenlenen gösterilere, yürüyüşlere katılır mısınız?	n	2	2	9	13	69
	%	2,10%	2,10%	9,50%	13,70%	72,60%
Siyasal faaliyetlerde kullanılmak üzere yardım toplar mısınız?	n	2	5	14	10	64
	%	2,10%	5,30%	14,70%	10,50%	67,40%
Hükümetlerin ülke yönetimine ilişkin politika/hizmetlerini takip eder misiniz?	n	10	20	33	14	18
	%	10,50%	21,10%	34,70%	14,70%	18,90%
Muhalefet partilerinin politikalarını takip eder misiniz?	n	6	20	28	14	28
	%	6,30%	20,80%	29,20%	14,60%	29,20%
Boykotlara katılır mısınız?	n	2	6	21	19	46
	%	2,10%	6,40%	22,30%	20,20%	48,90%
İnternet ortamında toplumsal içerikli tartışmalar yapan gruplara dahil olur musunuz?	n	1	6	15	13	61
	%	1,00%	6,30%	15,60%	13,50%	63,50%
Toplumsal konulara ilişkin panel, açık oturum, sempozyum ya da konferanslara gönüllü olarak katılır mısınız?	N	6	6	12	18	54
	%	6,30%	6,30%	12,50%	18,80%	56,30%
Toplumsal konularla ilgili olarak internet sitelerinde	N	6	5	15	14	55
	%	6,30%	5,30%	15,80%	14,70%	57,90%

yapılan anketlerde görüş ifade eder misiniz?						
Toplumsal konulardaki imza kampanyalarına katılır mısınız?	N	4	9	25	12	43
	%	4,30%	9,70%	26,90%	12,90%	46,20%
Toplumsal konulara dikkat çekmek için Facebook, Twitter veya diğer sosyal medyada paylaşımlar yapar mısınız?	N	7	10	21	10	46
	%	7,40%	10,60%	22,30%	10,60%	48,90%
Bir dernek, vakıf veya kulübün faaliyetlerinde kullanılmak üzere para toplayanlara maddi katkıda bulunur musunuz?	N	7	9	39	12	27
	%	7,40%	9,60%	41,50%	12,80%	28,70%
Bir sivil toplum kuruluşuna destek olmak amacıyla üretilen, satılan malları ya da hizmetleri satın alır mısınız?	N	8	11	41	10	16
	%	9,30%	12,80%	47,70%	11,60%	18,60%
Toplumsal konularda gündemi takip eder misiniz?	N	11	23	41	14	6
	%	11,60%	24,20%	43,20%	14,70%	6,30%
Toplumsal konuları ailenizle tartışır mısınız?	N	8	16	44	10	16
	%	8,50%	17,00%	46,80%	10,60%	17,00%
Toplumsal konuları akranlarınızla ya da arkadaşlarınızla tartışır mısınız?	N	6	18	44	15	12
	%	6,30%	18,90%	46,30%	15,80%	12,60%
Toplumsal konularla ilgili (gıdaların güvenirliliği, hastanelerin durumu gibi) TV’deki açık oturum programlarını izler misiniz?	N	13	14	34	15	19
	%	13,70%	14,70%	35,80%	15,80%	20,00%
Toplumsal konulara dikkat çekmek için ilgili ve yetkililer ile iletişime geçer misiniz?	N	6	5	17	21	45
	%	6,40%	5,30%	18,10%	22,30%	47,90%
Toplumsal sorunların çözümüne yönelik başkalarıyla işbirliği yapar mısınız?	N	5	7	27	18	37
	%	5,30%	7,40%	28,70%	19,10%	39,40%
Bir sivil toplum kuruluşu, okul veya spor kulübünde kararların alındığı kurullardan birinde yer almayı düşünür müsünüz?	N	6	9	26	17	36
	%	6,40%	9,60%	27,70%	18,10%	38,30%

Siyasal katılım anketinde yer alan sorulara Tablo 27’de yer verilmiştir. Bu tabloda soru bazlı olarak verilen cevapların frekans ve yüzdeleri yer almaktadır. Sorular incelendiğinde en çok ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabı, 5. Soru olan “Genel seçimlerde oy kullanır mısınız?” sorusuna (%41,7) verilmiştir. Demokrasi tanımlarında seçim, demokrasinin temelinde, yani merkezinde yer almaktadır. Bu

nedenle, yurttaşların yönetime dâhil olmalarının en etkili ve direkt yolu olan seçimler, katılım düzeyleri açısından önem arz etmektedir. Fakat katılımcıların çoğunun Türk vatandaşı olması, Fransa devletini ilgilendiren seçimlerde oy kullanmalarını mümkün kılmamaktadır. Türkiye genel seçimlerinde ise katılımın düşük çıkması, oy verme işleminin yaşadıkları bölgeden farklı bir yerde gerçekleşmesi ve ülke siyasetinden uzak kalınması olarak açıklanabilir.

‘Katılmıyorum’ şikkının en çok seçildiği soru “Toplumsal konularda gündemi takip eder misiniz?” (%24,2) sorusudur. Siyasetten ziyade, toplumu ilgilendiren genel konularla alakalı duyarlılığın düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Göçmen olmak hem siyasi alanda hem de toplumsal alanda bir karşılık bulmaktadır. Devletlerin ayrı birer göçmen politikaları bulunmakla beraber, uluslararası göç politikaları da etkin bir şekilde gündemde yer etmektedir. Kendi sınıflandırmaları ‘göçmen’ olan ve toplumda büyük bir yer ve önem teşkil eden katılımcıların, toplumsal konulara karşı ilgi azlığının, başta kendi statüleri ile tezat oluşturduğu gözlemlenmektedir.

Kararsızlığın en çok yaşandığı iki soru; “Toplumsal konuları ailenizle tartışır mısınız” (%46,8) ve “Toplumsal konuları akranlarınızla ya da arkadaşlarınızla tartışır mısınız” (%46,3) sorularıdır. Toplumsal demokrasi açılımında amaç; birincil dereceden ilişkilerin kurulduğu aile ve arkadaş bağlarından, uzak ve farklı kültürlere uzanan geniş yelpazede, yurttaşların bireysel ya da kitlesel biçimde düşünce sistemlerini ve davranış kalıplarını ortaya koymasıdır. Fakat katılımcıların bir önceki incelemede toplumsal gündemi takip bağlamında zaten düşük çıkan ilgi ve katılım, toplumsal konuları aile fertleri ve arkadaşlar ile tartışma konusunda sergiledikleri çekimser tavırla desteklenmiştir. Akşam haberlerini ailecek izlemek, işyerinde, okulda, kahvede arkadaşlar ile siyasi ve toplumsal konuları tartışmak Türk kültüründe yaygın bir davranış biçimidir. Fakat Fransa’da yaşayan Türk göçmenlerin kültürlenmenin de etkisiyle bu tutumları büyük ölçüde geride bıraktıkları gözlemlenmektedir.

Ankete cevap verenlerin ‘katılıyorum’ şikkını en çok seçtikleri sorular; “Güncel siyasi tartışmalara katılır mısınız” (%22,9) ve “Siyasal konulardaki imza kampanyalarına katılır mısınız?” (%23,4) sorularıdır. Siyasal katılımında esas olan,

gücü ve idareyi elinde bulunduran erkin alacağı kararlara karşı harekete geçmektir. Bu hareketi sadece seçimler ile kısıtlı kılmak yeterli değildir. Yurttaşlar, bireysel olarak yetersiz kaldıklarında seslerini duyurabilmek adına eylemlere yönelmekte ve bunun için de örgütlenmektedir. Bu örgütlenmenin gerçekleşmesi için öncelikle bir araya gelip, siyasi konuları tartışmak gerekmektedir. Çünkü örgütsel demokraside bireylerin bilgi birikimi, tavırları ve eleştiri seviyeleri birbirlerini etkilemektedir. Bu durum, demokrasi ve katılım için olumlu fayda sağlamaktadır.

Sonuçlar, kültürel etkileşim sonucu en etkili değişim gerçekleşen alanın siyasal katılım olduğunu göstermektedir. Toplumsal konuların aksine ve genel seçimlerdeki katılımın düşüklüğüne rağmen, güncel siyasi konulardaki tartışmalara ve imza kampanyalarına katılım sağlanmaktadır. Sorunları, harekete geçip eyleme dökmekten sonra, yakın çevre ile konuşmak, paylaşmak ve tartışmak pek bir çözüm üretmeyecektir. Katılımcıların, ‘karanlıktan şikâyet edeceğine bir mum da sen yak’ sözünün hakkını verircesine, birçok konudan şikâyetçi olup sadece eleştirmek yerine direkt eyleme yönelik faaliyetlere katılma çabasında oldukları gözlemlenmiştir.

Cevaplayanların yoğunlukla ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabını verdikleri soru; “İzinsiz olarak düzenlenen gösterilere ve/veya yürüyüşlere katılır mısınız?” (%72,6) sorusudur. Çoğulculuk, tanımı çerçevesinde, bireysel ve toplumsal kazanımlar adına iktidar üzerinde baskı oluşturmak için mücadele eden bireylerin bir araya geldiği siyasal sistem olarak yer almaktadır. Bireylerin, seslerini gür bir şekilde daha güçlü duyurmak ve daha fazla kitleye ulaşmak adına toplanmaları ve seçim dışı faaliyetler ile de güncel siyasete dâhil olma çabaları bulunmaktadır.

Legal olmayan, devlet tarafından tanınmayan ve hukuki yaptırımlara maruz kalma riskine rağmen bu tarz eylemlere katılımın yüksek olduğunu söyleyebiliriz. En nihayetinde göçmen olmanın vermiş olduğu ‘öteki’ hissiyatı, eşitlik ve hak arayışları bu eylemin tetikleyicileri olmaktadır. Katılımcıların demokratik haklar uğruna gerekirse kendilerini tehlikeye atacak eylemler içerisinde olmaları, şartlar ne olursa olsun otorite karşısında boynu bükük bir tavır sergileme ve tebaa olma alışkanlığı bulunan ‘Doğu’ kültürüne karşın, görece bireysel özgürlüğünden ödün vermeyen ‘Batı’ kültürünün baskın geldiğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak bakıldığında bu ankete cevap veren katılımcıların sorulara %7,8 kesinlikle katılmadıkları, %11,2 katılmadıkları, %28,3 kararsız kaldıkları, %15,5 katıldıkları ve %37,2 kesinlikle katıldıkları hesaplanmıştır. Aynı zamanda yukarıda bahsi geçen oranlar göz önüne alındığında, anketin amacına uygun olarak siyasi katılım konusunda Türklerin yaşadıkları yerdeki siyasi hususlarda katılımcı rol gösterdikleri düşünülmektedir.

Tablo 28. Yaşa Göre Demografik Verilerin Ki-Kare Analizi Sonucu ve Çapraz Tablosu

Değişken	Kategori	Yaş				P
		18-30		30+		
		n	Yüzde	n	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	17	34,7%	32	65,3%	0,224
	Erkek	11	23,4%	36	76,6%	
Doğum	Türkiye	3	5,1%	56	94,9%	<0,001
	Fransa	25	67,6%	12	32,4%	
Medeni Hal	Evli	7	10,8%	58	89,2%	<0,001
	Bekar	21	84,0%	4	16,0%	
	Dul	0	0,0%	6	100,0%	
Çocuk	Var	6	8,8%	62	91,2%	<0,001
	Yok	22	78,6%	6	21,4%	
Eğitim	Okur Yazar Değil	1	20,0%	4	80,0%	0,598
	İlkokul	0	0,0%	5	100,0%	
	Ortaokul	3	25,0%	9	75,0%	
	Lise	14	31,8%	30	68,2%	
	Üniversite	10	33,3%	20	66,7%	
Gelir	Düşük	15	48,4%	16	51,6%	0,001
	Orta	8	14,5%	47	85,5%	
	Yüksek	5	55,6%	4	44,4%	
Çalışma Durumu	İşsiz	6	18,8%	26	81,3%	0,007
	Emekli	0	0,0%	4	100,0%	
	Öğrenci	12	57,1%	9	42,9%	
	Çalışan	9	23,7%	29	76,3%	
Vatandaşlık	Türkiye	4	10,8%	33	89,2%	0,002
	Fransa	8	53,3%	7	46,7%	
	Çifte Vatandaş	16	38,1%	26	61,9%	
Fransa'da Kalınan Süre (Yıl)	1-9	2	40,0%	3	60,0%	0,003
	10-19	12	35,3%	22	64,7%	
	20-29	11	42,3%	15	57,7%	
	30+	0	0,0%	26	100,0%	

Araştırmanın odak noktası olan yaşa göre demografik verilerde farklılık olup olmadığı Ki-Kare analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 28'de yer almaktadır.

Buna göre cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerinde yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanamamıştır ($p>0,05$). Kadın ve erkek katılımcılar, kuşak ve cinsiyet fark etmeksizin benzer eğitim düzeyine sahiptir. Dolayısıyla her iki değişkenden de kategoriler arasında benzerlik olduğu yorumu yapılabilmektedir. Maalesef, kız çocuklarının eğitimde daha geri planda tutuldukları Türkiye'ye nazaran, Fransa'da yaşayan Türk göçmenlerin, eğitimde cinsiyet açısından eşitlikçi bir tavır sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Diğer değişkenlerde ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır ($p<0,05$). Doğum değişkenine bakıldığında 30 yaşının altındakilerin Fransa doğumlu (%67,6), 30 yaşının üstündekilerin (%94,9) ise Türkiye doğumlu olduğu görülmektedir. Göç yoluyla Fransa'ya yerleşen birinci kuşak, Fransa'da doğan çocuklara nazaran çoğunluktadır. Dolayısıyla Fransa'da yaşayan Türk asıllı bir bireyin yüksek ihtimalle Türkiye doğumlu olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda, özellikle son 20 yılda Türkiye'den Fransa'ya gerçekleşen göçün niceliksel olarak azalmasının da payı büyüktür. Kesişen fırsatlar teorisinde yer alan, iş bulma açısından ilgi çeken bir yerin göç alma göç alma özelliği, Lille'de de kendini göstermiştir. 1990'lı yıllardan itibaren istihdam açısından önemini yitirmeyen başlayan kent, göçmenler tarafından rağbet görme özelliğini de terk etmiştir.

Medeni hal değişkenine göre yaş kategorileri incelendiğinde, 18-30 yaş grubundaki katılımcıların çoğunluğunun (%84) bekar olduğu, 30 yaşın üzerindeki ise çoğunun evli (%89,2) olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda dul olan katılımcıların tamamı 30 yaşın üzerindedir. Benzer şekilde 30 yaş üzerindeki katılımcıların çoğunluğu (%91,2) çocuk sahibi iken, 30 yaş altındakilerde çocuk sahipliği %8,8'de kalmıştır. Bireysel yaşamın ağır bastığı Fransız kültüründe, evlenmeden birlikte yaşama alışkanlıkları görülmektedir. Hatta evlenen çiftlerin çocuk yapma oranları da giderek düşmektedir. Fakat Türk göçmenlerin kültürel etkileşime rağmen alışlagelmiş aile yapısını koruyarak evlendikleri görülmüştür. Neslin devamını sağlama işlevi bulunan ailenin, yapısı ve değerleri muhafaza edilerek, göçmen çiftlerin çocuk sahibi oldukları verilerle sabitlenmiştir.

Düşük gelirliler her iki grupta da benzer oranlara sahiptir. Bu değişkendenki farklılık, orta gelirlilerin çoğunlukla 30 yaş üzerinde daha fazla olması (%85,5),

yüksek gelirli olanların ise 30 yaşın altındaki katılımcılardan (%55,6) olmasından kaynaklanmaktadır. Birinci neslin iş hayatına atılmasında dil sorunları, uyum problemleri, kültürel yetersizlik gibi engeller baş göstermiştir. Aksine ikinci neslin daha yüksek gelire sahip olmasında; eğitimlerini Fransa'da görmeleri, hem dil kabiliyetleri hem de kültürel kazanımlar açısından daha iyi şartlarda iş bulmalarına olanak sağlamıştır. Keza Fransa'da doğmasa bile Türkiye'den gelen 30 yaş altı göçmenler, birinci nesle göre gerek akademik gerek dil becerileri anlamında daha iyi bir eğitime sahip oldukları için iş bulma ve dolayısıyla iyi bir gelire sahip olma bakımında daha avantajlıdır.

Medeni halde görülen yaşa bağlı düzensizlik, çalışma durumu değişkeninde de gözükmemektedir. Şöyle ki, 30 yaşın altındaki çoğu Türk, öğrenci ya da işsiz iken, 30 yaşının üstündeki çoğu Türk çalışan bireylerden oluşmaktadır. Doğal olarak, emekli olduğunu belirten katılımcıların tamamı 30 yaş üzerinde sınıflandırılmıştır.

Vatandaşlık değişkeni incelendiğinde, 30 yaş üzerindeki kişilerin Türkiye'de doğmuş olma oranı (%89,2), 30 yaş altındakilere göre çok daha fazladır (%10,8). Aksi şekilde, 30 yaşın altındakilerin ise Fransa'da doğma ihtimali (%53,3) diğer gruba göre daha fazladır. 30 yaş altı katılımcılar kendi içerisinde değerlendirildiğinde

%57,1'inin çifte vatandaş olduğu, 30 yaş üstü grup kendi içerisinde değerlendirildiğinde ise bu oranın %39,4'te kaldığı hesaplanmıştır. Yaş değişkenine bağlı bir diğer düzensizlik, Fransa'da yaşanan yıl değişkeninde görülmektedir. Şöyle ki, 26 kişi 30 yaşının üzerinde olduğu için, Fransa'da da 30 yılı aşkın süredir yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aksi şekilde 30 yaşının altında hiç kimse 30 yılın üzerinde Fransa'da yaşayamaz. Bu grup, bu karşılaştırma için araştırma dışı bırakıldığından, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanamamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 29. Demografik Verilere Göre Kültürlerarası Etkileşim Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları

Değişken	Kategori	Min	Maks	Ort	Ss	Medyan	25%	75%	IQR	p
Cinsiyet	Kadın	1,47	3,67	2,99	0,43	3,04	2,84	3,24	0,40	0,835
	Erkek	1,62	3,79	3,03	0,46	3,04	2,74	3,28	0,54	
Yaş	18-30	1,74	3,76	3,04	0,43	3,05	2,76	3,31	0,55	0,775
	30+	1,47	3,79	3,00	0,45	3,04	2,81	3,24	0,43	
Doğum	Türkiye	1,47	3,79	3,02	0,46	3,04	2,78	3,28	0,50	0,994
	Fransa	1,62	3,69	3,00	0,42	3,06	2,84	3,24	0,40	
Medeni Hal	Evli	1,47	3,79	3,00	0,45	3,04	2,78	3,24	0,46	0,471
	Bekar	1,74	3,69	3,00	0,44	3,06	2,78	3,30	0,52	
	Dul	2,96	3,70	3,24	0,31	3,14	3,00	3,52	0,52	
Çocuk	Var	1,47	3,79	3,01	0,45	3,04	2,79	3,24	0,45	0,696
	Yok	1,74	3,69	3,02	0,42	3,06	2,82	3,29	0,47	
Eğitim	Okur Yazar Değil	2,70	3,67	3,23	0,42	3,08	3,02	3,66	0,64	0,693
	İlkokul	2,25	3,58	3,02	0,50	3,14	2,86	3,28	0,42	
	Ortaokul	2,16	3,64	2,92	0,45	2,86	2,66	3,25	0,59	
	Lise	1,62	3,79	2,99	0,45	3,03	2,81	3,25	0,44	
	Üniversite	1,47	3,75	3,04	0,44	3,07	2,88	3,24	0,36	
Gelir	Düşük	2,16	3,75	3,06	0,42	3,08	2,78	3,35	0,57	0,113
	Orta	1,47	3,79	3,03	0,43	3,06	2,85	3,23	0,38	
	Yüksek	1,74	3,47	2,72	0,51	2,74	2,55	2,86	0,31	
Çalışma Durumu	İşsiz	2,25	3,75	3,04	0,34	3,05	2,84	3,21	0,37	0,588
	Emekli	2,78	3,28	3,04	0,22	3,04	2,86	3,21	0,35	
	Öğrenci	1,62	3,70	3,09	0,46	3,10	2,88	3,36	0,48	
	Çalışan	1,47	3,79	2,95	0,52	3,01	2,74	3,25	0,51	
Vatandaşlık	Türkiye	2,16	3,79	3,08	0,38	3,04	2,86	3,28	0,42	0,703
	Fransa	2,70	3,67	3,11	0,30	3,08	2,84	3,24	0,40	
	Çifte Vatandaş	1,47	3,75	2,93	0,52	3,05	2,70	3,25	0,55	
Fransa'da Kalınan Süre (Yıl)	1-9	2,29	3,79	3,00	0,54	3,02	2,88	3,02	0,14	0,287
	10-19	1,47	3,75	3,02	0,54	3,04	2,78	3,47	0,69	
	20-29	2,44	3,76	3,13	0,35	3,12	2,88	3,32	0,44	
	30+	1,62	3,36	2,90	0,38	2,97	2,84	3,12	0,28	

Kültürlerarası etkileşim anketi ortalamalarına verilen cevapların demografik değişkenlere göre farklı olup olmadığını gösteren test sonuçları ve kategorilere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 29'da görülmektedir. Bu bağlamda, herhangi bir

demografik değişkene göre ankete verilen cevapların ortalamasında istatistiksel farklılık hesaplanamamıştır ($p>0,05$). Ancak değişkenlere göre sonuçlar incelendiğinde, hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçeneği işaretlenmemiştir. Benzer şekilde hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılıyorum’ seçeneği de işaretlenmemiştir. Gerek ortalama gerekse medyan değerleri kararsızlık noktasında kümelenmiştir. Hiçbir kategoride ortalama olarak ‘katılıyorum’ seçeneği geçilmemiştir. Bu seçeneğe en yakın medyan değeri ilkokul mezunu olanlar ile dul olduğunu belirtenlerde (3,14) gzkmştir. Ortalama açısından değerlendirildiğinde de en yüksek ortalamaya sahip kategori 3,24 değeri ile dul olduklarını belirten katılımcılardır. Analiz sonucunda grldğ yzere, katılımcılar verdikleri cevaplarda tutarlı davranmışlardır. Standart sapma ve IQR değerlerinin küçük olması, bu sonuca varılmasını sağlamaktadır. Özellikle cinsiyet ve doğum yeri değişkenlerinde kültürlerarası etkileşim anketi ortalamaları oldukça yakındır. Bu demografik değişkenlere göre, kültürlerarası etkileşim özellikle değişmemektedir. Bu noktada, anketi cevaplayanların kültürlerarası etkileşim konusunda daha kararsız veya daha politik bir yaklaşım sergiledikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu açıdan değerlendirildiğinde, kültürlerarası etkileşimin daha farklı çalışmalarda da yer alabileceği aşıkârdır.

Tablo 30. Demografik Verilere Göre Aile Değerleri Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları

Değişken	Kategori	Min	Maks	Ort	ss	Medyan	25%	75%	IQR	P
Cinsiyet	Kadın	1,80	3,90	2,59	0,52	2,55	2,10	2,85	0,75	0,305
	Erkek	1,65	3,55	2,46	0,51	2,45	2,10	2,83	0,73	
Yaş	18-30	1,80	3,55	2,64	0,47	2,71	2,25	2,88	0,63	0,130
	30+	1,65	3,90	2,48	0,53	2,42	2,08	2,82	0,75	
Doğum	Türkiye	1,65	3,75	2,50	0,54	2,42	2,10	2,89	0,79	0,493
	Fransa	1,80	3,90	2,58	0,49	2,55	2,15	2,80	0,65	
Medeni Hal	Evli	1,65	3,90	2,56	0,55	2,50	2,10	2,89	0,79	0,120
	Bekar	1,80	3,55	2,56	0,45	2,55	2,20	2,75	0,55	
	Dul	1,80	2,63	2,11	0,30	2,10	1,84	2,20	0,36	
Çocuk	Var	1,65	3,90	2,54	0,56	2,45	2,10	2,90	0,80	0,942
	Yok	1,80	3,45	2,50	0,42	2,55	2,13	2,78	0,65	
Eğitim	O.Yazar Değil	2,11	3,75	2,91	0,62	2,75	2,70	3,25	0,55	0,237
	İlkokul	2,16	3,45	2,85	0,58	2,84	2,42	3,40	0,98	
	Ortaokul	1,65	3,55	2,36	0,62	2,18	1,92	2,68	0,75	
	Lise	1,65	3,90	2,52	0,54	2,45	2,10	2,87	0,77	
	Üniversite	1,90	3,15	2,49	0,38	2,53	2,05	2,80	0,75	
Gelir	Düşük	1,65	3,47	2,59	0,48	2,63	2,20	2,85	0,65	0,618
	Orta	1,65	3,90	2,51	0,54	2,45	2,10	2,89	0,79	
	Yüksek	1,80	3,55	2,49	0,57	2,60	2,00	2,80	0,80	
Çalışma Durumu	İşsiz	1,65	3,75	2,53	0,53	2,45	2,05	2,92	0,87	0,481
	Emekli	2,00	3,45	2,43	0,68	2,13	2,05	2,80	0,75	
	Öğrenci	2,00	3,90	2,68	0,54	2,55	2,25	2,80	0,55	
	Çalışan	1,65	3,40	2,44	0,49	2,45	2,05	2,80	0,75	
Vatandaşlık	Türkiye	1,65	3,75	2,53	0,56	2,55	2,10	2,89	0,79	0,715
	Fransa	1,90	3,25	2,61	0,42	2,68	2,30	2,90	0,60	
	Çifte Vatandaş	1,65	3,90	2,52	0,52	2,46	2,05	2,80	0,75	
Fransa'da Kalınan Süre (Yıl)	1-9	1,74	3,25	2,48	0,61	2,63	2,00	2,80	0,80	0,941
	10-19	1,65	3,55	2,56	0,52	2,59	2,11	2,94	0,84	
	20-29	1,65	3,45	2,48	0,48	2,42	2,10	2,85	0,75	
	30+	1,70	3,90	2,51	0,54	2,48	2,10	2,80	0,70	

Aile değerleri anketi ortalamalarına verilen cevapların demografik değişkenlere göre farklı olup olmadığını gösteren test sonuçları ve kategorilere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 30’da görölmektedir. Bu bağlamda, herhangi bir demografik değişkene göre ankete verilen cevapların ortalamasında istatistiksel farklılık hesaplanamamıştır ($p>0,05$). Ancak değişkenlere göre sonuçlar incelendiğinde, hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçeneği işaretlelenmemiştir. Benzer şekilde hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılıyorum’ seçeneği de işaretlelenmemiştir. Gerek ortalama gerekse medyan değerleri kararsızlık noktasının altında kümelenelemiştir. Hiçbir kategoride ortalama olarak ‘katılıyorum’ seçeneği geçilmemiş olsa da birçok kategoride bireysel olarak 3,90 ortalama skoruna sahip kişiler olduğu hesaplanmıştır. Bu seçeneğe en yakın medyan değeri ilkököl mezunu olanlarda (2,84) gözükümüştür. Ortalama açısından değerlendirildiğinde de en yüksek ortalama sahip kategori 2,91 değeri ile okur-yazar olmadığını belirten katılımcılardır. Analiz sonucunda göröldüğü üzere, katılımcılar verdikleri cevaplarda tutarlı davranmışlardır. Standart sapma ve IQR değerlerinin küçük olması, bu sonuca varılmasını sağlamaktadır. Özellikle çocuk sahipliği ve Fransa’da kalınan süre değişkenlerinde aile değerleri anketi ortalamaları oldukça yakındır. Bu demografik değişkenlere göre, aile değerleri özellikle değişmemektedir. Bu noktada, aile değerleri hususunda anketi cevaplayanların katılımcı olmadıkları, aksine statükocu bir tavır sergiledikleri açıktır.

Tablo 31. Demografik Verilere Göre Siyasal katılım Anketi Tanımlayıcı İstatistikleri ve Fark Analizleri Sonuçları

Değişken	Kategori	Min	Maks	Ort	Ss	Medyan	25%	75%	IQR	P
Cinsiyet	Kadın	2,00	4,92	3,66	0,65	3,64	3,27	4,15	0,88	0,991
	Erkek	1,35	4,96	3,60	0,80	3,69	3,08	4,31	1,23	
Yaş	18-30	2,73	4,96	3,80	0,69	3,71	3,24	4,36	1,12	0,239
	30+	1,35	4,69	3,56	0,73	3,64	3,10	4,10	1,00	
Doğum	Türkiye	1,35	4,96	3,59	0,75	3,65	3,36	4,12	0,76	0,830
	Fransa	2,48	4,92	3,69	0,69	3,54	3,08	4,31	1,23	
Medeni Hal	Evli	1,35	4,96	3,50	0,72	3,64	3,08	4,00	0,92	0,018
	Bekar	2,73	4,92	3,80	0,69	3,62	3,21	4,36	1,15	
	Dul	3,42	4,62	4,25	0,44	4,37	4,12	4,58	0,46	
Çocuk	Var	1,35	4,69	3,55	0,72	3,65	3,20	4,08	0,89	0,216
	Yok	2,73	4,96	3,81	0,72	3,64	3,18	4,37	1,19	
Eğitim	O.Yazar Değil	1,35	4,35	3,22	1,18	3,73	2,80	3,85	1,05	0,960
	İlkokul	2,77	4,69	3,68	0,69	3,73	3,46	3,77	0,31	
	Ortaokul	1,54	4,69	3,55	0,85	3,57	3,18	4,29	1,12	
	Lise	2,31	4,62	3,69	0,60	3,77	3,31	4,21	0,90	
	Üniversite	1,84	4,96	3,63	0,78	3,46	3,15	4,31	1,16	
Gelir	Düşük	1,35	4,96	3,71	0,82	3,69	3,15	4,38	1,23	0,614
	Orta	1,54	4,92	3,57	0,67	3,64	3,12	4,08	0,96	
	Yüksek	2,31	4,69	3,73	0,75	4,00	3,46	4,31	0,85	
Çalışma Durumu	İşsiz	1,35	4,96	3,56	0,87	3,69	3,08	4,25	1,17	0,260
	Emekli	2,77	3,50	3,20	0,34	3,27	2,93	3,48	0,56	
	Öğrenci	2,85	4,85	3,84	0,64	4,08	3,27	4,36	1,09	
	Çalışan	1,84	4,92	3,62	0,66	3,67	3,40	4,04	0,64	
Vatandaşlık	Türkiye	1,84	4,96	3,71	0,66	3,73	3,50	4,19	0,69	0,712
	Fransa	2,80	4,92	3,70	0,61	3,62	3,15	4,23	1,08	
	Çifte Vatandaş	1,54	4,85	3,59	0,75	3,46	3,04	4,35	1,31	
Fransa'da Kalınan Süre (Yıl)	1-9	3,35	4,96	3,93	0,68	3,64	3,42	4,27	0,85	0,405
	10-19	1,54	4,69	3,63	0,77	3,67	3,28	4,27	0,99	
	20-29	2,73	4,92	3,77	0,61	3,73	3,40	4,23	0,83	
	30+	2,31	4,69	3,50	0,66	3,44	3,04	4,00	0,96	

Siyasal katılım anketi ortalamalarına verilen cevapların demografik değişkenlere göre farklı olup olmadığını gösteren test sonuçları ve kategorilere ait

tanımlayıcı istatistikler Tablo 31’de görülmektedir. Bu bağlamda, medeni hal değişkeni dışında herhangi bir demografik değişkene göre ankete verilen cevapların ortalamasında istatistiksel farklılık hesaplanamamıştır ($p>0,05$). Medeni hal değişkenindeki farklılığın, dul olduğunu belirten katılımcıların ($\mu=4,25$) evli olduğunu belirten katılımcılara göre ($\mu=3,50$) anket ortalamalarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır ($p=0,004$). Değişkenlere göre sonuçlar incelendiğinde, hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılmıyorum’ seçeneği işaretlenmemiştir. Benzer şekilde hiçbir kategoride tamamen ‘kesinlikle katılıyorum’ seçeneği de işaretlenmemiştir. Gerek ortalama gerekse medyan değerleri açısından kategorilerin kararsızlık noktasını geçtiği görülmektedir. Medyan açısından değerlendirildiğinde; gelir grubu yüksek olan, Çalışma durumu öğrenci olan bir de medeni hali dul olan üç farklı kategorideki kişilerin anket ortalamaları ‘katılıyorum’ seçeneğini geçmiştir. Ortalama açısından değerlendirildiğinde ise sadece medeni hali dul olan kişilerin ‘katılıyorum’ seçeneğini aştıkları hesaplanmıştır. Maksimum değer ve %75’lik sınır değeri incelendiğinde, birçok kategoriden ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabına yaklaşan kişilerin olduğu anlaşılmaktadır.

Analiz sonucunda görüldüğü üzere, katılımcıların verdikleri cevaplardaki tutarlılık diğer anketlere yaklaşamamıştır. Standart sapma ve IQR değerlerinde 1’i geçen kategoriler olması, bu kategorilerdeki katılımcıların verdiği cevapların anketteki ifadelerle katılmama ya da katılma arasında büyük değişkenlik gösterdiğine işaret etmektedir. Özellikle cinsiyet, doğum yeri ve eğitim değişkenlerinde siyasal katılım anketi ortalamaları oldukça yakındır. Bu demografik değişkenlere göre, siyasal katılım özellikle değişmemektedir. Bu noktada, anketi cevaplayanların siyasal katılım konusunda daha katılımcı bir yaklaşım sergiledikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla köken ve vatandaşlık durumu gözetilmeksizin bireylerin yaşadıkları yerin siyasetine ve beşeri hayatına doğal bir ilgilerinin olduğu düşünülmektedir.

Tablo 32. Anket Ortalamalarının Korelasyon Analizi

Anket Ortalaması	İstatistik	Kültürlenme Ort	Aile Değerleri Ort	Siyasi Katılım Ort
Kültürlenme Ort	r	1,000	0,221	0,070
	p		0,015	0,248
Aile Değerleri Ort	r	0,221	1,000	-0,113
	p	0,015		0,137
Siyasi Katılım Ort	r	0,070	-0,113	1,000
	p	0,248	0,137	

Anket ortalamalarının korelasyon analizi, anketler arasındaki ortak ya da ters değişimin hesaplanması için gerçekleştirilmiştir. Değerlerin normal dağılıma uygun çıkmaması sebebiyle Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 32’de görülebilmektedir. Buna göre, sadece kültürlerarası etkileşim ve aile değerleri arasında pozitif yönlü zayıf korelasyon olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Dolayısıyla aile değerlerinde artış olması halinde %22,1 ihtimalle kültürlerarası etkileşimde de artış olacağı düşünülmektedir. Aksi şekilde, kültürlerarasında artış olur ise %22,1 ihtimalle aile değerlerinde de artış olması beklenmektedir.

Tablo 33. Anketlerin Regresyon Analizi Sonuçları

Model Değişkenleri		Model İstatistikleri				Değişken İstatistikleri		
Bağımlı	Bağımsız	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahmin Hatası	p	B	Standart Hata	P
Aile Değerleri Ort	Kültürlenme Ort	0,955	0,954	0,550	<0,001	0,829	0,018	<0,001
Kültürlenme Ort	Aile Değerleri Ort	0,955	0,954	0,649	<0,001	1,153	0,026	<0,001

Korelasyon analizi ile ilişkili çıkan değişkenler arasında olası bir nedensellik regresyon analizi ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre, kültürlerarası etkileşim anketinin değişmesinin, aile değerleri anketindeki sonuçlara etki edip etmeyeceği tahmin edilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizde kurulan modelin anlamlı ve kültürlerarası etkileşim anketinin aile değerleri anketi üzerinde bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır ($p<0,05$). Şöyle ki, kültürlerarası etkileşim anketindeki bir birim artış, %95,4 ihtimalle aile değerleri anketinde 0,829 birimlik artışa sebep olacaktır.

Anketler arasındaki çift taraflı nedenselliğin ortaya konması amacıyla model tersten kurulmuştur. Şöyle ki, aile değerleri anketindeki artışın kültürlerarası etkileşim anketinde de değişikliğe sebep olup olmayacağı incelenmiştir. Buna göre, yapılan analizde kurulan modelin anlamlı ve aile değerleri anketinin kültürlerarası etkileşim anketi üzerinde bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır ($p<0,05$). Şöyle ki, aile değerleri anketindeki bir birim artış, %95,4 ihtimalle aile değerleri anketinde 1,153 birimlik artışa sebep olacaktır.

Her iki model sonrasında da değişkenlerin birbirlerini etkiledikleri, yani çift taraflı nedenselliğin olduğu ispatlanmıştır. Böylelikle bu anketler üzerindeki algıların değişmesi ile yüksek ihtimalle bir diğer anketin algısının da değişeceğini söylemek yanlış olmamaktadır. Siyasal katılım anketine verilen cevaplarda ise diğer anketler üzerinde bir etkileşim ispatlanamamıştır.

5.BÖLÜM

MÜLAKATLAR

Aile Değerlerine Dair İzlenimler

Evlenmeden Birlikte Yaşama Fikri İle İlgili Ne Düşünüyorsunuz?

Katılımcılar arasında, evlenmeden birlikte yaşama fikrine dair olumsuz anlamda görüş birliğine varılmıştır. Bu durumun daha çok Fransız kültürüne uygun olduğu ve bizim geleneklerimizde yeri olmadığı belirtilmiştir. Örneğin katılımcı 1 görüşlerini: “Bizim Türk aile yapısında böyle bir durum hoş karşılanmaz.” şeklinde açıklamıştır.

Birlikte yaşamayı ve bir hayat paylaşmayı göze alan kişilerin bunu resmileştirmekten kaçınmamaları gerektiği vurgulanmıştır. Katılımcı 2 bu hususta: “İnsanlar birbirlerini seviyor ve anlaşıyorlarsa evlenmemeleri için hiçbir gerekçe yoktur.” cümleleri ile görüşünü bildirmiştir.

Genç kuşak ise daha çok yetiştirilme tarzları ve aile görgüsü üzerinde durmuştur. Örneğin katılımcı 3: “Aile büyüklerimiz yaşantılarını evlilik üzerine kurmuşlar. Bizler de onlardan böyle öğrendik.” diyerek sözlerini tamamlamıştır. Buna ilave olarak katılımcı 4 ise: “Evlenmeden beraber yaşama fikrini düşünsük bile ailelerimiz böyle bir duruma onay vermez.” görüşünü belirterek, söz konusu kendi evlilikleri de olsa aile rızasının dışına çıkmadan hareket etmemeye değinmiştir.

Kültürel etkileşim sonucunda, Türk geleneksel aile yapısının Fransız aile yapısına oranla net bir şekilde ağır bastığı görülmektedir. Türk göçmenlerin, her ne kadar Fransa’da yaşasalar da kendi geleneksel aile kurgularını korudukları ve bu konuda öz değerlerinin kültürel etkileşime ağır bastığı gözlemlenmiştir. Etkileşime daha açık olan genç kuşak ise evlilik konusunda, birinci nesle yakın görüşlerini ve aile değerlerine olan bağlılıklarını vurgulamıştır. Fransız akranlarının etkisinde kalıp çağın getirilerine ve belki de asimilasyona daha yatkın olan genç neslin, evlilik konusundaki ısrarlı direnci dikkat çekmektedir.

Evlenmeden Çocuk Sahibi Olma Fikri İle İlgili Ne Düşünüyorsunuz?

Yasalar önünde resmi bir evlilik gerçekleştirilmeden, sevdiği insanla birlikte yaşamak fikrine olumsuz bakan katılımcılar haliyle evlenmeden çocuk sahibi olma ihtimalinin tamamen boşa çıktığı görüşündeler. Bu noktada Katılımcı 1 görüşünü:

“Bizler her ne kadar Fransa’da yaşasak ta, burada kalabalık bir ailemiz var ve diğer Türk göçmen aileler ile de sıklıkla görüşmekteyiz. Eğer bir çift evlilik dışı bir çocuk yaparsa bu durum eş, dost ve ahabplarımız tarafından da hoş karşılanmaz. Ortaya çıkabilecek dışlanma durumunda en çok zararı çocuk görecektir.” şeklinde belirtmektedir.

Evliliği gerçekleştirecek olan bireylerden ziyade, ileride meydana gelecek çocuğun maruz kalabileceği olumsuz geri dönüşlerin de katılımcılar tarafından dikkat çekilen bir başka nokta olduğu saptanmıştır. Katılımcı 2 bu noktada görüşünü: “Anne ve babanın resmen evlilik yapmamış olması, ileride çocuk için de olumsuz bir etki yaratacaktır. Akranları, kuzenleri, arkadaşları arasında bu durum dile getirildiği zaman alay konusu olabilir. Bu, çocuğun psikolojisi için iyi bir şey değildir.” cümleleri ile ifade etmektedir.

Katılımcılar dolaylı olarak ailenin işlevlerine değinmektedir. Özellikle ailenin psikolojik işlevi tam da bu konuda önemli bir yere sahiptir. Çocuğun kişisel gelişimi adına sağlıklı bir sosyal ortamda büyümesi ve psikolojik baskılara maruz kalmaması çok önemlidir. Çocuğun ebeveynlerinin resmen evli olması da, Türk aile yapısı içerisinde bu sağlıklı ortamı sağlamanın ilk ve temel gereklerinden biri olarak görülmektedir.

Boşanma Fikri İle İlgili Ne Düşünüyorsunuz?

Evlilik konusunda fikir birliğine ulaşan katılımcılar, boşanma olgusu ile ilgili farklı görüşlere sahiptir. Birinci kuşak, boşanma konusuna daha geleneksel yaklaşımlarda bulunmuştur. Katılımcı 1 görüşünü: “Günümüzde evlilik, evcilik oyununa dönmüş durumda. Evli çiftler arasında boşanmalar giderek artıyor maalesef. Bunları duyuyor ve şaşkınlıkla karşılıyoruz. Çünkü bizim zamanımızda imzalar ömürlük atılırdı. Bana sorarsan hala da öyle olması gerekir. Biz, ‘iyi günde, kötü günde’ diye anlaşırdık. Ama şimdiki gençler en ufak bir sorunda ayrılmayı tercih

ediyorlar.” şeklinde ifade ederken, yeni neslin aile değerlerine karşı azalan bağlılığına dair sitemkâr ve eleştirel yorumu ön plana çıkmaktadır.

Katılımcı 2'nin: “Eşlerden biri affedilmeyecek, telafisi olmayan bir hata yapmadığı sürece diğer sorunların hepsinin konuşarak bir çözüme kavuşturulabileceğine inanıyorum.” ifadesinde özellikle sadakat vurgusunun altını çizdiği görülmektedir.

İkinci neslin tutucu bir tavırdan kaçınarak daha ılımlı yaklaşımlar sergilediği gözlemlenmiştir. Örneği katılımcı 3: “Başlangıçta kimse ayrılmak için evlenmez. Ama ileride aile içinde ciddi anlaşmazlıklar yaşanır, mutsuz bir ilişkiyi devam ettirmek yerine boşanmak düşünülebilir. Fakat burada ailelerin yaklaşımları da çok önemlidir. Çünkü onlar, böyle bir boşanmaya sıcak bakmayacaktır.” görüşüne sahiptir.

Gençler arasında sevgi ile beraber saygı kavramının da çok önemli olduğu ve evliliklerde temel unsurlardan birini oluşturduğu vurgulanmıştır. Katılımcı 4'ün: “Karşılıklı sevgi ve saygı çok önemlidir. Eğer eşinizi seviyorsanız zaten saygı da duyarsınız. Eğer sevginiz azalmış ya da bitmişse sadece saygı, ilişkiyi bir yere kadar götürür ve boşanma kaçınılmaz olur. En önemlisi de çocuk tabi ki. Eğer çocuk varsa her kararı iki kere düşünmek lazım.” tarzındaki görüşünün de, saygı unsuruna atıfta bulunmakla beraber çocuk sahibi olmanın boşanma kararını gözden geçirebileceğine işaret etmektedir.

Boşanma hususunda, birinci neslin genç nesle oranla daha katı bir yaklaşım içerisinde olduğu gözlemlenmiştir. Etkileşim içerisinde olunan Fransız kültürüne rağmen, tutucu ve geleneksel bakış açısından hala uzaklaşmadıkları ortadadır. Ancak birinci nesle oranla görece daha ılımlı bir yaklaşım sergileyen genç neslin de, kök aile değerlerinden tamamen uzaklaşmış oldukları söylenemez.

Kısaca, özellikle ikinci kuşağın ‘evlenmeden beraber yaşama’ sorusunu cevaplarırken aile büyüklerine dair yapılan vurgular önem arz etmektedir. Kültür, nesillerden nesillere aktarılan değerler bütünüdür. Ailenin önemli işlevlerinden biri de kültürü gelecek nesillere sorunsuz bir şekilde aktarmaktır. Sonuçlar doğrultusunda kuşaklar arası kültür aktarımının, dolayısıyla da aile işlevinin başarı ile gerçekleştiği söylenebilir.

Birinci kuşak katılımcıların, ‘evlenmeden bebek sahibi olma’ sorusunu cevaplarırken dikkat çektikleri husus, doğacak bebeğin ileride çevresi, yani ahabap olunan diğer göçmen aileler tarafından hoş karşılanmayacağıdır. Bu cevaplardan dolaylı olarak varılacak sonuç, göçmenlerin bir araya gelip görüştükleri, iletişim halinde oldukları ve yakın ilişkiler içerisinde bulduklarıdır. Bu durum, göçmenlerin çeşitli bağlantılar eşliğinde kendi sistemlerini kurduklarını yani ağ kuramını destekleyici faaliyetler içerisinde olduklarını göstermektedir.

‘Boşanma fikri’ sorusuna katılımcılar içerisinde gelen cevaplardan birinde ‘sadaikat’ vurgusu yer almaktadır. Anket verileri de benzer şekilde sadaikat vurgusunun katılımcılar için bir ‘kırmızı çizgi’ olduğunu ortaya koymuştur. Bu, mülakat ve anket katılımcıları ile beraber, araştırmanın da tutarlılığını belirtmektedir.

Siyasal Katılıma Dair İzlenimler

Türkiye’deki Siyasi Gündemi Ne Sıklıkla Takip Edersiniz?

Türkiye’deki siyasi gündemi takip etme hususunda birinci neslin, ikinci nesle oranla biraz daha alakalı olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin Katılımcı 1: “Evimde ve işyerimde Türk kanallarını izleyebildiğim televizyonum var. Fırsat bulduğum hemen her akşam haberlere göz atmayı ihmal etmem. Hükümet ve muhalefet partilerinin politikalarını yakından takip etmeye çalışırım.” şeklindeki ifadesinde, Türk siyasi gündemine olan ilgisini dile getirmiştir. Aynı şekilde katılımcı 2 de: “İş yoğunluğu ve çocukların bakımından dolayı pek fazla televizyon izleme fırsatı bulamıyorum. Fransa’da yaşadığımız için gazete alma imkânımız da yok. Fakat sosyal medyadan Türkiye’deki siyasal gündemi düzenli olarak takip etmeye çalışıyorum. Ne de olsa yıllarca Türkiye’de yaşadık ve hala akrabalarımız orda. İster istemez merak ediyorsunuz.” yorumu ile geride bıraktığı ülkesinin siyasal gündemini takip etme arzusunu belirtmektedir. Bu durumda 30 yaş ve üstü, Türkiye’den göç eden katılımcıların geçmiş ile bağlarını hala koparmadıkları gözlemlenmiştir. Türk göçmenler için gündemi takip etme, gelişen ve değişen olaylar karşısında bilgi sahibi olma, fiziksel olarak uzakta olmalarına rağmen hala kendilerini o toplumun bir parçası olarak hissettikleri ve gerektiğinde siyasal katılım sergilemek adına önem arz etmektedir.

İkinci neslin ise, gerek Türkiye’de hiç yaşamadıklarından dolayı gerekse de eğitimlerini Fransa’da almalarından ötürü Türkiye’deki siyasal olaylara ilgilerinin görece daha mesafeli olduğu sonucuna varılmıştır. Örneğin Katılımcı 3: “Fransa’da doğup büyüdüğüm için Türk siyasetine dair çok geniş bir bilgim yok. Düzenli olarak takip etmiyorum. Ancak aile içinde ve arkadaş çevremde tartışılan konular kadarıyla bilgi sahibiyim.” görüşündedir. Katılımcı 4 ise görüşlerini: “Türkiye’yi takip ediyorum ama siyasi konulardan ziyade toplumsal olaylarla daha çok ilgiliyim. Düzenli bir şekilde takip ediyorum denilemez ancak, çok ciddi ve dış basında da yankı uyandıracak konular kadarıyla biliyorum.” cümleleri ile ifade etmektedir.

Çağdaşları ile kıyaslandığında genel olarak bu yaş grubunun birinci nesle göre görece apolitik olması ve Türkiye’ye dair aidiyet hislerinin daha az seyretmesinden ötürü, siyasi gündemi takip oranının düşük oranda seyrettiği söylenebilir.

Türkiye’deki Siyasi Seçimler İçin Oy Kullanır Mısınız?

Türkiye siyasi seçimlerinde oy kullanma işlemi, katılımcılar arasında düşük bir seyir göstermektedir. İçlerinde sadece Katılımcı 1 seçimlere aktif olarak katıldığını şu sözler ile dile getirmiştir: “Yurtdışında yaşamama rağmen hemen her seçimde oyumu kullanırım. Her ne kadar oy verme işlemi buradan uzak bir yerde olsa da kendimi ayarlayıp gider oyumu veririm.”

Bazıları Fransız vatandaşı olmasalar bile ikametleri burada olduğu için, yerel seçimlerde oy kullanma hakları hukuken zaten bulunmamaktadır. Fakat hükümet seçimleri dışındaki halkoylamalarında oy kullanabilmektedir. Örneğin Katılımcı 2: “Her seçimde olmasa da bazılarında gidip oyumu kullandım. En son cumhurbaşkanlığı referandumu için oy vermişim.” açıklamasında bu hususun altını çizmiştir.

İkinci neslin hali hazırda Türkiye’deki siyasal gündem ile çok yakından ilgilenmemesi, seçimlere katılmamaları konusunda bir neden teşkil edebilir. Keza katılımcı 3 ve 4, şimdiye kadar Türkiye ile alakalı herhangi bir seçimde oy kullanmadıklarını belirtmiştir.

Bu durum, ikinci neslin Türkiye'ye dair yaşanmışlıklarının bulunmaması ve yaşadıkları yer gereği Fransız siyasi kültürünün daha yoğun işlenmesi sonucunda, Türk siyasi gündemine dair aktif katılımların düşüklüğünü göstermektedir.

Fransa'daki Siyasi Gündemi Ne Sıklıkla Takip Edersiniz?

Katılımcılar arasında Fransa'daki siyasi gündemi takip etme sıklığı, Türkiye gündemine nazaran daha yükündür. Birey, doğası gereği içinde yaşadığı toplumu anlamak ve normlarını bilmek ister. Katılımcı 1 bu konudaki görüşünü şu şekilde dile getirmiştir: "İnsan yaşadığı yerle ilgili gelişmeleri tabi ki takip etmeli. Burada göçmen olarak yaşıyoruz ve Fransa birçok farklı ülkeden çok sayıda göçmen barındıran bir ülke. Genellikle göçmen politikaları ile yakından ilgileniyorum."

Aynı zamanda bireylerin yasalar önünde, hukuki olarak topraklarında barındığı devlet otoritesinin kurallarını bilme ve uygulama zorunluluğu vardır. Katılımcı 2: "Siyasi ve toplumsal politikaları gündemden takip ediyorum. İşçi şartları ve hakları ile ilgili değişikliklerden haberdar olmaya çalışıyorum. Bazen çok yaygın konularda müşterilerim ile konuştuğumuz da oluyor. Ama dil yetersizliği bazen çok iyi anlamam konusunda engel olabiliyor." görüşünde belirttiği üzere, kişisel durumunu ilgilendiren konularda gündeme olan takibini ortaya koymuştur.

Birinci neslin toplumsal olayları takibi, göçmen olmanın getirdiği statü gereği bilhassa kendilerini ilgilendiren olaylar üzerinde yoğunlaşmıştır. Gençler ise siyasal olayların yanı sıra toplumsal gündemi de yakından takip etmektedir. Öğrenci hareketleri bu toplumsal olaylardan sadece bir tanesidir. Örneğin katılımcı 3: "Çalıştığım işyerine yakın birçok okul var. Müşterilerimiz genellikle öğrencilerden oluşuyor. Fransa'da insanlar özlük haklarına çok düşkünler. Bazen öğrenciler boykot kararı alıyorlar ve greve gidiyorlar. Uzun bir süre derslere girmeme eylemleri yapıyorlar. Onlarla olan sohbetlerimizde gündeme dair konuşmalar yapıyoruz." ifadesinde gençlik ve öğrenci sorunlarına olan ilgisini ortaya koymuştur.

Yakın tarihte sadece Fransa'nın değil tüm dünyanın dikkatini celbeden ve komşu ülkelerdeki dinamikleri de hayata geçirecek kadar etkili 'sarı yelekli' protestocuları da katılımcılar tarafından yakından takip edilmektedir. Katılımcı 4 bu konudaki görüşünü: "Son dönemde 'Gilets Jaunes' (sarı yelekli) ciddi eylemler yapmaktadır. Uzun bir süredir tüm dünyada ses getiren bir eylem oldu bu. Ekonomik

temelli başladı ve öğrenci hareketleri ile birlikte toplumsal bir hal aldı. Etkisi geçtiğimiz aylara nazaran biraz azalsa da hala devam etmekte ve ben de nasıl sonuçlanacağına dair merak içerisinde takip etmekteyim.” açıklamasıyla desteklemektedir.

Birinci neslin statüler, değişen işçi ve göçmen politikalarına olan ilgisine oranla gençler daha ziyade yeni neslin eğitim ve ekonomik sorunlarına yönelik olaylarla daha yakından ilgilenmektedir.

Fransa’daki Siyasi Seçimler İçin Oy Kullanır Mısınız?

Katılımcı 1 ve 2 sadece Türk vatandaşı oldukları için Fransa’daki siyasi seçimlerde yasa gereği oy kullanamadıklarını belirttiler. Katılımcı 3 ise Fransa için seçme ve seçilme hakkına sahip olmasına rağmen daha önce hiç oy kullanmadığını ifade etti. Sadece katılımcı 4, son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oy kullandığını vurguladı.

Fransız vatandaşı olan ve oy kullanma hakkına sahip Türk göçmenlerin, Fransız seçimlerine katılım oranları ülke geneli ile paralellik göstermektedir. Genel olarak Fransa’da da seçimlere katılım düşük oranlarda seyretmektedir.

Özetle, oy kullanma eğilimi, vatandaşlık durumları ve fiziki şartların güçlüğünden dolayı değişkenlik göstermektedir. Birinci kuşak ile ikinci kuşak arasındaki en bariz fark ise oy kullanma tercihlerinde ortaya çıkmaktadır. İkinci kuşak, toplumsal olaylara daha yatkın bir tavır sergilerken, siyasi katılımın sadece seçimlerden ibaret olmadığı görüşünü destekler nitelikte tavır sergilemektedir.

Birinci kuşağın, aradaki mesafeye ve geçen yıllara rağmen ısrarla Türk siyasi gündemini takibi ve oy kullanma işlemine katılım seviyesi dikkat çekmektedir. Demokratik haklara sahip olma ve siyasi özgürlük arayışı, uluslararası göçü açıklamaya çalışan yaklaşımlar tarafından altı çizilen noktalardan birisidir. Göçmenlerin, bir zamanlar Türkiye’de bulamadıkları bu demokratik ortamı, Fransa’daki sıkı takipleri, ilgi ve alakaları ile sonuna kadar yaşama, koruma ve sahip çıkma istekleri anlaşılmaktadır.

Türkiye ve Fransa Bağlamında Göç Üzerine İzlenimler

Türkiye’den Göç Etme Nedenleriniz Nelerdir?

Birinci kuşak katılımcılar kendi tercihleri olarak Fransa’ya göç etmiştir. Fakat ikinci kuşak katılımcılar, aileleri burada yaşadıkları ve burada doğdukları için Fransa’da bulunmaktadır. Bu iki neslin, bu soru bağlamında incelenmesi açısından böyle bir fark ortaya çıkmaktadır.

Yaşanılan toplumu oluşturan çoğunluktan farklı bir soydan gelmek, maalesef her zaman insanlar tarafından kabullenilip saygı görmek anlamına gelmemektedir. Kendinizi kabul ettirmek, varlığınızı ispatlamak ve sadece size bağlı olmayan toplumsal etmenlerle mücadele etmek hemen hemen her azınlık grup için geçerlidir.

İşte bu sebeptendir ki bireyler bu gibi durumlarla karşılaştıklarında göç kararı alabilmektedir. Örneğin katılımcı 1 göç sürecini şu cümleler ile açıklamaktadır: “Türkiye’den göç etme kararını yaklaşık 30 yıl önce eşimle beraber aldık. O zamanlar ülkede iç siyaset çok karışıktı. Biz, etnik ve mezhepsel olarak azınlık sınıfın içinde yer almaktaydık. Almanya’da yaşayan akrabalarımız vardı ve kaçak olarak onların yanına yerleştik. Birkaç yıl Almanya’da çalıştıktan sonra, Fransa’da yaşayan kayınbiraderimin Fransa’daki şartların daha iyi olduğunu anlatması ile buraya taşındık.”

Katılımcı 2, Fransa’ya göç etme nedenlerini: “Akrabalarımızdan birçoğu daha önce Fransa başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesine göç etmişlerdi. Tatillerde Türkiye’ye geldiklerinde oradaki daha iyi iş imkânlarından ve hayat şartlarından bahsediyorlardı. Biz de onlardan duyup imreniyorduk. Bir gün neden olmasın dedik ve benden önce eşim Fransa’ya göç etti. Orada iş bulup çalışmaya ve dil öğrenmeye başladı. Daha sonra aile birleşmesi ile gerekli evrak işlemlerini tamamlayarak beni de yanına aldı.” açıklamasında izah etmektedir.

Katılımcı 3 ve 4’ün: “Biz Fransa’da doğduk fakat ailelerimiz zamanında buraya göç etmiş. İş bulma fırsatı ve biz çocuklar adına daha iyi bir gelecek için böyle bir karar vermişler.” şeklindeki benzer açıklamaları; daha iyi yaşam arzusu güden ekonomik temelli göçe örnek niteliğinde bulunmaktadır.

Birinci ve ikinci kuşak katılımcılar, ‘kendi rızaları’ ya da ‘aile tercihleri’ ile göç etme konusunda ayrılmaktadır. Katılımcı 1, tam anlamı ile zorunlu göç olmasa da, bu göçü açıklamak için ‘siyasi göç’ tabirini kullanmaktadır. Demokratik haklara sahip olma, siyasi etmenler vb. durumlar, uluslararası göç nedenleri arasında yer almaktadır. Katılımcının göç yönünün Fransa olma sebebi ise, daha önce buraya yerleşen akrabalarının olması yani ağ kuramı ile açıklanmaktadır.

Katılımcı 2’nin göç sebepleri ve Fransa tercihi incelendiğinde ise, çekici faktörlerin ve bu faktörlere dair bilgilere ulaşmada, daha önceki göçmen ağlarının etkili olduğu görülmektedir. Bu durumda araştırmaya katılan katılımcıların göç etme nedenleri, mevcut uluslararası göç kuramları ile açıklanmakta ve birbirleri ile tutarlılık göstermektedir.

Türkiye’ye Yerleşmeyi Düşünüyor Musunuz?

Birinci kuşak katılımcılar, bir gün Türkiye’ye geri dönmek ve hayatlarının geri kalan kısmını orada geçirmek isterken ikinci kuşak, Türkiye’ye dair gelecek planları yapmamakta ve düzenlerini Fransa’da devam ettirme gayreti içerisinde oldukları gözlemlenmektedir. Örneğin katılımcı 1 gelecek planını: “Buradan kazandığım parayla köyümde bir ev yaptırıyorum. İş yerimi devredip, emekliliğimi doğup büyüdüğüm yerde, köyümde geçirmek istiyorum. 30 yıl ayrı kaldık zaten bu kadar yeter. Çocuklar büyüdü ve evlendiler. Artık kendi yuvalarını kurdular. Geri dönme planında bunun da payı büyük tabii.” sözleriyle açıklarken, katılımcı 2’nin Türkiye’ye yerleşme planları ise şu şekildedir: “Birkaç yıl daha çalışıp, Türkiye’den ev alacak ve iş kuracak parayı denkleştirdikten sonra dönmeyi düşünüyoruz. Çocuklar burada doğup büyüdü ama Türkiye’yi tanısınlar, köklerine, özlerine dönsünler istiyoruz.”

Kuşaklar arasındaki fark, doğup büyüdüğü ve hayatlarının büyük kısmını geçirdikleri coğrafyaya duydukları bağlılık konusunda paralellik göstermektedir. Nitekim ikinci kuşak göçmenler, Türkiye’ye yerleşmekten ziyade Fransa’da kalma isteklerini dile getirmektedir. Örneğin katılımcı 3 şöyle söylemektedir: “Zaten ailem de burada yaşıyor. Eğer ilerde anne ve babam dönseler bile ben burada kalmayı tercih ederim. Evimi burada alıp, işimi burada kurma planları yapıyorum. Türkiye’de arkadaşlarım yok ve Türkçem de çok iyi değil zaten.” Katılımcı 4 ise Türkiye’ye

yerleşme düşüncesini: “Üniversiteyi burada okudum ve mesleğimi burada yapıyorum. Bütün hayatım Fransa’da geçti. Arkadaşlarım hep burada. Türkiye’yi seviyorum ama şimdilik sadece tatillerde gitmeyi tercih ediyorum.” cümleleri ile açıklamaktadır.

Birinci kuşak katılımcılar aidiyet duygularını, bağlarını, geçmiş ve gelecek kurgularını Türkiye üzerinden planlamakta ve Fransa’yı sadece bir geçiş süreci olarak görmektedir. Fakat genç kuşak ise, uyum sorunu yaşamadan aidiyet duygularını Fransa’ya bağlamış ve Türkiye’yi sadece yazın uzak akraba ziyaretleri yapılan tatil beldesi olarak görmektedir.

Kültürel Etkileşime Dair İzlenimler

Fransız Kültürü İçerisinde Günlük Hayatta Sizi En Çok Zorlayan Unsurlar Nelerdir?

Katılımcıların ortak paydada buluştuğu nokta; göçmen ve öteki olmanın yarattığı zorluktur. Bilhassa birinci kuşak göçmenlerin üzerinde yoğunlaştığı sorun ‘dil problemi’ olmuştur. Örneğin katılımcı 1 Fransa’da karşılaştığı zorlukları şu cümleler ile ifade etmektedir: “İlk geldiğim yıllarda dil bilmemek beni çok zorladı. İnsanlarla kaynaşamamak ve derdimi anlatamamak çok zor bir durumdu. Mesela cebimde para olsa bile canımın çektiği bir yiyeceği gidip bir restorandan alamıyordum. İdare edecek kadar dil öğrendikten sonra da Fransız restoranına gitmeyi çok tercih etmedim zaten. Temizlik alışkanlıklarımız biraz farklı çünkü bizim kadar dikkat etmiyorlar o hususta. Bir de, Paris’te yaşarken tanımadığımız kişiler tarafından saldırıya uğramış ve darp edilmiştik. Daha sonra Lille şehrine taşınmaya karar verdik.”

Katılımcı 2 ise: “İlk önce Paris’te yaşamaya başladım. Eşim, ben ve birkaç aile maddi imkânsızlıklardan ötürü küçük bir evde beraber kalıyorduk. Kiralar çok pahalıydı. Ben yeni geldiğim ve dil bilmediğim için çalışmıyor ve evde diğer ailelerin çocuklarına bakıyordum. Çocuklar dışarı çıkmak istediklerinde, herhangi bir yer veya adres bilmediğim için sadece karşıdaki parka kadar gidebiliyorduk. Bazen marketten çikolata ya da oyuncak istedikleri zaman, dil bilmediğim için alışveriş yaparken çok zorluk çekiyordum. Hem Türkçe hem de Fransızca bilen küçük çocuklardan biri benim için istediklerimi tercüme ediyordu genellikle. Ve bu durum

karşısında bazen utanıyordum çünkü insanlar bana çok değişik gözle bakıyor gibi hissediyordum.” ifadesiyle dil probleminin ardı sıra, ekonomik sıkıntılara, öteki olgusuna ve her şeye rağmen göçmenlerin kendi içlerinde zorlukları aşmak adına kenetlenmelerine değinmektedir.

Eğitimlerine Fransa’da başlayan ikinci kuşak göçmenler ise, belki de en ciddi uyum sorununu teşkil eden dil pratikleri açısından rahat bir süreç yaşamıştır. Örneğin katılımcı 3 bu konuda kendisini: “Okula burada başladığım için dil sorunu yaşamadım. Fransız ve diğer göçmen arkadaşlarla kaynaştık. Sadece dil değil, diğer kültürel olaylara da aileme göre daha hâkimim. Onlara göre daha az sorun yaşadım.

Genellikle ismimin telaffuzu konusunda zorlanıyorlar. Aslen nereli olduğumu merak edip soranlar çok oluyor.” şeklinde ifade etmektedir.

Katılımcı 4 ise: “Ben çok bir zorluk yaşadım diyemem. Ama her ne kadar Fransız vatandaşı olsam da, yine de kökenimden dolayı aşırı milliyetçiler tarafından dışlandığımı hissediyorum. Zaman zaman da olsa tam olarak içlerinden biri gibi kabul görmediğimi hissedebiliyorum.” açıklaması ile her ne kadar Fransız vatandaşı olsa da etnik kökeninden dolayı ‘faşizan’ kesimlerce görece dışlanabildiğini vurgulamaktadır.

Arkadaş Çevreniz Daha Çok Türklerden Mi Yoksa Fransızlardan Mı Oluşuyor?

30 yaş ve üstü katılımcılar genellikle Türk arkadaş çevresine sahipken. 30 yaş altı gençler her iki kültürden de arkadaşlıklara sahiptirler. Katılımcı 1: “Arkadaş çevrem genellikle Türklerden oluşuyor. İlk geldiğimde dil bilmediğim için Fransızlarla çok yakınlaşamadım. Sonra da böyle devam etti. Zaten belli bir yaştan sonra yeni bir arkadaş edinmek zor oluyor. Herkes işinde gücünde çalışıyor. Çok fazla dışarı çıkan, sosyalleşen biri de değilim.” açıklamasında tekrardan dil pratiklerine yönelik vurguda bulunmaktadır. Keza Katılımcı 2 de: “Başlarda hep Türk arkadaş çevresi edindim. Dilim geliştikçe nadir de olsa Fransız arkadaşlarım oldu. Ama Türkler kadar çok değil.” açıklaması ile bu sorunu desteklemektedir.

30 yaş ve altı katılımcılarda ise kültürlenmenin daha kolay bir şekilde gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Örneğin katılımcı 3: “Fransız ve Türk çok arkadaşım var. Ama daha çok Türklerle vakit geçiriyorum.” ifadesinde bunu

desteklemektedir. Katılımcı 4 ise diğer genç katılımcı gibi her iki kültür ile de yakın ilişkisi olduğunu: “Eğer ailemi saymazsak, okuldan ve işimden dolayı Fransız arkadaş çevrem daha çok.” cümlesiyle ortaya koymaktadır.

Kendinizi Hangi Kültüre Daha Yakın Hissediyorsunuz?

Katılımcılar, ikinci kuşak ta dâhil olmak üzere kendilerini daha çok Türk kültürüne yakın hissettiklerini belirtmektedir. Birinci kuşaktan Katılımcı 1, Türk kültürüne olan yakınlığını: “Yaklaşık 30 yıldır Avrupa’da yaşasam da kendimi Türk kültürüne ait hissediyorum. Bizim adedimiz, gelenek ve göreneklerimiz daha başka, daha güzel.” şeklinde dile getirmektedir. Katılımcı 2 ise: “Uyum sağlayıp, buraya ayak uydursak ta aile içerisinde ve sosyal ortamımızda kendi kültürümüze uygun yaşıyoruz.” ifadesinde, kültürel etkileşime rağmen özellikle yakın bireyler çevresinde eski kültürlerini devam ettirdiklerini anlatmaktadır.

Kültür, kuşaklardan kuşaklara aktarılan değerler bütünüdür. Katılımcı 3’ün soruya ilişkin: “Türk kültürüne daha yakın hissediyorum. Çünkü ailemiz bizi böyle yetiştirdi. Onlardan nasıl öğrendiysek biz de öyle yaşamaya devam ettik.” cevabı bahsi geçen aktarımı ispatlamaktadır.

Katılımcı 4 ise kendisini hangi kültüre daha yakın hissettiği sorusuna: “İkisine de eşit mesafede yakınlık duyuyorum. Bazen Fransız kültürüne daha yakın davranıyorum. Özellikle Fransız arkadaşlarımla beraberken ya da işyerinde bu kültüre uygun hareket ediyorum. Ama ailemle beraberken Türk kültürüne uygun hareket ediyorum.” cevabını vermekle, kültürel etkileşimin ılımlı örneklerinden bir tanesini sunmaktadır.

Uyum ve entegrasyon bakımından birinci ve ikinci kuşaklar arasında farklar bulunmaktadır. Kültürel etkileşim bu araştırma için, kuşaklar arasındaki farkın en ciddi olduğu kavramdır. Bunun başlıca nedenini dil sorunu oluşturmaktadır. Birinci kuşak her ne kadar dil bilmekten dolayı uyum sorunu ile karşı karşıya gelmiş olsa da bu sorun, her iki kültür ve unsurları açısından da ciddi boyutlara ulaşmamıştır. Her iki kültür öğeleri için de entegrasyon sürecinin gayet ılımlı geçtiği gözlemlenmektedir.

Süreci ikinci kuşak açısından değerlendirecek olursak, Fransa’da doğmaları ve Fransızca’yı küçük yaşlardan beri iyi konuşmaları, entegre olma sürecini

minimumuna indirgemektedir. Tüm bu olumlu şartlar ışığında kültür eksenlerinin Fransa'ya doğru kayması ve belki de asimile olma tehlikesi devreye girebilecekken, bir kez daha kültürün ve aile yapısının önemi kendini gün yüzüne çıkarmaktadır. Birçok defa vurgu yapılan, değerler bütünü kültür ve onun nesillerden nesillere aktarıcısı ailenin, Türk gelenek-görenekleri ve Türk aile yapısının birleşmesinden doğan güç ile etkileşim sonucu kültürel açıdan baskın gelmesi, değerlerin korunması açısından sonraki nesillere aktarılan değerli bir miras görevi görmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Göçmen, birçok farklı dilde karşılığı olan ve hangi sebeple olursa olsun göç eden bireyleri anlam bakımından karşılamak amacıyla kullanılan bir tabirdir. Ancak Türk kültüründe ‘evden, yuvadan veya yurttan uzakta olmak’ anlamı taşıyan ‘gurbet’ kökünden türeyen ‘gurbetçi’ kelimesi, halk arasında göçmen kelimesine nazaran daha sık kullanılmaktadır.

Güncel verilere göre dünya genelinde yaklaşık 5 milyon Türk göçmenin yaşadığı bilinmektedir. Bu rakam dünya üzerindeki birçok ülkenin nüfusundan fazladır. Hal böyle olunca Türklerin göç nedenleri, göçün yönü ve göç sonrası yaşananlar sosyoloji biliminde hep yerini almış ve araştırmaların konusu olmuştur. Bu araştırmalar sonucunda merkez- çevre, göç sistemleri ve tarihsel-yapısalcı yaklaşım gibi uluslararası göç kuramlarının açıkladığı üzere kapitalist ülkeler, gelişmekte olan ülkelere işgücü alımına yönelmektedir. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası ekonomisini toplamaya çalışan ve işgücü açığı olan Batı Avrupa ülkeleri, bünyesinde en çok Türk göçmen barındıran ülkelerdir. Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda vb. ülkeler yaptıkları özel antlaşmalar sonucu Türk göçmenlere kapılarını açmış ve ülke sınırları içerisine almıştır.

Yine bu araştırmalar sonucunda bireylerin, Türkiye’den göç etme nedenleri itme-çekme ve kesişen fırsatlar gibi uluslararası göç kuramları ile açıklanmaktadır. Marshall yardımları sonrası tarımda makineleşme sonucu ortaya çıkan istihdam sorunu ve dönemin Türkiye’sinin içinde bulunduğu siyasi kaos ortamı, göçmenler adına itici faktör olmuştur. Birçok farklı ülkeden işgücü kabul eden Fransa için sunduğu imkânların iyiliği ve Türk göçmenler tarafından da yoğun talep görmesi, kesişen fırsatlar kuramını desteklemektedir. Ferhat Değer’in (2008) Fransa’da Türk göçmenler üzerine uyguladığı kuşaklar arası etkileşim araştırması bulgularında da; Türkiye’den Fransa’ya gerçekleşen göçün ekonomik nedenli ve aracı akrabalar sayesinde gerçekleştiği belirtilmektedir.

İlk yerleşen işçilerden bir kısmı Türkiye’ye kesin dönüş yaparken, bir kısmı ise temelli yerleşme kararı vermiştir. Türk gurbetçilerin Avrupa’ya yerleşme kararları sonrası aile kurmaları, çocuk sahibi olmaları ve Türkiye’deki akrabalarını yanlarına aldirmaları sonucu giderek büyüyen nüfus, hem kendi açıları hem de

kaldıkları ülkeler açısından büyük bir önem arz etmeye başlamış ve karşılıklı çözüm arayışlarına girmelerine neden olmuştur. Bu arayışlar devlet açısından, sayıları giderek artan azınlık grubun kendi kültür ve sistemlerine adaptasyonlarını sağlayabilmek adına birtakım uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk göçmenler açısından ise bu süreç; bir araya gelme, çoğunluğa karşı tek vücut olma, ötekileştirilmeye karşı sağlam ve dik durabilme, kültürlerini sürdürebilme ve bağlarını koparmama adına dernekleşme örnekleri ile karşımıza çıkmaktadır. Sürecin bu kısmında göçmenlerin birbirleri ile olan iletişim ve dayanışmaları ortaya kendiliğinden gelişen bir ağ sistemi çıkarmaktadır. Hem yerleşme kararı alarak Fransa'da yaşayan hem de Türkiye'den gelebilecek potansiyel göçmenler için yararlı olan bu sistem, ağ kuramına dayanarak açıklanan uluslararası göçü doğrulamaktadır.

Tüm bu karşılıklı mücadeleler ve girilen çabalar doğrultusunda sorun teşkil eden durum; değişen dünya düzeni, gelişen teknoloji ve ikinci kuşak göçmenlerin de aktif olarak gündelik hayata dâhil olmaları ile başka bir boyuta dönüşmekte ve farklı bir şekil almaktadır. İkinci kuşağın olaya dâhil olması ile beraber ortaya çıkan bir başka sorun da; göçmenler arası kuşak farklılığıdır.

Araştırmanın temelini, meydana gelen bu kuşak farkı oluşturmaktadır. Farklılıkların kendini gösterebilmesi için etkileşim gereklidir. Bir toplumda etkileşimin en yoğun yaşandığı yer ise, onun en küçük birimi olan ailedir. Çünkü ailede birincil düzeyde ilişkiler mevcuttur. Bu da, 'aile değerlerini' kuşak farkı bakımından araştırmanın inceleme alanına dâhil etmiştir.

Uluslararası kuramların göç nedenlerini açıklamada ekonomik nedenlerden sonra belki de en çok yeri olan faktör bireysel özgürlük kavramıdır. Demokratik olarak politik mecrada siyasi katılımında bulunmak, araştırma verileri ve onu destekleyen mülakat sonuçlarında da görüldüğü üzere Türk göçmenler için önem arz eden bir husustur. Bu nedendir ki araştırmanın bir başka ayağı; 'siyasal katılım'dır.

Göç olarak kabul edilmeyen seyahatler de bile birçok kez amaç; farklı kültürleri tanımaktır. İlgi duymak, merak etmek ve başkasına (birey ya da toplum) ait değerleri öğrenme hissi, bireyi çeşitli yollarla bu bilgileri edinmeye itmektedir. Her bilgi bir kazanım ve her kazanım kültürel anlamda daha zengin olmaya açılan bir

kapıdır. Bu durumdan da anlaşılacağı üzere kültürel faktörler bağlamında kültürlenme ve çokkültürlülük araştırmanın son basamağını oluşturmaktadır.

Araştırmanın hipotezlerinde; aile değerleri (h1), siyasal katılım (h2) ve kültürlenme (h3) arasında anlamlı farklılıklar beklenmiştir. Entegrasyon ve kültürlenme başarısı göz önünde bulundurulduğunda, etkileşim sonucu özellikle Fransa'da doğan ve büyüyen ikinci kuşak açısından farklılıklar olması olağandır. Fakat araştırmadan elde edilen veriler sonucunda bu iki grup arasında bir anlamlılık saptanmamıştır. Başka bir ifadeyle hem aile değerleri hem siyasal katılım hem de kültürlenme bakımından kuşaklar arası fark gözlenmemiştir. Ancak kendi içerisinde anlam teşkil eden birçok önemli nokta ortaya çıkmıştır. Örneğin, aile değerleri açısından genç neslin hem geçen zaman ve değişen dünya ekseninde hem de kültürlenme sonucu daha modern bir tavır sergilemesi beklenen bir durumken, araştırmada çıkan sonuca göre yeni neslin de ebeveynleri gibi geleneksel yapılarını korudukları saptanmıştır. Özellikle cinsellik ve sadakat konularında 'kırmızı çizgileri' korumaya devam ettikleri gözlemlenmiştir.

Araştırma hipotezlerinin doğrulanmama nedenleri kendi içerisinde çeşitlilik göstermektedir. Öncelikle göçmenlere dair araştırma bulgularında da ortaya çıkan dışa kapalı tavır, gözlem, veri toplama ve mülakat süreçlerinde de kendini göstermiştir. Yakın çevrede gerçekleştirilen gözlemlerden genele doğru yola çıkılarak oluşturulan hipotezlerin doğrulanmaması, göçmenlerin araştırma öncesi gözlem sürecinde kendilerini yabancı bir araştırmacı karşısında daha farklı tanıtmalarından kaynaklanmaktadır.

Veri toplama sürecinde ise, elde edilecek bulguların doğruluğu için bu dışa kapalı tavrı yıkmak adına katılımcılar ile gerçekleştirilen yakın ilişkiler sonuç vermiş ve gözlem ve hipotezlerin aksine samimi cevaplar eşliğinde gerçek bulgulara erişilmiştir.

Siyasi katılım bakımından, birinci kuşak daha çok siyasi konulara ilgi duyarken, ikinci kuşak politikadan ziyade daha toplumsal olaylara karşı eğilim göstermektedir. Hükümet, muhalefet, seçimler, partizanlık gibi politik kavramlar ile birinci kuşak daha içli dışlı iken, ikinci kuşak daha çok yeni ve marjinal dışa

vurumlar, öğrenci hareketleri, boykot ve eylemler üzerinden gündemi takip etmektedir.

Kültürleşme düzeyi açısından aidiyet hissi, bu noktalardan bir diğeridir. Birinci kuşak yaklaşık 30 yıldır Fransa'da yaşamını sürdürmektedir. Bu süreçte evlenmekte, işini kurmakta ve çocuklarını Fransa'da büyütmekte olsa da, hala kendilerini Türkiye'ye bağlı ve ait hissetmektedir. Türkiye onlar için şimdilik tatillerde kavuşulan bir özlem olsa da aynı zamanda gelecek planlarının yapıldığı yerdir. Fakat ikinci kuşak için Türkiye sadece kâğıt üstünde değil, gerçekten de yaz tatilini geçirmek için uygun bir ülke olmaktan öte değildir. Onlar kendilerini aslında birinci kuşaktan çok ta farklı olmayan sebeplerle; doğup büyüdüğü, dilini daha iyi bildikleri yere; yani Fransa'ya ait hissetmektedir.

Aile değerlerine dair araştırma verileri incelendiğinde, genel ve ana hatları ile geleneksel Türk aile yapısının, Fransız kültürü karşısında baskın geldiğini söylemek mümkündür. Ancak derinlemesine incelemelerde bazı detay ve farklılaşmaların

mevcut olduğu görülmektedir. Özellikle aile yapısı ve değerlerinin daha esnek ve bireyselleşimin hâkim olduğu Fransız kültürüne karşın Türk kültürünün gelenekçi yapısı, bu etkileşimin üstün gelen tarafı olmuştur. Katılımcı cevaplarına göre anket verilerinde; çocuk bakımı ile annenin çocuğa vakit ayırma ve ilgilenme gereği, gelenekçi doğrultuda çıkmıştır. Ebeveynlerin yani anne ve babaların bakımını üstlenme görevine verilen cevaplar sonucunda ise, yine gelenekçi doğu kültürüne ait izlere rastlanılmaktadır. Bu durumda kültürel değerleri nesillerden nesillere aktarma görevi bulunan ailenin bu işlevi, Fransa'daki Türk göçmenler tarafından başarı ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca evlilik öncesi cinsel ilişki kurulmasına yüksek oranda karşı çıkılan veriler göstermektedir ki, ahlak, namus ve bekâret gibi hassas konular, katılımcılar tarafından hala muhafazakâr bir şekilde korunan değerler arasında yer almaktadır. Bu hususta kültür kadar, Müslüman olan Türk göçmenlerin din ve ahlak öğretilerinin, Fransa'da yaygın din olan Hıristiyanlık inancına göre daha tutucu bir yapıda olmasının da etkisi vardır. Birgül Kapaklıkaya Eryörük'ün (2018) Avrupa'da Türk göçmenler üzerine yaptığı ebeveyn ve kuşaklar arası farklılaşma araştırmasında elde ettiği bulgularda da aile yapısının; tutucu, içe dönük ve esnek bir tutuma sahip olmayan yapıda olduğu belirtilmektedir.

Gerçekleştirilen mülakatlar sonucu elde edilen veriler de, aile değerlerine dair gelenekçi yapının korunduğu yönündedir. Örneğin katılımcılar, boşanma konusunda genel olarak olumsuz bir yaklaşım sergilemiştir. Katılımcıların evlenmeden beraber yaşama ve ya çocuk sahibi olma konularında olumsuz yaklaşım içeren cevapları, anket verileri ile paralellik göstermektedir.

Aile değerlerine dair dikkat çeken ve kültürel etkileşim sonucu geleneksel Türk yapısının değil, modern Fransız kültürünün ağır bastığı veri sonucu; kadın-erkek ilişkilerinde ortaya çıkan eşitlikçi yaklaşımdır. Kadının eve kocasından önce dönmüş olması, evde son sözü babanın söylemesi, kadının çalışmayıp ev hanımı olması ve bilhassa erkeklerin çapkınlıklarına dair sorulara verilen eşitlikçi ve özgürlükçü cevaplar bu durumu açıklar niteliktedir.

Boşanmaya dair mülakat sorularına verilen olumsuz cevapların içerisinde, birinci kuşaktan bir kadın katılımcının vermiş olduğu cevaptaki detay, eşitlikçi noktada önem taşımaktadır. Katılımcı; ‘aldatma’ söz konusu olmayan herhangi bir durumda çiftlerin sorunlarını konuşarak çözebileceklerine inanmaktadır. Boşanma konusunda gelenekçi tavrı devam ettiren katılımcının, eşler arası sadakat konusuna yaptığı küçük vurgu ile anket sonuçlarını destekleyen bir ayrıntı daha ön plana çıkmaktadır.

1934 yılında, yani Fransa’dan on yıl önce kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıyan Türkiye’de, ne yazık ki ilerleyen yıllarda baş gösteren ‘kadını değersiz kılma eğilimi’ ve ‘kadının yeri’, günümüzde bile şiddetle tartışılmaktadır. Türkiye’den on yıl sonra kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmasına rağmen Fransa, cinsiyet ayrımına karşı çok daha eşitlikçi bir tutum benimsemektedir. Türk göçmenlerin yıllar içerisinde bu eşitlikçi tavrı yakalamaları, kültürlenme sonucu çokkültürlü yapılarına kattıkları artı bir değer arz etmektedir.

Siyasi katılımı dair araştırma verileri incelenirken, genel seçimlerde oy kullanma eğiliminin düşüklüğü dikkat çekmektedir. Fakat bu nokta ele alınırken, siyasi katılımları etkileyen bazı bürokratik unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Seçme ve seçilme hakkı birer vatandaşlık hakkıdır. Araştırmaya iştirak eden katılımcıların sadece %44,7 si, yani yarısından azı çifte vatandaşdır. Geri kalanların ise %39,4 ü Türk, %16 sı da Fransız vatandaşdır. Bu durumda Fransa’da

gerçekleşen seçim aktivitelerinde Sadece Türk vatandaşı olanlar ile Türkiye için gerçekleşen seçim aktivitelerinde sadece Fransız vatandaşı olan gurbetçiler, seçme seçilme haklarını kullanamamaktadır.

Bu durumda vatandaşlık gerektirmeyen ve her bireyin istençlikle katılabileceği toplumsal boyuttaki olaylar incelendiğinde, toplumsal konularda gündem takibi ve gündemin aile ve arkadaş grupları ile tartışılması soruları eğilim açısından düşük sonuçlar vermektedir. Bu durum, Fransız ve Türk kültürlerinin dayandığı toplumsal temellerin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır. Türk toplumu, birincil ilişkilerin yaşandığı, ‘ben’ değil ‘biz’ duygusunun ağır bastığı, dayanışmaya dayalı ve içinde bulunduğu grubu, amacını elde etmek için kullanan gruplardan oluşmaktadır. Fransız toplumu ise, ikincil ilişkilerin yaşandığı, grup içerisindeki birbiri kişisel olarak pek tanımadığı, hedef odaklı gruplardır. Bu sebeple partizanlık ve sempatanlık duyguları da yoğun değildir. Bu şartlar altında kültürel etkileşim sonucu ağır basan tarafın Fransız kültürü olduğu ve Türk kültürünü etkilediği ortadadır.

Fakat siyasal konulara dair imza kampanyalarına katılım ve toplumsal ya da siyasal olaylara karşı ‘izinsiz’ dahi olsa yürüyüş ve gösterilere katılım sorularının sonuçları yüksek değer ifade etmektedir. İmza kampanyalarına katılım, toplumsal bilincin yüksek olduğunu göstermektedir. İzinsiz gösterilere katılım ise, zaten bir kez ekonomik ve politik sebeplerden ötürü göç etmiş bireylerin, özlük haklarına daha sıkı sarılması ile açıklanabilir. Bu sonuçlar, Türk göçmenlerin sosyal haklarını korumak adına gerektiğinde otoriteyi bile göz ardı edebileceğini göstermektedir.

Siyasi katılım içeriğindeki mülakat sonuçları da, anket verileri ile paralellik göstermektedir. Oy verme eğilimi düşük seyretmesine rağmen, özellikle birinci kuşağın; göçmen ve işçi statüleri, ikinci kuşağın ise; öğrenci hareketleri ve protestolar gibi toplumsal olaylara karşı gösterdiği ilgi üst seviyededir. Mülakat sonuçlarının anket verileriyle örtüşmesi siyasi katılımın, kültürel etkileşimden en çok etkilenen kavram olduğunun altı bir kez daha çizmektedir.

Aile değerleri kavramı incelenirken yapılan kültür karşılaştırması, siyasi katılım için de geçerlidir. Yaklaşık 600 yıl varlığını sürdüren bir imparatorluk yapısında filizlenen kültürden sonra, yönetime yüz yıla yakın bir süredir cumhuriyet

rejimi hâkim olsa da, bireylerin kültürel alışkanlıklardan vazgeçip demokratik eylemler geliştirmesi pek de kolay gözükmemektedir. Doğu kültüründe hâkim bulunan otoriteye itaat anlayışı; belki de yılların vermiş olduğu isyan etme isteği ile birlikte yerini, tepkisini göstermekten çekinmeyen Türk göçmenlere bırakmıştır. 18. yüzyıla dayanan Fransız ihtilalinin ve oturmuş demokrasi anlayışının egemen olduğu Fransız kültürünün, siyasi katılım konusunda Türk kültürünü etkilediği ortadadır.

Kültürlenme düzeylerine dair araştırma verileri incelenirken, Türk göçmenlerin arkadaş seçimleri ve müzik tercihleri gibi konularda tek düze bir anlayışa değil, aksine çokkültürlü bir yaklaşıma sahip oldukları saptanmıştır. Sonuçlarda; Türk ve Fransız vatandaşları ile sosyalleşip, gerektiğinde her iki ülke kültürüne göre bir yaşam da sürdürebileceğini belirten göçmenlerin, hem Türk hem de Fransız çevrelerine katılmaktan çekinmedikleri ve her iki kültüre de rahat uyum sağlayabilecekleri ortadadır. Bu durum, uyum ve adaptasyonun başarı ile gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Entegrasyon süreci, başarılı bir biçimde gerçekleşmektedir. Bu, her iki etnik kesiminde ılımlı ve anlayışlı yaklaşımları sonucu

mümkün olabilecek bir durumdur. Eğer Fransızlar asimilasyon politikaları ile baskı kurma, kendi dil ve dinlerini aşılama ve Türkleri ötekileştirme gayreti içerisinde olsalardı, araştırmada entegrasyonun başarılı olduğu sonucuna varılamazdı. Aynı şekilde Türk göçmenler, değişime ve etkileşime karşı direnç gösterip, kapalı bir yapı içerisinde sadece kendi kültürleri doğrultusunda yaşasalardı, yine entegrasyon sürecinden ve ortaya çıkan çokkültürlü yapıdan bahsedilemezdi.

Bu güzel ve uyumlu tabloyu bozan iki detay, mülakat sırasında verilen cevaplarda ortaya çıkan şiddet ve ötekileştirme gerçekleridir. Fransa'ya olan göç hikayesini anlatan katılımcı, Paris'ten Lille'ye taşınma nedenlerinden bahsederken bu kararda, tanımadıkları kişiler tarafından gelen saldırıya maruz kalmalarının da etkisi olduğunu söylemektedir. Bir diğer katılımcı ise, Fransız vatandaşı olmasına rağmen, etnik kökeninden dolayı bazen dışlandığını hissettiğini belirtmektedir. Paris'te gerçekleşen saldırının nedeni bilinmemektedir. Bunun ırkçı bir saldırı mı yoksa sadece gasp amaçlı mı olduğu netliğe kavuşmamıştır. Bu tarz istisnai durumların genel algı ve bütünlüğü etkilemediği ortadadır.

‘Türkiye’de yaşamak’, göçmenler için bir başka kararsızlık oluşturan unsurdur. Aidiyet duygusu, birinci ve ikinci kuşak göçmenler için farklı yönleri işaret etmektedir. Mülakat sorularına verilen cevaplar göstermektedir ki; bireyler genellikle doğdukları ya da hayatlarının çocukluk dönemini geçirdikleri yerlere karşı aidiyet hissetmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, geçirilen zamanın süresi değil, insan hayatının hangi dönemine denk geldiğidir. Yaşlarına oranla hayatlarının yarısından fazlasını Fransa’da geçiren göçmenlerin mülakat sorularını cevaplarırken Türkiye’ye dönme isteklerini dile getirmeleri, bu durumu ortaya koymaktadır. Bu göçmenlerin ortak özelliği ise Türkiye’de doğmuş ve gençlik yıllarının sonuna kadar orada yaşamış olmalarıdır.

Her iki ülke adına da milli marş ve bayrağa gösterilen saygı içerisinde yatan değerler entegrasyon ve çokkültürlülük ile beraber farklı anlamlar da taşımaktadır. Mülakatlar sayesinde ulaşılan daha detaylı cevaplar eşliğinde göçmenlerin, Türkiye’de azınlık gruplara mensup oldukları ve dönemin politik şartlarından ötürü göç ettikleri bilgisine erişilmiştir. Etnik kökenlerine, mezheplerine ve inançlarına saygı duyulmayan ve ‘öteki’ olma hissini yaşayan ve maruz kaldıkları bu durumu

başkalarına karşı aynı üslupla göstermek istemeyen katılımcılar, farklılıklara saygı duyma hassaslığında bir adım önde olduklarını da verdikleri cevaplar ile göstermişlerdir.

Kısaca Türk göçmeler, Fransa’ya olan göçleri sonrası farklı bir kültüre karşı aile içi bazı çok hassas konular dışında değişime karşı çok büyük bir direnç göstermemiştir. Türk göçmenler kendilerini Fransız kültürüne açmış, uyum sağlama ve değişme başarısı sergilemiştir. Ancak kendi sınırları içerisinde tabu gördükleri önemli konularda da kendi değerlerini korumayı bilmiştir. Kendilerine özgü bazı alışkanları devam ettirme gayret ve becerileri de bu etkileşimin asimilasyon boyutlarına kadar taşınmadığını göstermektedir. Bu çabanın her iki toplum için de gayet ılımlı ve başarılı bir kültürel etkileşim süreci olduğu ve çokkültürlülüğün benimsenerek gerçekleştiği söylenebilir.

Bu durumda, kendi içinde bazı anlamlı farklılıklar barındırsa da Fransa’da yaşayan Türk göçmenlerin birinci ve ikinci kuşakları arasında; aile değerleri, siyasi

katılımları ve kültürlenme düzeyleri açısından büyük ölçüde farklılık vardır denilemez.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Alba R. ve Nee V. (2003). *Remaking The American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration*. Harvard University.
- Akkaya Burcu. Türk Göçmen Kimliğinin Avrupa Kamuoyunda Türk Algısına Etkileri (Almanya, Fransa, Hollanda, Avusturya Örnekleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2012.
- Atabek N. (2002). “Kamuoyu, Medya Ve Demokrasi” *Kurgu Dergisi* 19: 223-238. Atila Demir, Sevim. Türk Göçmen Ailelerinde Boşanma - Almanya Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya, 2010.
- Aydın Mustafa (1997). *Kurumlar Sosyolojisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Bal Hüseyin (2013). “Demokrasinin Performans İmkânı Olarak Çoğulculuk, Anthony H. Birch’te Siyasal Plüralizm”, *Liberal Düşünce*, 69/70: 133-155
- Bayık Ferhat, Kültür Kavramının Tarihsel Ve Felsefi Yönlerden İncelenmesi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2014.
- Bozkurt Güvenç (1979). *İnsan Ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi. 3. Basım.
- Bozkurt Veysel (2011). *Değişen Dünyada Sosyoloji Temel Kavramlar Kurumlar*. Bursa: Ekin Yayınevi. 6. Baskı.
- Burcu Esra (2007). “Aile Kültür İlişkisi Çerçevesinde Türk Ailesinde Çocuğun Cinsiyetinin Önemi”. Nevin Güngör Ergan vd. (Ed.). (s. 187-200). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Castles S, ve Miller M.J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (Çev.) Bal, B. U., ve Akbulut. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Clyne, M., ve Jupp, J. (2011). *Multiculturalism And İntegration: A Harmonious Relationship. Anu E Press*. ISBN: 9781921862144 (pbk.) 9781921862151 (eBook)
- Çağla Cengiz (2010). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Omnia Yayınları.
- Çağlayan Savaş (2006). Göç Kuramları, Göç Ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*. 17: 67-91
- Çakan Mehmet. Değerler Bağlamında Gençlerin Politik Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2017.
- Çam Esat (1995). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çötök Nesrin Akıncı. Çok kültürlülük, Kùltürler Arasılık ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2010.
- Değer Ferhat. Fransa'daki Türk Göçmenler Ve Kuşaklar Arasındaki Etkileşimde Eğitimin Rolü: Sosyolojik Bir Araştırma, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2008.
- Develi Erdem Selman (2017). "21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politikası". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 22/Göç Özel Sayısı: 1343-1353
- Dursun Davut (2002). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Duverger Maurice (1998). *Siyaset Sosyolojisi*. (Çev: Şirin Tekeli). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Ela Özcan, D. E. (2017). "Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme", *İş ve Hayat Dergisi*. 4: 183-215.
- Erdoğan Gùsamettin. Çokkùltürlülük, Çoğulculuk Ve Din Eğitimi: Fırsatları Ve Sorunları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2012.
- Ertürk Mustafa. Batı Avrupa'da Türk Diaspora Kimliğinin İnşası: Stk'lar Örneği,

TC. Başbakanlık Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012.

Es, M , Ateş, H . (2010). “Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Journal of Social Policy Conferences”, 0 (48), . Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/iusskd/issue/890/9892> Erişim Tarihi: 24.02.2019

Gençler, A. (2015). *Emek Göçü Ve Ekonomisi*. İstanbul: Derin Yayınları.

Gordon Milton. (1964). *Assimilation İn American Life: The Role Of Race, Religion And National Origins*. New York: Oxford University Press.

Gökçe,Birsen (2011). “Türk Toplumunda Aile Yapısı”. (Ed.Kasapoğlu, Aytül ve Karkıner, Nadide). *Aile Sosyolojisi*. Eskişehir: Eskişehir. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını 2306: 0-84.

Güllüpınar Fuat (2012). “Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği Ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 4: 53-85

Güngör, Abide (2003). Toplumsal ve Duygusal Gelişim. (Ed.Ayten Ulusoy). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık. s. 93-124

Güven Aydın. Tarih Öğretiminde Öğrencilerin Demokratik Tutumlarının Çesitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Erzurum Örneği), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2005.

Ihlamur Suna Gülfer (2012). “Uluslararası Göçle Bağlantılı Toplumsal Hareketler”. (Ed.Kartal, Bilhan ve Kümbetoğlu, Belkıs). *Yeni Toplumsal Hareketler*. Eskişehir: Eskişehir. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2345, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1342. s. 134-168.

İçli Gönül (2002). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Hossein A. D., İran’da Güney Azerbaycan Türklerine Uygulanan Asimilasyon (Faraslaştırma) Sürecinin Günlük Yaşamda Görüntüleri: Tebriz Örneği, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.

Kapaklıkaya Eryörük, Birgül, Avrupalı Türk Göçmenlerde Ebeveynlik Tutumunun Kuşaklararası Karşılaştırılması, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.

Kapani Münci (2013). *Politika Bilimine Giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Karaca Erkan. Çokkültürlülük Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Değişen Yüzü, Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.

Mansouri, F. (Ed.). (2015). Cultural, religious and political contestations: The multicultural challenge. Springer. ISBN. 978-3-319-16003-0 (eBook)

Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., Taylor, J. E. (2014). "Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi". *Göç Dergisi*. 1/1: 11-46.

Mert Erdoğan Doğrudan Demokrasinin Günümüz Koşullarında Uygulanabilirliği, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.

Momin Abdurrahman. (Çev. Coşkun, A. ve Okutan, B. B.) (2010). "Çoğulculuk Ve Çok Kültürcülük: İslami Bir Bakış Açısı." *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 38: 203-230

Nirun Nihat (1994). *Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını. 73.

Oğuz, E. S. (2011). "Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. C. 28. S. 2. (s. 123-139).

Ozankaya Özer (1991). *Toplumbilim*. İstanbul: Cem Yayınevi. 8. Basım.

Öder Cemran Anıl. Fransa'da Yaşayan Türk Kadın Göçmenler Ve Entegrasyon Süreci, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

Özkalp Enver (1987). *Sosyolojiye Giriş Dersleri*. Eskişehir: T. C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları.

Paçacıoğlu, B. Üç Farklı Kuşaktaki Evli Kadın Ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişki, Hacettepe

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2018.
- Sarıca Murat (1999). *100 Soruda Siyasi Düşünce Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Saygın S, Hasta D. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 10(3), 302-323.
- Şan, M. ve Haşlak, İ. (2012). “Asimilasyon İle Çokkültürlülük Arasında Amerikan Anaakımını Yeniden Düşünmek”. *Akademik İncelemeler Dergisi* (Aıd), 7/1: 29-54.
- Şirin Öner N. (2015). *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tekeli İlhan (1975). “Göç Teorileri Ve Politikaları Arasındaki İlişkiler”. *O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*. 1/1: 153-176.
- Teske, Raymond H. C. ve Nelson, Bardin H. (1974). “Acculturation And Assimilation: A Clarification,” *Blackwell Publishing On Behalf Of The American Anthropological Association. American Ethnologist*. Vol. 1, No. 2. 351–367.
- Toğan Hümeyra, Politik Katılımın Eğitim Düzeyi, Cinsiyet Ve Politik Değişkenler Bağlamına İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.
- Toksöz, G. (2004). *Uluslararası Emek Göçü*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Tuncay Suavi (2000). “Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu”. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*.
- Unesco (1982). “Mexico City Declaration On Cultural Policies”. [Http://Portal.Unesco.Org/Culture/En/Files/12762/11295421661mexico_En.Pdf/Mexico_En.Pdf](http://Portal.Unesco.Org/Culture/En/Files/12762/11295421661mexico_En.Pdf/Mexico_En.Pdf) Erişim Tarihi: 15.05.2019
- Ural Şafak. (1999). “Demokrasi Kavramı, Toplumsal Değerler Ve Birey”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C. 40. S. 1. s. 451-459.
- Yağcı Esed. (1998). “Demokrasi ve Eğitim”. *Eğitim ve Bilim*, 15-22, s. 107.
- Cemal. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayınları.

Yeşildağ Efan, Avrupa’da Yaşayan Türklerin Aile Yapıları ve Entegrasyon (Uyum) Sorunları (Avusturya Örneği), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon, 2008.

İnternet Kaynakları:

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/226719> Erişim Tarihi 15.05.2019 https://fr.wikipedia.org/wiki/Donn%C3%A9es_statistiques_sur_l%27immigration_en_France Erişim Tarihi 10.01.2019

<http://www3.cs.gb.gov.tr/cs.gbPortal/diyih.portal?page=yayinlar> Erişim Tarihi 10.01.2019

https://www.insee.fr/fr/statistiques/2012716#tableau-TCRD_010_tab1_regions2016 Erişim Tarihi 10.01.2019

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569322?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410> Erişim Tarihi 10.01.2019

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3569310?sommaire=3569330&geo=EPCI-245900410> Erişim Tarihi 10.01.2019

EKLER

EK 1. Anket Formu

“Fransa’daki Türk Göçmenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili ankete katıldığınız için teşekkür ederim. Samimi ve doğru cevaplarınız, araştırmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. İsmiğiniz ve adresiniz sorulmayacak ve elde edilen bilgiler amacı dışında kullanılmayacaktır.

Faik Ragıp AKSOY

C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji A.B.D. Yüksek Lisans

Öğrencisi

1. **Cinsiyetiniz?** Kadın () Erkek ()
2. **Yaşınız?** 15-30 () 30 ve üzeri ()
3. **Nerede doğdunuz?** Türkiye () Fransa ()
4. **Medeni haliniz?** Evli () Bekar () Dul ()
5. **Çocuğunuz var mı?** Evet () Hayır ()
6. **Eğitim durumunuz?** Okur-yazar değilim () ilkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
7. **Gelir Düzeyiniz?** Düşük (1200€’dan az) () Orta(1200€-2000€) () Yüksek(2000€’dan fazla) ()
8. **Çalışma Durumunuz?** Çalışmıyorum () Emekli () Öğrenci () Diğer
9. **Hangi ülke vatandaşısınız?** Türkiye () Fransa () Çifte Vatandaş ()
10. **Kaç yıldır Fransa’da yaşıyorsunuz?** 1-9 () 10-19 () 20-29 () 30 ve üstü ()

	Aşağıda kültürlenme hakkında bazı açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamaların her birine ne ölçüde katılıp katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Bu amaçla her açıklama için görüşlerinizi yansıtacak biçimde lütfen bir ve yalnız bir kutuyu işaretleyiniz.					
	İFADE	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
11	Türkçeyi Fransızcadan daha iyi yazıyorum	()	()	()	()	()
12	Hem Türkçede hem de Fransızcada iyi yazıyorum	()	()	()	()	()
13	Zorunlu olmadıkça Fransızca konuşmuyorum	()	()	()	()	()
14	Hem Fransızca'yı hem de Türkçeyi istediğim zaman rahatlıkla kullanıyorum	()	()	()	()	()
15	Kendi evimde ve hemşerilerimle beraberken sadece Türkçeyi kullanıyorum.	()	()	()	()	()
16	Türk vatandaşlarıyla daha iyi anlaşırım.	()	()	()	()	()
17	Fransızlarla daha iyi anlaşırım.	()	()	()	()	()
18	Sadece Fransızlarla sosyalleşmeyi tercih ediyorum.	()	()	()	()	()
19	Hem Türklerle hem de Fransızlarla sosyalleşirim	()	()	()	()	()
20	Arkadaşlarımı sadece Fransızlarla arasından seçerim.	()	()	()	()	()
21	Arkadaşlarımı hem Fransızlarla hem de kendi vatandaşlarımdan seçerim	()	()	()	()	()
22	Türkiye'de yaşamayı tercih ederim.	()	()	()	()	()
23	Fransa'da yaşamayı tercih ederim.	()	()	()	()	()
24	Hem Fransa'da hem de kendi ülkemde yaşayabilirim.	()	()	()	()	()
25	En yakın arkadaşlarım Fransızlardan oluşur.	()	()	()	()	()
26	Sadece Türklerin yanında kendimi rahat hissedirim.	()	()	()	()	()
27	Türklerin beni daha iyi anladığını düşünüyorum	()	()	()	()	()
28	Fransızların beni daha iyi anladığını düşünüyorum	()	()	()	()	()
29	Gelecek için planlarımı Türkiye'ye göre yapıyorum.	()	()	()	()	()
30	Gelecek için planlarımı Fransa'ya göre yapıyorum.	()	()	()	()	()
31	Sadece Türklerin milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.	()	()	()	()	()
32	Hem Fransızların hem de ülkem milli marşına ve bayrağına saygı duyarım.	()	()	()	()	()
33	Sadece Türkiye'yi memleketim olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
34	Sadece Fransa'yı memleketim olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
35	Hem Fransa'yı hem de Türkiye'yi memleketim olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
36	Türkleri daha çok severim.	()	()	()	()	()
37	Fransızları daha çok severim	()	()	()	()	()
38	Kendimi Türkiye'ye ait hissediyorum.	()	()	()	()	()

39	Kendimi Fransa'ya ait hissediyorum.	()	()	()	()	()
40	Kendimi her iki ülke insanlarından da farklı görmem.	()	()	()	()	()
41	Kendimi yetiştiğim kültüre yakın hissediyorum.	()	()	()	()	()
42	Yetiştiğim kültürden çok buradaki kültüre kendimi yakın hissediyorum.	()	()	()	()	()
43	Boş zamanlarımı genellikle Türklerle geçirmeyi tercih ederim.	()	()	()	()	()
44	Boş zamanlarımı genellikle Fransızlarla geçirmeyi tercih ederim.	()	()	()	()	()
45	Sadece Türk müziğini dinlerim.	()	()	()	()	()
46	Sadece Fransız müziğini dinlerim.	()	()	()	()	()
47	Her iki ülke müziğini de dinlerim	()	()	()	()	()
48	Türk yemeklerini tercih ediyorum.	()	()	()	()	()
49	Türk gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.	()	()	()	()	()
50	Gerektiğinde iki ülkenin de gelenek ve göreneklerine göre yaşarım.	()	()	()	()	()
51	Türkiye'nin eğlence türlerini tercih ediyorum.	()	()	()	()	()
52	Sadece Türklerle evlenmeyi tercih ediyorum.	()	()	()	()	()
53	Sadece Fransızlarla evlenmeyi tercih ediyorum.	()	()	()	()	()
54	Her iki ülke vatandaşlarıyla da evlenebilirim.	()	()	()	()	()
55	Türkler etnik kökenimden dolayı beni dışlamaz.	()	()	()	()	()
56	Her iki ülkede de etnik kökenimden dolayı dışlanmam.	()	()	()	()	()
57	Türkiye'den bağlarımı koparmam çok zor.	()	()	()	()	()
58	Her iki ülkeden de bağlarımı koparmam çok zor.	()	()	()	()	()
59	Kendimi duygusal olarak Türklere daha yakın hissediyorum.	()	()	()	()	()
60	Kendimi duygusal olarak Fransızlara daha yakın hissediyorum.	()	()	()	()	()

	Aşağıda aile hakkında bazı açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamaların her birine ne ölçüde katılıp katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Bu amaçla her açıklama için görüşlerinizi yansıtacak biçimde lütfen bir ve yalnız bir kutuyu işaretleyiniz. İFADE	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
61	Evde son sözü baba söylemelidir.	()	()	()	()	()
62	Ev kadını olmak da, çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bir şeydir.	()	()	()	()	()
63	Genç erkeklerin evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasında sakınca görmüyorum.	()	()	()	()	()
64	Kadınların ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir.	()	()	()	()	()
65	Huzurevleri anne babama benden daha iyi bakarlar.	()	()	()	()	()
66	Evlilik dışı cinsel ilişki kurulmamalıdır.	()	()	()	()	()
67	Kadın dediğin evi çekip çevirir.	()	()	()	()	()
68	Eşler arasındaki sadakat kavramının içeriği günümüz koşullarında yeniden tanımlanmalıdır.	()	()	()	()	()
69	Eşimin anne babasının bakımını üstlenmek istemem.	()	()	()	()	()
70	Çalışan bir anne de, çocuklarıyla çalışmayan bir anne kadar sıcak ve güvenli ilişkiler kurabilir.	()	()	()	()	()
71	Evli de olsa erkekler çapkınlık yapabilirler.	()	()	()	()	()
72	Çocuk sahibi çiftler mutsuz olsalar da evliliklerini sürdürmelidirler.	()	()	()	()	()
73	Kadınlar kocalarından önce eve dönmüş olmalıdırlar.	()	()	()	()	()
74	Birlikte yaşamak için evlilik şart değil.	()	()	()	()	()
75	Erkeklerin ufak tefek kaçamakları hoş görülebilir.	()	()	()	()	()
76	Bir evlilik kişiler kadar ailelerin de evliliğidir.	()	()	()	()	()
77	Kızların flört etmesi onların bireysel gelişimlerini destekler.	()	()	()	()	()
78	Günümüz koşullarının ortaya çıkardığı aile modeli beni endişelendiriyor.	()	()	()	()	()
79	Kadın, her zaman kocasına itaat etmelidir.	()	()	()	()	()
80	Bir kadın, evlenmeden de çocuk sahibi olabilir.	()	()	()	()	()
81	Çocuklar küçükken anne işine ara vermeli veya yarı zamanlı (part time) çalışmalıdır.	()	()	()	()	()
82	Ev hanımlarının yaşamlarını çekilmez buluyorum.	()	()	()	()	()
83	Ne olursa olsun evlilikler ömür boyu sürmeli.	()	()	()	()	()
84	Genç kızların evlilik öncesi cinsel ilişki kurmasında sakınca görmüyorum.	()	()	()	()	()
85	Evlilik, modası geçmiş bir olgudur.	()	()	()	()	()
86	Birlikte yaşamak evlilik sorumluluklarına karşı uygun bir çözümdür.	()	()	()	()	()

	Aşağıda siyasal katılım hakkında bazı açıklamalar yer almaktadır. Bu açıklamaların her birine ne ölçüde katılıp katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Bu amaçla her açıklama için görüşlerinizi yansıtacak biçimde lütfen bir ve yalnız bir kutuyu işaretleyiniz.					
	İFADE	Her Zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
87	Güncel siyasi tartışmalara katılır mısınız?	()	()	()	()	()
88	Ailenizle siyasi konuları tartışır mısınız?	()	()	()	()	()
89	Arkadaşlarınızla siyasi konuları tartışır mısınız?	()	()	()	()	()
90	İnternet sitelerinde yapılan güncel siyaset ile ilgili anketlere görüş bildirir misiniz?	()	()	()	()	()
91	Genel seçimlerde oy kullanır mısınız?	()	()	()	()	()
92	Siyasal konulardaki imza kampanyalarına katılır mısınız?	()	()	()	()	()
93	Yasal olarak izin verilmiş gösterilere, yürüyüşlere katılır mısınız?	()	()	()	()	()
94	İzinsiz olarak düzenlenen gösterilere, yürüyüşlere katılır mısınız?	()	()	()	()	()
95	Siyasal faaliyetlerde kullanılmak üzere yardım toplar mısınız?	()	()	()	()	()
96	Hükümetlerin ülke yönetimine ilişkin politika/hizmetlerini takip eder misiniz?	()	()	()	()	()
97	Muhalefet partilerinin politikalarını takip eder misiniz?	()	()	()	()	()
98	Boykotlara katılır mısınız?	()	()	()	()	()
99	İnternet ortamında toplumsal içerikli tartışmalar yapan gruplara dahil olur musunuz?	()	()	()	()	()
100	Toplumsal konulara ilişkin panel, açık oturum, sempozyum ya da konferanslara gönüllü olarak katılır mısınız?	()	()	()	()	()
101	Toplumsal konularla ilgili olarak internet sitelerinde yapılan anketlerde görüş ifade eder misiniz?	()	()	()	()	()
102	Toplumsal konulardaki imza kampanyalarına katılır mısınız?	()	()	()	()	()
103	Toplumsal konulara dikkat çekmek için Facebook, Twitter veya diğer sosyal medyada paylaşımlar yapar mısınız?	()	()	()	()	()
104	Bir dernek, vakıf veya kulübün faaliyetlerinde kullanılmak üzere para toplayanlara maddi katkıda bulunur musunuz?	()	()	()	()	()
105	Bir sivil toplum kuruluşuna destek olmak amacıyla üretilen, satılan malları ya da hizmetleri satın alr mısınız?	()	()	()	()	()
106	Toplumsal konularda gündemi takip eder misiniz?	()	()	()	()	()
107	Toplumsal konuları ailenizle tartışır mısınız?	()	()	()	()	()
108	Toplumsal konuları akranlarınızla ya da arkadaşlarınızla tartışır mısınız?	()	()	()	()	()
109	Toplumsal konularla ilgili (gıdaların güvenilirliği, hastanelerin durumu gibi) TV' deki açık oturum programlarını izler misiniz?	()	()	()	()	()
110	Toplumsal konulara dikkat çekmek için ilgili ve yetkililer ile iletişime geçer misiniz?	()	()	()	()	()
111	Toplumsal sorunların çözümüne yönelik başkalarıyla işbirliği yapar mısınız?	()	()	()	()	()
112	Bir sivil toplum kuruluşu, okul veya spor kulübünde kararların alındığı kurullardan birinde yer almayı düşünür müsünüz?	()	()	()	()	()

Ek 2. Mülakat Soruları (Demografik Sorular) Cinsiyetiniz ?

Yaşınız?

Nerede doğdunuz? Medeni haliniz?

Çocuğunuz var mı? Eğitim durumunuz? Gelir Düzeyiniz?

Mesleğiniz?

Hangi ülke vatandaşıınız?

Kaç yıldır Fransa'da yaşıyorsunuz?

Aile Değerleri

Evlenmeden birlikte yaşama fikri ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Evlenmeden çocuk sahibi olma fikri ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Boşanma fikri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Siyasi Katılım

Türkiye'deki siyasi gündemi ne sıklıkla takip edersiniz? Türkiye'deki siyasi seçimler için oy kullanır mısınız?

Fransa'daki siyasi gündemi ne sıklıkla takip edersiniz? Fransa'daki siyasi seçimler için oy kullanır mısınız?

Türkiye ve Fransa Bağlamında Göç Üzerine İzlenimler

Türkiye'den göç etme nedenleriniz nelerdir?

Türkiye'ye dönmeyi düşünüyor musunuz?

Kültürel Etkileşim

Fransız kültürü içerisinde günlük hayatta sizi en çok zorlayan unsurlar nelerdir?

Arkadaş çevreniz daha çok Türklerden mi, Fransızlardan mı yoksa diğer göçmenlerden mi oluşuyor?

Kendinizi hangi kültüre daha yakın hissediyorsunuz?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Faik Ragıp AKSOY
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 09.10.1988/MERSİN
e-posta : f.ragip_aksoy@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı	2015
Yüksek Lisans	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı	2019

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
-------	-------	-------

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS () ÜDS () TOEFL () EILTS ()